ORTODOKSİA
Her ay neşr olunan
AHLAKÎ VE DİNİ RESALE
Müdir Mes'ul : Meletios Lukakis
-Mahal idare: Fener Rum Patrikhanesi

Ἔτος Δ' 30 Ἀπριλίου 1929 Τεῦχος 40ὸν

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Καθηγητὴς Ἰ. Θεολογ. Σχολῆς Χάλκης

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΗΠΟΝ ΤΗΣ ΓΕΘΣΗΜΑΝΗ

Ὁδοιπορῶν μετὰ τῶν Ἕνδεκα πρὸς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Κέδρων. Εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην συνηντήθη ὁ Πατριάρχης Ἀβραὰμ μετὰ τοῦ Μελχισεδέκ, βασιλέως τῆς Σαλήμ, τύπου τοῦ αἰωνίου Ἱερέως καὶ Βασιλέως, ὅστις ηὐλόγησε τὸν πατέρα τῶν πιστῶν. Ἐκεῖθεν γυμνόπους διῆλθεν ἄλλοτε καὶ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς φεύγων τὴν καταδίωξιν τοῦ Ἀβεσσαλώμ.

Εἰς τὸν μελαγχολικὸν τοῦτον τόπον, ὅπου οἱ τάφοι τοῦ Ἀβεσσαλώμ, τοῦ Ἰωσαφάτ, τοῦ Ζαχαρίου, ἔστη ὁ Ἰησοῦς. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὡς ἐν εἰκόνι παρελαύνουσιν ἡ προδοσία τοῦ μαθητοῦ, ἡ ἐγκατάλειψις τῶν μαθητῶν, ἡ σύλληψις, τὸ συμβούλιον τῶν ἀρχιερέων, ἡ ἀποδοκιμασία τοῦ ὄχλου, οἱ ἐμπτυσμοὶ καὶ τὰ ῥαπίσματα, ἡ ἄδικος δίκη, ὁ ἀκάνθινος στέφανος, ὁ σταυρός. Καὶ πρὶν νὰ προσφέρῃ ἑαυτὸν θυσίαν ἐξιλαστήριον ὑπὲρ τοῦ κόσμου, Θῦμα καὶ Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα,

ἀπευθύνει πρὸς τὸν Πατέρα προσευχήν, μυσταγωγῶν τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Γολγοθᾶ.

Στῶμεν καὶ ἡμεῖς εὐλαβῶς ἐν τῇ ἀναμνήσει τῆς μυσταγωγούσης ταύτης προσευχῆς. Πιστὰ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, ἐν θρησκευτικῇ κατανύξει ἑορτάζοντα τοῦ Λυτρωτικοῦ Δράματος τὴν ἐπέτειον, συμπαραστῶμεν τῷ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῆ καὶ παρακολουθήσωμεν ἐν ἐξάρσει ψυχῆς τὴν μεγαλειώδη ἐν τῇ πενθίμῳ ἐμφανίσει της προσευχήν. Εἰς τὴν προσευχὴν ταύτην περικλείεται ὅλη ἡ ἀξία καὶ ἡ οὐσία τῆς Θυσίας.

*
* *

Εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ μοιραίου, ὑφίσταται ἐνίοτε ὁ ἄνθρωπος ψυχικὴν μεταμόρφωσιν. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἐν εὐσεβείᾳ τελευτῶντος καταυγάζεται ὑπὸ φωτὸς ὑπερκοσμίου. Ἡ καρδία ἀποκαθαιρομένη κατ' ὀλίγον ἀπὸ παντὸς προσκαίρου καὶ ὑλικοῦ, μεταρσιοῦται πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ τελευταῖοι λόγοι ἔχουσι τὴν ἀπήχησιν ἑνὸς ἀνωτέρου κόσμου, μιᾶς πληρεστέρας ζωῆς, τὴν γαλήνην τῆς αἰωνιότητος. Ὁ Ἰησοῦς διὰ νὰ ἐξαρθῇ πρὸς τὸν Θεόν, δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς προσεγγίσεως τοῦ θανάτου. Ὁ λόγος του πάντοτε ἀπέσταζε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Παρὰ τοῦτο, μιμούμενος καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐπεφύλαξε διὰ τὴν ὑπερτάτην ταύτην στιγμὴν τοὺς ὡραιοτέρους λόγους του.

Προσεύχεται ὑψηλοφώνως. Εἶναι ἀνάγκη νὰ μυηθῶσιν οἱ Ἕνδεκα εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σωτηριώδους ἔργου του. Καὶ ὑψώσας, ὡς συνήθως ἔπραττε, τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τοὺς οὐρανούς, εἶπε:

Πάτερ, δόξασόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε.... αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.... Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω... Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου... ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ, οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ... καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσι, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε,

τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς... καὶ νῦν πρὸς σὲ ἔρχομαι καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου... Ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι... καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Οὐ περὶ αὐτῶν δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἓν ὦσι... ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν... Πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου...

*
* *

Ἡ ἐξιλαστήριος αὐτη προσευχὴ ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη νόμον τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι εὐρυτέρα τοῦ κόσμου καὶ ὑψηλοτέρα τοῦ ὁρατοῦ οὐρανοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὑψοῦντο οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ προσευχομένου Ἰησοῦ. Ὑπέρκειται πάσης ἐποχῆς, πάσης χρονικῆς περιόδου. Εἶνε ἄπειρος καὶ αἰωνία, καθὼς ὁ Θεὸς πρὸς ὅν ἀπευθύνεται. Εἶνε τόσον ἰσχυρὰ καὶ ἀπεριόριστος, ὅσον καὶ ἡ ἐμπνέουσα αὐτὴν ἀγάπη, ὅσον καὶ αἱ θεῖαι δυνάμεις, τῶν ὁποίων τὴν ἐνέργειαν προκαλεῖ. Εἶνε προσευχὴ δημιουργική.

Φανέρωσις τῆς ἀληθείας καὶ ἀποκάλυψις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ Ἰησοῦ καὶ οἰκείωσις τῆς ζωῆς Αὐτοῦ ἀπὸ μέρους τῶν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντων, ἰδοὺ τὸ πρόγραμμα τῆς προαιωνίου βουλῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὁποίου τὴν πλήρη πραγμάτωσιν ἐξαιτεῖται ὁ Ἰησοῦς, Κύριος καὶ Δεσπότης «πάσης σαρκός».

Αἱ βάσεις τοῦ ἔργου ἐτέθησαν ἤδη. Οἱ ἐκλεκτοὶ προσήχθησαν εἰς τὴν πίστιν. Παρέλαβον τὴν διδασκαλίαν, ἐγνώρισαν τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός, ἀνεγνώρισαν Ἐκεῖνον ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐξελθόντα καὶ παρ' Αὐτοῦ ἀποσταλέντα. Ζητεῖ μόνον ὁ Ἰησοῦς νὰ δοξασθῇ «τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχε πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ».

Ἡ ἀναγνώρισίς Του ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἴσου πρὸς τὸν Πατέρα, ἦτο ἡ μεγαλυτέρα δόξα, ἡ μόνη δόξα, τὴν ὁποίαν

ἐπεζήτησεν ὁ Χριστὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ δόξα αὕτη τῷ ἐδόθη. Οὐδεὶς ἄλλος ὠνομάσθη ἢ θὰ ὀνομαθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦ θανάτου θὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἀνάστασιν, καὶ εἰς μίαν ἔνδοξον Ἀνάληψιν θὰ ἀποχαιρετίσῃ τὴν γῆν, καὶ θριαμβευτὴς πλέον, θὰ συνεχίσῃ διὰ τοῦ Παρακλήτου καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν πραγμάτωσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Προσεύχεται δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς μαθητάς. Καὶ ζητεῖ παρὰ τοῦ Πατρός, ἵνα τηρήσῃ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί Του. Ὁ κόσμος κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ. Καὶ ἐπιθυμεῖ ὅπως τηρηθῶσιν οἱ ἐκλεκτοὶ ἐκ τοῦ πονηροῦ καὶ ἁγιασθῶσι. Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Διδασκάλου, ἀποστέλλονται καὶ οὗτοι ὡς θύματα εἰς τὸν κόσμον. Εὔχεται ἵνα ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, ἵνα ὦσιν ἓν ἐν τῇ ἀγάπῃ, καθὼς ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅπου ὁ ἐγωϊσμὸς χωρίζει τὰ πάντα καὶ ὁπλίζει τὰ ἄτομα κατ' ἀλλήλων, ἐξαιτεῖται τὴν τήρησιν αὐτῶν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἥτις θὰ εἶναι τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῆς Ἀποστολῆς του.

Ἡ αἴτησίς Του αὕτη ὑπερβαίνει τὰ χρονικὰ καὶ τοπικὰ ὅρια, ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους τοὺς μαθητὰς τοῦ μέλλοντος. Διοπτεύει αὐτοὺς διὰ τῶν αἰώνων καὶ ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ τῶν σκηνῶν τῆς ἀνθρωπίνης Ἱστορίας, ἐγκατεσπαρμένους καθ' ὅλην τὴν γῆν. Καὶ παρακαλεῖ τὸν Πατέρα, ἵνα προσλάβῃ αὐτοὺς καὶ τηρήσῃ ἐν τῇ ἑνότητι τῆς ἀγάπης, παρὰ τὴν διαφορὰν τοῦ χρόνου τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρξεώς των, τῆς πατρίδος, τῆς φυλῆς, τῆς γλώσσης. Ἑνότης ἁγία, ἡ ὁποία ἱδρύει τὴν αἰωνίαν οἰκογένειαν τῶν χριστιανῶν.

Καὶ χωρῶν πρὸς τὴν θυσίαν ὡς ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ζητεῖ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς θυσίας Του ταύτης, ἵνα πάντες οὓς δέδωκεν Αὐτῷ ὁ Πατὴρ ὦσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτὸν οὐρανόν, εἰς τὴν αὐτὴν ἀθανασίαν. Ἐπιθυμεῖ ἵνα πάντες γίνωσι μέτοχοι τῆς δόξης Του καὶ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Αἰωνιότητα.

*
* *

Ἀδελφοί μου! Ἀντιθέτως πρὸς τὴν Αἰωνιότητα, δι' ἣν ἐκλήθημεν διερχόμεθα ἐποχὴν ἠθικῆς κρίσεως, ἐποχὴν εἰς τὴν

ὁποίαν κυριαρχεῖ τὸ αἴσθημα τοῦ θανάτου. Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἐκφάνσεις του παρουσιάζεται ὡς μία ἄρνησις, φανερὰ ἢ λανθάνουσα, τῆς αἰωνίου ζωῆς, διὰ τὴν ὁποίαν τόσον σον θερμῶς προσηυχήθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Χριστός. Καλοῦμεν ἐγὼ ὅ,τι χαρακτηρίζει τὴν κατωτέραν ἡμῶν ὑπόστασιν. Καλλιεργοῦμεν καὶ περιέπομεν ὅ,τι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξαφανίσωμεν. Καὶ ἐργαζόμεθα διὰ τὸν θάνατον. Οἱ περισσότεροι νομίζομεν, ὅτι αὐτὸς ἀποτελεῖ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα τῆς ζωῆς. Ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα. Ἀποστερήσαντες ἑαυτούς τῆς ζωηφόρου πηγῆς, ἡ ὁποία κατέρχεται ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τῆς πίστεως κορυφῶν, πίπτομεν λιπόθυμοι παρὰ τὴν ὁδόν, ὡς ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ Ἰσμαήλ, ὁ υἱὸς τῆς Ἄγαρ τῆς Αἰγυπτίας. Ποῖος ἄγγελος θὰ ἀποκαλύψῃ καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν ἐδῶ που πλησίον κεκρυμμένην πηγήν, τῆς ὁποίας τὴν ὕπαρξιν ἀγνοοῦμεν οἱ πολλοί !

Σύ, τοῦ ὁποίου οἱ ἄχραντοι πόδες ἐπάτησαν τὴν δακρύβρεκτον ἡμῶν γῆν, Σύ, ὁ ὁποῖος διῆλθες τὴν νύκτα τῆς ἀνθρωπίνης ἀνησυχίας καὶ ἐκοιμήθης μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ σκότος τοῦ τάφου, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃς ὀλιγώτερον σκοτεινόν, ἑκούσιον καὶ ἀθῶον θῦμα τοῦ Γολγοθᾶ, ἄνθρωπε τοῦ Πόνου, Αἰώνιε Λυτρωτὰ καὶ Βασιλεῦ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸν ὁποῖον διοπτεύομεν διὰ τῶν σεμνῶν συμβόλων καὶ τύπων τῆς θρησκείας, ἀνάστησον ἡμᾶς ἐκ τῆς πτώσεως. Ἐλθὲ πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ ἐπετείῳ τῆς λυτρωτικῆς θυσίας σου καὶ ἑορτῆς τῆς ἀναγεννήσεως ἡμῶν καὶ εἰπὲ ῥήματα Ζωῆς Αἰωνίου. Ἐλθὲ κομίζων εἰς τοὺς τάφους ἡμῶν τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Σου καὶ ἡμῶν ἀναστάσεως.

Πέραν, 30 Ἀπριλίου 1929.

† Ο ΜΙΛΗΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ΤΟ ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς *Ὀρθοδοξίας* ἔχουσι ἤδη γνῶσιν τῶν σκέψεων τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως ἀναφορικῶς πρὸς τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἁγίου Πάσχα κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη 1925, 1926, 1927 καὶ 1928 καὶ τῶν ἀναλόγων ἐνεργειῶν αὐτῆς παρὰ ταῖς λοιπαῖς Αὐτοκεφάλοις Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις (ἔτος Α΄ σελ. 168. 170. 324. ἔτος Β΄ σελ. 365). Παρετηρήθη ὅμως πάντοτε ὅτι διὰ τὴν μὴ ταὐτόχρονον διόρθωσιν καὶ τοῦ λάθους τοῦ Πασχαλίου, μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἤδη διωρθωμένου ἡμερολογίου διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτάς, προέκυψεν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει δυσχέρεια, ἰδίως μᾶλλον ἐπαισθητὴ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1929, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπαιτήσασα ἰδιαιτέραν σκέψιν καὶ μέριμναν. Διότι ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Ἁγίου Πάσχα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, συμπίπτων τῇ 5 Μαΐου ν. ἡμ. (22 Ἀπριλίου τοῦ παλ. ἡμερολ.), ἐκτὸς τῆς ἀνωμαλίας, ἣν παρουσιάζει ἅτε γενόμενος ἐκτὸς τοῦ προσήκοντος χρονολογικοῦ ὁρίου, ἤτοι μετὰ τὴν β΄ Πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν Ἰσημερίαν ἀντὶ τῆς πρώτης, ὡς ὁρίζει ἡ διάταξις τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, συνεπάγεται καὶ ταύτην ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μέλλει ἵνα ἐκλίπῃ οὕτω ἡ καθιερωμένη νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐν ταῖς ἐφαρμοζούσαις τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτὰς Αὐτοκεφάλοις Ἐκκλησίαις. Διὰ τοῦτο καὶ συνοδικῇ διαγνώμῃ ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέλυσε τῇ 20 Αὐγούστου 1928 πρὸς πάσας τὰς τελευταίας ταύτας γράμμα (ὅρα *Ὀρθοδοξίας* ἔτος Γ΄ σελ. 243), δι' οὗ τονίζων τὸ ἀδύνατον τό γε νῦν τῆς ἐν Συνόδῳ ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τοῦ Πασχαλίου, ἅμα δὲ φρονῶν ὅτι ἡ διόρθωσις τοῦ λάθους τοῦ Πασχαλίου οὐδὲ χρῄζει ἀπολύτως τοιαύτης ἐξετάσεως, δεδομένου ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ μεταβολή τις τῆς Συνοδικῆς διατάξεως, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπάνοδος εἰς τὴν ἀκριβεστέραν τήρησιν αὐτῆς, ἐξεζήτει ἵνα μάθῃ τὴν σκέψιν τῶν λοιπῶν

Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐρωτῶν : «***εἴγε κατὰ τὴν γνώμην καὶ αὐτῶν τυγχάνει*** δυνατή, ***ὡς ἡμεῖς φρονοῦμεν, ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἄνευ γενικῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως τῶν περὶ τοῦ Πασχαλίου ἐγκριθέντων κατὰ τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον καὶ ἀποδεκτῶν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας καὶ ἄλλων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἤδη γενομένων καὶ εἴγε ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν δύναται ἵνα· ἄρξηται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς 1929 ἔτους, ὁπότε, ἐὰν μὴ γένηται ἐγκαίρως ἡ προσήκουσα διόρθωσις, μέλλει ἵνα προέλθῃ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀντιληπτὴ ἀνωμαλία καὶ δυσχέρεια***». Εἰς τὴν οὕτω διατυπωθεῖσαν καὶ ἀνακοινωθεῖσαν σκέψιν τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως ἀπήντησαν διὰ τῶν οἰκείων αὐτῶν Προέδρων σχεδὸν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὡς ἑξῆς :

*
* *

1] ***Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας*** (ἔγγραφον ἀπὸ 28 Ν/βρίου 1928).

«Καλὸν μὲν ἴσως τὸ ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου, ἀφ' ἧς ἐγένετο παρέκκλισις, διὰ τοῦ χωρισμοῦ ἡμερολογίου καὶ Πασχαλίου, ὡς τάχα δύο διαφόρων ζητημάτων, καὶ ἐπαινετὴ ἡ προσπάθεια τοῦ ἐπαναγαγεῖν τὸν Πασχάλιον Κανόνα ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς Ἁγίας Α' Οἰκουμ. Συνόδου τεθειμένοις ὁρίοις, συνετὴ δὲ καὶ ἡ μέριμνα ἡ περὶ τὴν ἄρσιν τῆς περὶ τὴν νηστείαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων προκυψάσης ἀνωμαλίας, ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς μὲν ἡλιακῆς καὶ σεληνιακῆς ἀκριβείας προηγεῖται ἐν τῷ πνεύματι τῆς Οἰκουμενικῆς Ἁγίας Συνόδου ἡ πρόνοια ὑπὲρ τῆς ἑνότητος τῶν Χριστιανῶν ἐν τῷ ἑορτασμῷ τοῦ Πάσχα, ὑπὲρ δὲ τὴν θεραπείαν τῆς περὶ τὴν νηστείαν ἀνωμαλίας, βλέπομεν ἐπιβεβλημένον τὸ καθῆκον ἀποφευχθῆναι νέας ἀφορμὰς διαταραχῆς τῶν ἁπλοϊκωτέρων συνειδήσεων, διὰ ταῦτα κηρυσσόμεθα μὲν ὑπὲρ μὴ μετακινήσεως τοῦ Πασχαλίου Κανόνος, ἔστω καὶ ἡμαρτημένου, εἰ μὴ ἐξ ἀποφάσεως ὁμοφώνου τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐν Οἰκουμενικῷ Συνόδῳ, ἢ κατὰ μέρος ἀποφαινομένων, τασσόμεθα δὲ ὑπὲρ θεραπείας τῆς περὶ τὴν νηστείαν ἀνωμαλίας διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ὡς νηστευσίμων τῶν ἡμερῶν τῶν μετὰ τὴν Δευτέραν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Προστίθεται δὲ τῇ ἀποφάσει ταύτῃ ὡς μέρος αὐτῆς ἡ παράκλησις ἡ ἀδελφικὴ ὅπως ἡ Ὑμετέρα πεπνυμένη Παναγιότης ἐπαναλάβῃ ὅσον ἔνεστι τάχιον ἐντονωτέρας τὰς προσπαθείας Αὐτῆς πρὸς συγκρότησιν Οἰκουμ. Συνόδου, ἢ καὶ μόνον Μεγάλης Τοπικῆς, ἢ καὶ τῆς

Προσυνόδου ἐπὶ ἐξετάσει μετὰ ἄλλων φλεγόντων γενικῶν ζητημάτων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μετακινήσεως τοῦ ἡμερολογίου προκυψάντων, τῆς διὰ γραμμάτων ἐπιλύσεως αὐτῶν ἀκατορθώτου ἕως τοῦδ' ἀποδεδειγμένης».

2] ***Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων*** (ἔγγρ. 10 Ν/βρίου 1928).

«Ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν δ' ἥκοντες γνωστὸν ποιούμεθα Αὐτῇ ὅτι ἡ Ἁγιωτάτη Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν σύνοιδε μὲν τὸ λάθος, ὅπερ ἐνυπάρχει ἐν τῷ ἐν χρήσει Πασχαλίῳ, οὗ ἕνεκα οὐ τηρεῖται ἡ περὶ ἑορτασμοῦ τοῦ Πασχαλίου ἀπόφασις τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀναγνωρίζει δὲ τὴν ἀνωμαλίαν τὴν δημιουργουμένην συνεπείᾳ τούτου κατὰ ὡρισμένα ἔτη, ὡς τὸ προσεχὲς 1929, ὁπότε ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Ἁγίου Πάσχα μετατίθεται μετὰ τὴν δευτέραν πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν ἀντὶ τῆς πρώτης, ὡς ὁρίζει καὶ ἡ διάταξις τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου, δι' οὓς μέντοι ἀποχρῶντας προσκυνηματικοὺς λόγους ἀδυνατεῖ ἵνα, τόγε νῦν, ἀποδέξηται τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ Πασχαλίου ἐγκριθέντων κατὰ τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον, δίχα τῆς ἐν Συνόδῳ κοινῆς συσκέψεως καὶ ἀποφάσεως τῶν Ἁγίων Ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

Ἐν κατακλεῖδι ἡ Α. Μακαριότης δέεται «τοῦ Κυρίου ἵνα ἐν τάχει ἄρῃ τὰς ἐπιπροσθούσας δυσχερείας πρὸς σύγκλησιν ἐν Συνόδῳ τῶν Ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

3] ***Ἐκκλησία Ρωσσίας.*** Εἰς τὰς ἐν Μόσχᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Ρωσσίᾳ ἁρμοδίας ὀρθοδόξους ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἀνεκοινώθη ἡ ὡς ἄνω Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἀπόφασις, εἰς ἣν ἐλήφθησαν αἱ κατωτέρω ἀπαντήσεις:

α΄] *τοῦ ἐν Μόσχᾳ σεβ. Μ/του Νιζνογορόδου Σεργίου, Ἀντικαταστάτου τοῦ Πατριαρχικοῦ Τοποτηρητοῦ* (ἔγγρ. 28 8/βρίου 1928).

Σταθμίσαντες πάσας τὰς συνθήκας τῆς ἡμετέρας ἐπιτοπίου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν τοῦ νέου ἡμερολογίου καὶ τοῦ νέου Πασχαλίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γνώμης τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου, δὲν παρουσιάζεται δυνατὴ παρ' ἡμῖν. Ὁσονδήποτε αὐθεντικὸν καὶ ἂν εἶναι τὸ Συνέδριον τοῦτο ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν καὶ ὁσονδήποτε ὀρθὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ συμπεράσματα αὐτοῦ, τὸ Συνέδριον τοῦτο δὲν δύναται, κατὰ τὴν γνώμην τῶν πιστευόντων, νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν Σύνοδον. Ἡ εἰσαγωγὴ δὲ τοῦ νέου ἡμερολογίου καὶ τοῦ Πασχαλίου ἄνευ Συνόδου (Οἰκουμενικῆς ἢ ἔστω καὶ Τοπικῆς), ἀφεύκτως θὰ προκαλέσῃ τοὐλάχιστον (παρ' ἡμῖν) νέαν ταραχὴν καὶ δὴ καὶ διαίρεσιν μεταξὺ τῶν ζηλωτῶν τῆς κανονικῆς τάξεως. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἀνωμαλίαν τὴν ἀναμενομένην κατὰ τὸ ἐπιὸν 1929 ἔτος (ἔλλειψις τῆς νηστείας τῶν Ἁγίων Ἀποστό-

λων), ἡ ἀνωμαλία αὕτη ἔχει μερικὸν χαρακτῆρα (θὰ δυσκολεύσῃ ἁπλῶς τὰς Ἐκκλησίας, αἵτινες ἐφήρμοσαν τὸ νέον ἡμερολόγιον), ἐκτὸς δὲ τούτου μετὰ τὸ 1929 δὲν θὰ ἐπαναληφθῇ μέχρι τοῦ 1945. Δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδεὶς λόγος νὰ ἀμφιβάλλῃ τις, ὅτι κατὰ τὰ 16 ἔτη μέχρι τοῦ 1945 τὸ ζήτημα τοῦ Πασχαλίου καὶ τοῦ ἡμερολογίου δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἔγκυρον διὰ πάντας Συνοδικὴν λύσιν. Ὅθεν νομίζομεν, ὅτι ἡ μερικὴ καὶ προσωρινὴ δυσκολία τοῦ 1929 θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποσοβηθῇ διά τινος μερικοῦ καὶ προσωρινοῦ μέτρου. Π. χ. αἱ ἑορταὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων διὰ τὸ 1929, ἐκεῖ ὅπου θὰ παραστῇ ἀνάγκη, θὰ ἠδύναντο νὰ μετατεθῶσιν ἀπὸ τῆς 29 καὶ 30 ἰδίου εἰς τὴν 6ην καὶ 7ην Ἰουλίου ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως αἱ ἡμέραι 1—5 Ἰουλίου ἀφιερωθῶσι εἰς νηστείαν. Τοιαύτην μετάθεσιν κατ᾽ οὐσίαν δὲν θὰ ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ Τυπικόν, ἐπιτρέπον τὴν μετάθεσιν ἀκινήτων μεγάλων ἑορτῶν χάριν τοῦ Πασχαλίου (π. χ. τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ—ἐν Ἀνατολῇ, τῆς Ὑπαπαντῆς—κατὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας).

β'] *τοῦ σεβ. Μ/του Χαρκόβου καὶ πάσης Οὐκραΐνης Ποιμένος, Προέδρου τῆς Πανουκραϊνικῆς Ὀρθοδ. Ἱ. Συνόδου* (ἔγγρ. 18 8/βρίου 1928).

«Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τούτου ἡ Ἱ. Σύνοδος εἶχεν ὡς ὁδηγὸν τὴν περὶ τῆς ἐφαρμογῆς εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον ἀπόφασιν τῆς δευτέρας Πανουκραϊνικῆς Ἱερᾶς Τοπικῆς Συνόδου τῇ 17 Μαΐου 1925, ὁρισάσης τὰ ἑξῆς : «Συμφωνοῦντες κατ᾽ ἀρχὴν πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Μόσχᾳ Συνόδου περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον, ὁρίζομεν οὐχ ἧττον, λαμβάνοντες ὑπ᾽ ὄψιν τὰς ἐπιτοπίους συνθήκας τῆς Οὐκραϊνικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὴν ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἀναβάλλωμεν μέχρι τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τούτου ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου». Συνῳδὰ τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἀποφάσει καὶ ἡ Πλήρης Ἱερὰ Σύνοδος τῆς 17ηςΣεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ἐξήνεγκε τὴν ἑξῆς ἀπόφασιν : «Ἱστάμενοι θεωρητικῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ νέου ἡμερολογίου, ὁρίζομεν ὅπως ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ πρακτικῶς, ἕνεκα τῶν ἀπόψεων τῶν πιστευουσῶν μαζῶν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, προσωρινῶς ἀναβληθῇ». Ἀλλ᾽ ἀμφότεραι αἱ ἀποφάσεις αὗται ὡς προκληθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἰδιαιτέρας καταστάσεως τῆς Οὐκραϊνικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ δὲν ἀποκλείουσι τὴν δυνατότητα διὰ τὴν Οὐκραϊνικὴν Σύνοδον νὰ συμφωνήσῃ, τοῦθ᾽ ὅπερ καὶ δηλοῖ αὕτη, περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διευθετήσεως τοῦ περὶ Πασχαλίου ζητήματος ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος 1929 ἔτους καὶ ἄνευ γενικῆς συνοδικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τούτου, ἐπὶ τῇ βάσει ὅσων περὶ τοῦ Πασχαλίου ἀπεφασίσθησαν ὑπὸ τοῦ

Πανορθοδόξου Συνεδρίου καὶ ἅτινα ἤδη ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν».

γ'] *τοῦ σεβ. Μ/του Δανιήλ, Προέδρου τῆς Ὀρθ. Ἱ. Συνόδου Λευκῆς Ρωσσίας* (ἔγγρ. 28 7/βρίου 1928).

«Μετὰ τὴν λῆψιν ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν διοικήσεων τῆς Λευκῆς Ρωσσίας γνωμοδοτήσεων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα κατὰ τὸ ἐρχόμενον 1929 ἔτος καὶ τῆς διευθετήσεως τῶν ἀνωμαλιῶν, αἵτινες προέκυψαν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν συνεδρίᾳ αὐτῆς ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως ἐκ πάσης ἀπόψεως τοῦ ζητήματος τούτου. Αἱ γνῶμαι τῶν ἡμετέρων ἐπαρχιακῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς διοικητικῶν ὀργάνων ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ διέστησαν. Οἱ μὲν ἀναλαμβάνουσι τὴν ἀποφασιστικότητα νὰ ἐκφράσωσι ὡρισμένην κρίσιν, οἱ δὲ ἕνεκα τοῦ περιπλόκου τοῦ ζητήματος ἐπιθυμοῦσι τὴν λύσιν αὐτοῦ ὑπὸ συνελεύσεως μείζονος ἁρμοδιότητος: Ἡ πασῶν τῶν ἐν τῷ Σοβιετικῷ Συνδέσμῳ Ὀρθοδ. Ἐκκλησιῶν Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου συγκαλεῖ γενικὴν συνεδρίαν. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ Γενικὴ αὕτη Σύνοδος σχεδιάζεται εὐρυτέρα. Ἐν αὐτῇ θὰ ὑπάρχῃ ἐπαρκὴς ἀντιπροσωπεία τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας. Μεταξὺ τῶν ἀντιπροσωπευθησομένων εἶναι καὶ ἡ Ἐκκλησία Λευκῆς Ρωσίας. Ἡ Ἱ. Σύνοδος Λευκῆς Ρωσίας καὶ τὸ ἐφ' ἑαυτῇ θεωρεῖ λυσιτελές, ὅπως τῇ συγκαταθέσει Ὑμῶν παραπέμψῃ τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς προκειμένης Πλήρους ἐν Μόσχᾳ τοῦ ὅλου Συνδέσμου Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει τὸ ζήτημα διὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ ἤθελε λάβῃ ἀλλοίαν κατεύθυνσιν, ἢ οἵαν ἡμεῖς λέγομεν, τ. ἔ. δὲν ἤθελε παρπεμφθῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς Πλήρους Συνόδου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Λευκῆς Ρωσίας σπεύδει νὰ ὑποβάλῃ υἱϊκῶς διὰ μέσου τῆς ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος τῇ Α. Παναγιότητι τῷ Πατριάρχῃ Βασιλείῳ τῷ Γ' Πατρὶ καὶ Οἰκουμενικῷ Κριτῇ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν κρίσιν ἡμῶν, ἤτοι : Κατὰ τὸ ἐπικείμενον 1929 ἔτος ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Πάσχα καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἀνωμαλιῶν, αἵτινες προκύπτουσιν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου νὰ ἐπαφεθῶσι πρὸς λύσιν εἰς ἑκάστην ἐκ μέρους Ἐκκλησίαν δι' ἑαυτὴν διὰ Τοπικῆς αὐτῆς Συνόδου, μεγάλης ἢ μικρᾶς, κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. Ἐν περιπτώσει δὲ διχογνωμιῶν ἢ διαφωνιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ προέλθωσιν ἐν ἐπὶ μέρους ἐκκλησίᾳ τινί, νὰ ζητηθῇ ἡ ἔγκυρος γνώμη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Κριτοῦ, τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος. Τὸ ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Πασχαλίου νὰ θεωρηθῇ ἀνυπέρθετον καὶ νὰ προετοιμασθῇ πρὸς λύσιν ὑπὸ τῆς Οἰκουμ. Συνόδου, ἂν δὲ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὡρισμένως φαίνηται ἀπέχουσα μακράν, νὰ συλλεγῶσιν αἱ κρίσεις τῶν Συνόδων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναλόγως τῶν ἀποφάσεων τῶν Συνόδων

τούτων νὰ ἀνακαταρτισθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σχετικῆς διατάξεως τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὸ Πασχάλιον μόνον διὰ τὰ ἀμέσως προσεχῆ ἔτη καθὰ ὑπολογίζεται ἀδύνατος ἡ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου».

4] ***Ἐκκλησία Σερβίας*** (ἔγγρ. 2/15 Ν/βρίου 1928).

Ἀπάντησις «ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα συμφώνως μὲ τὸ νέον ἡμερολόγιον δὲν εἶναι ζήτημα τοῦ παρόντος, διότι ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία διατηρεῖ εἰσέτι τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον. Ἄλλως τε δὲ ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ πρὸ τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου».

5] ***Ἐκκλησία Ρουμανίας*** (ἔγγρ. 6 8/βρίου 1928).

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 12ης Ἰουνίου 1928, συσκεφθεῖσα ἐπὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Ἁγίου Πάσχα διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1929, διεπίστωσεν ὅτι κατὰ τὸ νῦν ἐν χρήσει Πασχάλιον τὸ Ἅγιον Πάσχα θὰ ἔπρεπε κατὰ τὸ ἔτος 1929 νὰ ἑορτασθῇ τῇ 22 Ἀπριλίου π. ἡμ., ἥτις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν 5ην Μαΐου κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Ἁγίου Πάσχα θὰ ἔπιπτεν ἐκτὸς τῶν νενομισμένων χρονολογικῶν ὁρίων, ἤτοι μετὰ τὴν δευτέραν Πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἀντὶ νὰ συμπέσῃ μετὰ τὴν πρώτην Πανσέληνον, ὡς προβλέπει ὁ ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκ. Συνόδου θεσπισθεὶς Κανών. Ἑτέρα δυσχέρεια εἶναι ὅτι τῆς 29ης Ἰουνίου συμπιπτούσης πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων, καταργεῖται ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Εἰς τὴν ἰδίαν ἀθέτησιν τῆς ἀρχῆς τῆς θεσπισθείσης ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐν Νικαίᾳ, καταντῶμεν ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα τὸ προσεχὲς ἔτος. Καὶ ἰδοὺ διατί: Τὸ Ἑβραϊκὸν ἔτος εἶναι σεληνιακόν, βραχύτερον τοῦ ἡλιακοῦ περίπου κατὰ 11 ἡμέρας. Διὰ νὰ διατηρηθῇ ὅμως ἡ αὐτὴ διάρκεια μετὰ τοῦ ἡλιακοῦ, ὁ Ραββῖνος Χιλὲλ ὁ Β' περὶ τὸ 360 μ. Χ. καθώρισεν ὅπως καθ' ἕκαστον ἀλλεπάλληλον κύκλον 19 ἐτῶν, δώδεκα ἔτη ἔχωσιν ἀνὰ 12 σεληνιακοὺς μῆνας, καλούμενα ***κοινά***, ἑπτὰ δὲ ἔχωσιν ἀνὰ 13 σεληνιακοὺς μῆνας, καλούμενα ***ἐμβόλιμα***, δηλ. ἔτη εἰς τὰ ὁποῖα προστίθεται ἀνὰ εἷς μὴν ἐξ 29 ἡμερῶν πρὸ τοῦ μηνὸς Νισσάν, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ Ἑβραῖοι ἑορτάζουσι τὸ Πάσχα των καὶ συγκεκριμμένως τὴν 15ην Νισσάν. Καὶ κατὰ μὲν τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἐμβόλιμα ἔτη, ἅτινα διαιρούμενα διὰ τοῦ 19 δὲν δίδουσνν ὑπόλοιπον 8, 11, ἢ 19, ἡ ἡμερομηνία τῆς 15ης Νισσὰν συμπίπτει μὲ τὴν πρώτην Πανσέληνον τοῦ ἔαρος. Κατὰ τὰ ἐμβόλιμα ὅμως ἔτη, τὰ ὁποῖα διαιρούμενα διὰ τοῦ 19 δίδουσιν ὑπόλοιπον 8, 11, ἢ 19, τὸ Ἑβραϊκὸν Πάσχα (15 Νισὰν) ανα-

βάλλεται πρὸς τὸ θέρος κατὰ 29-31 ἡμέρας, λόγῳ τοῦ μηνός, ὅστις παρεμβάλλεται πρὸ τοῦ μηνὸς Νισσάν, οὕτως ὥστε ἡ 15 Νισσὰν δὲν συμπίπτει πλέον μὲ τὴν πρώτην Πανσέληνον τοῦ ἔαρος. Ὅθεν τὸ ἔτος 1929, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν ἔτος 5689, εἶναι σεληνιακὸν ἔτος ἐμβόλιμον, διαιρούμενον δὲ διὰ τοῦ 19 δίδει ὑπόλοιπον 8. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πρέπει νὰ παρεμβληθῇ πρὸ τοῦ μηνὸς Νισσὰν εἷς σεληνιακὸς μὴν 29 ἡμερῶν. Τότε ἡ 15 Νισὰν κατὰ τὸ 1929 (Ἑβραϊκὸν ἔτος 5689), λόγῳ τοῦ προστεθέντος τούτου μηνὸς συμπίπτει 31 ἡμέρας μετὰ τὴν Πανσέληνον τοῦ ἀστρονομικοῦ Πασχαλίου, ἤτοι τὴν Πέμπτην 25 Ἀπριλίου 1929, τόσον ἀργὰ θὰ ἑορτάσουν οἱ Ἑβραῖοι τὸ Πάσχα των κατὰ τὸ ἔτος 1929. Θὰ ἠδυνάμεθα ἡμεῖς νὰ ἑορτάσωμεν τὸ Ἅγιον Πάσχα κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην; Ὄχι, διότι θὰ κατεπατῶμεν τὸν κανόνα τὸν θεσπισθέντα ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον, ὅστις λέγει ὅτι τὸ Ἅγιον Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν Πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ προμνησθείσῃ συνεδρίᾳ αὐτῆς, ἔχουσα ὑπ' ὄψει καὶ τοὺς λόγους τούτους, οἵτινες συνηγοροῦν τόσον ἐναντίον τῆς ἡμερομηνίας τῆς 5ης Μαΐου (22 Ἀπριλίου π. ἡμ. τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ Πασχαλίου) ὅσον καὶ ἐναντίον τοῦ γεγονότος, ὅπως τὸ χριστιανικὸν Πάσχα ἑορτάζηται μετὰ τὸ Ἑβραϊκὸν τοιοῦτον, ὅπερ κατὰ τὸ ἔτος 1929 δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν πρώτην Πανσέληνον τοῦ ἔαρος, ἀλλ' ἔρχεται πολὺ ἀργότερον, ὡς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Πέμπτη 31 Μαρτίου 1929 εἶναι ἐαρινὴ ἰσημερία, ἡ δὲ Πανσέληνος τοῦ ἀστρονομικοῦ Πασχαλίου εἶναι ἡ Δευτέρα 25 Μαρτίου, καθώρισεν ὅπως τὸ Ἅγιον Πάσχα κατὰ τὸ ἔτος 1929 ἑορτασθῇ Κυριακὴν 31 Μαρτίου, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν Πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ὡς προβλέπει ὁ Κανὼν ὁ θεσπισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐν Νικαίᾳ».

6] ***Ἐκκλησία Κύπρου*** (ἔγγρ. 26 Ν/βρίου 1928).

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀσχέτως πρὸς τὰς ὀρθὰς σκέψεις καὶ γνώμας τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διαρρυθμισθῶσι τὰ τοῦ Πασχαλίου, οὕτως ὥστε τὸ Μέγα Πάσχα ἡμῶν νὰ ἑορτάζηται, καθ' ἃ ἀπεφάνθη καὶ διέγραψεν ἡ πρώτη Μεγάλη καὶ Οἰκουμ. Σύνοδος, εὑρίσκει ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς διαρρυθμίσεως παρίσταται ἀναγκαῖον καὶ σκόπιμον νὰ γίνῃ ἐν Μεγάλῃ Πανορθοδόξῳ ἂν μὴ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ὁπότε καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἄλλα μεγάλα ἐνδιαφέροντα τὴν Ὀρθοδοξίαν ζητήματα θὰ συζητηθῶσι καὶ καθορισθῶσιν ἐπακριβῶς καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω. Τὴν ἀνάγκην ταύτην

τῆς συγκλήσεως τοιαύτης τινὸς Συνόδου τονίζει ἡ καθ' Ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία καὶ παράκλησιν ὑποβάλλει πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, ὅπως ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα παρὰ ταῖς Αὐτοκεφάλοις Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις καὶ ἐπισπευθῇ ἡ σύγκλησις. Μέχρις ὅτου δὲ ἐπιτευχθῇ τοῦτο ἡ καθ' Ἡμᾶς Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία εἶναι γνώμης νὰ τηρηθῇ τὸ παλαιὸν Πασχάλιον παρ' ὅλα τὰ ἀντιπίπτοντα».

7] ***Ἐκκλησία Ἑλλάδος*** (ἔγγρ. 16 8/βρίου 1928).

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀναγνωρίζουσα τὸ ὑπάρχον ἐν τῷ ἰσχύοντι Πασχαλίῳ λάθος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου δὲν τηρεῖται ἡ περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἀπόφασις τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου καὶ ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον διὰ τῆς προτάσεώς του ζητεῖ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς ἰσχύος τῆς εἰρημένης διατάξεως τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέχεται τὴν διόρθωσιν τοῦ Πασχαλίου ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ἐν γενικῇ Συνόδῳ συμφωνήσωσι πᾶσαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ δὴ ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, δι' ἣν δὲν παρουσιάζει ἡ διόρθωσις τοῦ Πασχαλίου τὰ κατὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἡμερολογίου προβληθέντα τοπικὰ προσκόμματα, καὶ ὅπως τηρηθῇ ἐπακριβῶς ἡ περὶ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα διάταξις τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποφευγομένης τῆς συμπτώσεως τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Φάσκα. Ἄλλως πρὸς ἄρσιν τῆς κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, ἕνεκα τοῦ εἰρημένου λάθους τοῦ Πασχαλίου, προκυπτούσης ἀνωμαλίας, προτείνει, ὅπως ἡ ἑβδομάς, καθ' ἣν συμπίπτει ἡ ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, θεωρηθῇ ἐξαιρετικῶς διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ὡς ἑβδομὰς νηστείας πλὴν τῆς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἐν τέλει διατυποῦται ἡ εὐχή, ὅπως «ὡς τάχιστα, χάριν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, λυθῇ καὶ τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα τῆς διορθώσεως τοῦ Πασχαλίου».

8] ***Ἐκκλησία Πολωνίας*** (ἔγγρ. 9 Ἰανουαρίου 1829).

Ἀπόφασις 1.—Νὰ ὁρισθῶσι διὰ τὰς ἐνορίας, αἵτινες τηροῦσι τὰς ἑορτὰς κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον, ὡς ἡμέραι νηστείας, ἀντὶ τῆς νηστείας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, αἱ κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέραι 25, 26, 27 καὶ 28 Ἰουνίου, καὶ αἱ 3 Δευτέραι αἱ ἑπόμεναι μετὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν Ἁγίων Πάντων 1, 8 καὶ 15 Ἰουλίου 1929.

Ἀπόφασις 2.—«Καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου ἐπὶ τοῦ Πασχαλίου, νὰ πληροφορηθῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅτι ἡ ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἔλαβε τὰς ἀποφάσεις ταύτας καὶ συνεπείᾳ τούτου ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἀδυνατεῖ νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν αὐτῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τούτων».

9] *'Εκκλησία 'Ιβηρίας* (ἔγγρ. 2 8/βρίου 1928).

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Πανιβηρικῆς Ἐκκλησίας θεωρεῖ ἐπιθυμητόν, ὅπως τὸ ζήτημα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου λυθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Ἡ μερική, μόνον διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτάς, εἰσαγωγὴ τοῦ ἡμερολογίου εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον προκαλεῖ δυσχερείας καὶ ἀνωμαλίας, οἷα ἡ ἐξάλειψις τῆς νηστείας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τὸ 1929. Ἐὰν δέ, ἕνεκα περιστατικῶν, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ λύσις τῶν θιγομένων ζητημάτων σχετικῶς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου ἐξ ὁλοκλήρου, τόσον δηλ. διὰ τὰς κινητάς, ὅσον καὶ διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτὰς καὶ τὰς νηστείας, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἰβηρικῆς Ἐκκλησίας εἶνε δυνατή, ἐὰν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἀφοῦ προτείνει διὰ γραμμάτων ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις ἐξαντλοῦσαν τὰ εἰρημένα ζητήματα λύσιν, λάβῃ παρὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν συγκατάθεσιν πρὸς τὴν τοιαύτην λύσιν. Ἐν τῇ Τοπικῇ Συνόδῳ τῆς Ἰβηρικῆς Ἐκκλησίας τῇ συγκροτηθείσῃ κατὰ τὸ ἔτος 1927, Ἰουνίου 21-27, εἶχεν ἀποφασισθῇ κατ' ἀρχὴν ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου ἐξ ὁλοκλήρου τόσον διὰ τὰς ἀκινήτους, ὅσον καὶ διὰ τὰς κινητὰς ἑορτάς. Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ὅμως εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἰβηρικῆς Ἐκκλησίας, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ 17 Φεβρουαρίου 1927 ἐπιστολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ', ὥρισεν, ὅπως προσωρινῶς ἐφαρμοσθῇ τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον μόνον διὰ τὰς ἀκινήτους ἑορτὰς ἐν ἀναμονῇ τῆς προσαρμόσεως καὶ τοῦ Πασχαλίου πρὸς τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἐν ἐγγυτάτῳ μέλλοντι. Ἐν τοιαύτῃ διατελοῦντες καταστάσει ἠνοχλήσαμεν τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην Βασίλειον τὸν Γ', εὑρισκόμενον ἐν τῷ Κέντρῳ τῶν Ὀρθοδόξων χωρῶν, διὰ τῆς ἐρωτήσεως περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς νηστείας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τὸ 1929. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Βασιλείου τοῦ Γ', τῆς ἀπὸ 20 Αὐγούστου, ἀριθ. 2111, ἐμφαίνεται ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἄρσεως τῶν δυσχερειῶν ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρημένης νηστείας κατὰ τὸ ἔτος 1929, εὑρίσκεται εἰσέτι ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐξετάσεως. Μὴ προβλέπουσα ταχεῖαν λύσιν τῶν θιχθέντων ἀνωτέρω ζητημάτων περὶ τοῦ Πασχαλίου καὶ τῆς νηστείας τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων, καὶ ὑπ' ὄψει τὴν διάθεσιν τῶν πιστῶν ἔχουσα, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἰβηρικῆς Ἐκκλησίας ὥρισεν, ὅπως μέχρι τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἀποδοχῆς ὑφ' ὅλης τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου ἀφῇ ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1928 ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῇ Ἰβηρικῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον».

*
* *

Ἀλλ᾽ αἱ ἀνωτέρω σημειούμεναι ἀπαντήσεις τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν δὲν περιῆλθον πᾶσαι ἐγκαίρως, ὅσαι δὲ κατέφθασαν διεδήλουν τὴν καὶ διὰ τὸ ἔτος 1929 τήρησιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ ἐν χρήσει Πασχαλίου. Τοὺς λόγους τούτους καὶ ἄλλους ἔχουσα ὑπ᾽ ὄψει ἡ Ἐκκλησία Κων/πόλεως ἀπεφάσισε ***τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἁγίου Πάσχα τῇ 5 Μαΐου τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου, ἤτοι τῇ 22 Ἀπριλίου τοῦ παλαιοῦ, τὴν κατ᾽ οἰκονομίαν*** δὲ ***θεραπείαν τῆς παρατηρουμένης*** ὡς ***πρὸς τὴν νηστείαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἀνωμαλίας καθορίσασα ἐξαιρετικῶς ὡς ἡμέρας νηστείας διὰ τὴν ἡμετέραν καὶ τὰς ἐφαρμοζούσας τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, τὰς ἑπομένας τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τέσσαρας ἡμέρας μέχρι τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἤτοι τὰς ἡμέρας 25ην, 26ην***, 27ην ***καὶ 28ην Ἰουνίου.*** Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀνεκοινώθη (ιε΄ Νοεμβρίου 1928) εἰς πάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ὅπως ἀναλόγως καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν διευθετηθῶσι τὰ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἁγίου Πάσχα (***Ὀρθοδοξίας*** ἔτος Γ΄, σελ. 400).

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἀπαντησασῶν Ἐκκλησιῶν ἡ τῆς Ρουμανίας ἀπεφάσισε—ὡς φαίνεται ἀνωτέρω—τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἁγίου Πάσχα τῇ 31 Μαρτίου ν. ἡμ. καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην ἐξηκολούθει ἐμμένουσα καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς προλειαίνουσα, ἐρχομένη οὕτω καὶ πάλιν— ὡς ἔπραξε καὶ τῷ 1926—ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως καὶ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τούτου ἕνεκα Βασίλειος ὁ Γ΄ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην—Ἀντιβασιλέα τῆς Ρουμανίας τὴν κάτωθι ἐπιστολήν :

Ἀριθμ. Πρωτ. 2963.

† ***Μακαριώτατε*** κλπ.

Διὰ τῆς ἀπὸ ιε΄ παρελθόντος μηνὸς Νοεμβρίου ἀριθμ. 2774, ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς ἀνεκοινωσάμεθα ἤδη εἰς γνῶσιν τῆς ἀδελφῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν, εἰς ἣν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία κατέληξε προκειμένου περὶ τοῦ χρόνου τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ προσεχοῦς Ἁγίου Πάσχα προκρίνασα καὶ ὁρίσασα ὅπως τοῦτο, παρὰ τὰς παρουσιαζομένας ἰδιαιτέρας ἀντιξοότητας, ἑορτασθῇ καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, διὰ τοὺς ἀναφερομένους λόγους, κατὰ τὸ ὑπάρχον Πασχάλιον, ἤτοι τῇ 5 Μαΐου τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου (22 Ἀπριλίου τοῦ παλαιοῦ). Νῦν ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψει ὅσα διὰ τῆς ἀπὸ 6 Ὀκτωβρίου ἑ. ἔ., ἀριθμ. 527 ἐπιστολῆς ἀνεκοινώθησαν ἡμῖν περὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἀδελφῆς Ρουμανι-

κῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὸ Ἅγιον Πάσχα κατὰ τὸ προσεχὲς 1929 ἔτος ἑορτάσῃ αὕτη τῇ 31 Μαρτίου τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου συμφώνως πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ θεσπισμένου ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου χρόνου, προαγόμεθα διὰ τῆς παρούσης ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἐξ ἀποφάσεως συνοδικῆς, δηλῶσαι ἐπιπροσθέτως εἰς γνῶσιν τῆς ἀγάπης Ὑμῶν τὰ ἀκόλουθα· Ὅτι δηλονοῦν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἀδελφαὶ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὧν ἤδη πασῶν ἔχομεν λαβόντες τὰς ἀπαντήσεις, ὁμοφώνως ἀπεφήναντο ὑπὲρ τῆς τηρήσεως μέχρι τῆς ἐν Συνόδῳ Γενικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, τοῦ ἄχρι τοῦδε περὶ τὸ Πασχάλιον καθεστῶτος, ἤτοι ὅπως τὸ Ἅγιον Πάσχα ἑορτασθῇ κατὰ τὸ ἐπιὸν 1929 ἔτος τῇ 5 Μαΐου τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου (22 Ἀπριλίου τοῦ παλαιοῦ), κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν δὲ ταύτην μέλλει ἵνα ἑορτασθῇ ἐν πάσαις ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις ἡ ἁγία καὶ μεγάλη τῆς πίστεως ἡμῶν ἑορτή. Οὕτως οὖν τοῦ πράγματος ἔχοντος πρόδηλόν ἐστιν ὁπόσον εὐκταῖος τυγχάνει ὁ ταὐτόχρονος καὶ ἐν τῇ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρουμανίας ἑορτασμὸς τῆς μεγάλης ἑορτῆς. Προέχει γὰρ ὡς ἀληθῶς τῆς ἀκριβείας τοῦ χρόνου καὶ τῶν λοιπῶν ἡ ὀφειλὴ τοῦ ταὐτοχρόνου τῆς ἁγίας ἑορτῆς ἑορτασμοῦ, εἰς ὃν δὴ πρώτιστα καὶ ἀποβλέπει ἡ περὶ τοῦ Πάσχα σεπτὴ διάταξις τῆς Ἁγίας Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὅθεν διὰ ταῦτα εὐελπιστοῦμεν, ὅτι ἡ Ἁγία ἀδελφὴ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν οὐχ ἧττον ἱερὰν ταύτην ὀφειλὴν τοῦ ταὐτοχρόνου ἑορτασμοῦ ἀφορῶσα καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἁρμοδίας τοῦ ὅλου ὀρθοδόξου σώματος συντρέχουσα προφρόνως προθυμηθήσεται ἀναθεωρῆσαι τὴν εἰλημμένην ἀπόφασιν καὶ ταχθῆναι καὶ αὐτὴ μετὰ πασῶν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ὑπὲρ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἁγίου Πάσχα κατὰ τὸ προσεχὲς 1929 ἔτος ἐν τῇ κοινῶς ἤδη ἀποδεκτῇ γενομένῃ ἡμερομηνίᾳ, ἤτοι τῇ 5 Μαΐου τοῦ διωρθωμένου ἡμερολογίου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὖθις ἐν Κυρίῳ περιπτυσσόμενοι Αὐτήν, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς.

αϠκη΄ Δεκεμβρίου η΄.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
(ὑπ.) † *Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ*

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Τὸ κῦμα τῆς ἀνηθικότητος, τὸ ὁποῖον ἀνέτρεψε τὸν ἠθικὸν βίον τῆς κοινωνίας, ὑποκαθιστῶν τὰς ἀνεγνωρισμένας θεμελιώδεις ἠθικὰς ἀρχάς, ἐγέννησε σειρὰν κλίσεων καὶ συνηθειῶν ἀκρίτων, στοχαζομένων μόνον τὴν ἔξαψιν τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, καὶ προσέβαλεν ἐξ ἴσου τοὺς ἀρχαίους θεσμοὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ μετὰ τόσης δυνάμεως, ὥστε νὰ ἔχουν ἀντίκτυπον τὰ ἀπαίσιά του ἀποτελέσματα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας.

Ὑπὸ τὴν τάσιν ταύτην, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζομεν ὡς Μοδερνισμόν, δὲν ἐννοῦμεν ποσῶς τὴν φυσικὴν καὶ διανοητικὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν μεταδοτικὴν μανίαν τοῦ συρμοῦ καὶ τοῦ πιθηκισμοῦ, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν ἀντιγραφὴν καὶ ἀπομίμησιν πάσης ἀδιαφόρως ἐκκεντρικότητος, δυναμένης νὰ γεννηθῇ εἰς ἐκφυλισμένας κεφαλὰς καὶ ἐξωτερικευομένης διὰ διαφόρων γυναικείων συρμῶν, ὅπως ἡ ἔξωμος ἀμφίεσις, ἡ κουρὰ τῆς κόμης κτλ. χωρὶς νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ χορῶν, θεατρικῶν ἔργων καὶ ἀνηθίκων ταινιῶν, περὶ κακοφώνου καὶ ἐκκωφαντικῆς μουσικῆς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ρευμάτων, τάσεων καὶ ροπῶν, ἀντιθέτων πρὸς τὴν εὐθυκρισίαν καὶ τὴν ἠθικήν, τὰς ὁποίας ὅμως αὐθορμήτως ἡ πλειονότης τῆς κοινωνίας ἐπιδοκιμάζει καὶ ἀκολουθεῖ.

Δὲν εἶνε δύσκολος ἡ διάκρισις μεταξὺ τῆς πραγματικῆς προόδου ἀφ' ἑνός, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς μανίας τοῦ συρμοῦ καὶ ξενομιμήσεως, τὴν ὁποίαν ἔρριψαν εἰς τὸ μέσον νοσηραὶ κεφαλαί. Ἐξ ἄλλου τὰ εὐεργετήματα τῆς μιᾶς καὶ αἱ βλάβαι τῆς ἄλλης ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς εἶνε προφανῆ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔπαυσε νὰ ἐνθαρρύνῃ πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς προόδου και ἐπιστήμης καὶ νὰ ἀναγνωρίζῃ πάντοτε ὅτι δὲν ὑφίσταται μεταξὺ πίστεως καὶ ἐπιστήμης ἀντίθεσις, ἀλλ' ὅτι ἀμφότεραι συμπληροῦσι καὶ ἐξηγοῦσιν ἀλλήλας. Ἐν τούτοις, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ὑψώνει φωνὴν διὰ νὰ καταδικάσῃ μερικὰς ἐκδηλώσεις, συνοδευούσας τὴν γενικὴν πρόοδον, τῶν ὁποίων ἡ ἐπίδρασις προφανῶς τυγχάνει ὀλεθρία διὰ τὴν ἠθικήν, ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν ἐπιβλαβεῖς παραλογισμούς, ἐνεργεῖ ἐν πλήρει δικαίῳ, καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ διϊσχυρίζεταί τις, ὅτι οὕτως ἐνεργοῦσα πολεμεῖ τὴν πρόοδον. Ἡ Ἐκκλη-

σία μᾶλλον ποθεῖ νὰ διατηρήσῃ ἀνέπαφα τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ διὰ τὸ ποίμνιόν της, προασπίζουσα αὐτὸ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ κακοῦ, ὅπερ δὲν παύει νὰ καραδοκῇ εὐκαιρίαν νὰ ἀποκτήσῃ νέους ὀπαδούς, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀνηθικότης ἀποτελεῖ τὸ μᾶλλον ἐπίφοβον ὅπλον.

Οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ πίστις θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, μόνον ὡς μωρίαι δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσι, δεδομένου, ὅτι ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῶν πρώτων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ κλῆρος πάντοτε συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ διαφυλάττων καὶ μεταβιβάζων ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν τὰ πολύτιμα χειρόγραφα τῆς ἀρχαιότητος ὡς ἀνεκτίμητον κληρονομίαν, ἄνευ τῆς ὁποίας αἱ γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς ἱστορίας θὰ περιωρίζοντο εἰς ἁπλῆν προφορικὴν παράδοσιν, ἐστερημένην πάσης ἀντικειμενικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀξίας.

Οἱ πρῶτοι διαδόντες τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἦσαν οἱ ἱερεῖς· πολλοὶ μοναχοὶ εἶνε γνωστοὶ ὡς ἐφευρέται, συγγραφεῖς, φιλόσοφοι, μαθηματικοί, ποιηταί, ἀστρονόμοι· ἐν ὀλίγοις ὁ κλῆρος μετέσχεν ἐνεργῶς ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς προόδου καὶ ἐπιστήμης. Εἶνε λοιπὸν μωρία ὁ διϊσχυρισμὸς κατόπιν τόσων καταφανῶν ἀποδείξεων, ὅτι ἡ Ἐκκλησία πολεμεῖ τὴν πρόοδον· τὸ ἐναντίον μᾶλλον ὀφείλει πᾶς ἐχεφρονῶν νὰ ἀναγνωρίσῃ·

Ἀλλ' ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα μας, ὀφείλομεν μετὰ λύπης νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ συχνότατα συνοδεύεται ὑπὸ ἀνηθίκων τάσεων, τὰς ὁποίας προκαλεῖ εἴτε ἡ μεγάλη ἀθλιότης, μὲ τὴν ὁποίαν παλαίει ἡ ἐργατικὴ τάξις, εἴτε ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἐξωφρενικὴ πολυτέλεια μέσα εἰς τὰ ὁποῖα κυλίονται οἱ πλούσιοι. Αἱ δύο αὗται καταστάσεις, ἡ μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀντίθεσις εἶνε τόσον κτυπητή, ὁδηγοῦν ἀσφαλῶς εἰς πράξεις ἀνηθίκους, παρουσιαζομένας ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐγκλήματος, κλοπῆς, ἀκολασίας, αὐτοκτονίας, τῶν ὁποίων γινόμεθα μάρτυρες καθ' ἑκάστην.

Καὶ τὸ κῦμα αὐτὸ τῆς ἀνηθικότητος, τὸ ὁποῖον ἐκπηγάζει ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω κοινωνικὰς καταστάσεις, μεταδίδεται ὡς μάστιξ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, καταστρέφουσα κατὰ τὴν διάβασίν της τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς, σπείρουσα τὴν διαφθορὰν καὶ ἀταξίαν, ἐξευτελίζουσα τὸν ἄνθρωπον καὶ γεννῶσα ἐντός του κτηνώδη ἔνστικτα.

Καὶ ποῖα τὰ προαγγελτικὰ σημεῖα καὶ αἱ πρῶται ἐκδηλώσεις τῆς μάστιγος αὐτῆς ; Ἀκριβῶς ὅ,τι προηγουμένως ἀνεφέραμεν : ἡ μανία τοῦ συρμοῦ, τὸ πάθος τοῦ χοροῦ, ἡ διάστροφος χειραφέτησις τῆς γυναικός, ἡ ἐκλεπτυσμένη τέρψις τῶν αἰσθήσεων. Καὶ ποία ἡ στάσις, ἣν ὀφείλει νὰ λάβῃ σήμερον ἡ Ἐκκλησία διὰ νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τῆς πολυπλοκάμου

«ἀνηθικότητος» ; Πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ρεῦμα καὶ ν' ἀφεθῇ νὰ παρασυρθῇ ὑπὸ τοῦ συρμοῦ διὰ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ αἰῶνος ; Θὰ ἦτο πολὺ λυπηρόν, ἐὰν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς μεταρρυθμίσεως εἰσέδυον εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου αἱ ὀλέθριαι αὐταὶ ροπαί, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦνται ἀπὸ νοσηρὸν κοσμικὸν περιβάλλον.

Ἀνάγκη νὰ τεθῇ φραγμὸς διὰ παντὸς τρόπου, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ παραστῶμεν ἐνώπιον ἠθικῆς καταστροφῆς ἐκ τῶν τρομερωτέρων : τῆς τελείας ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀντιδράσωμεν καὶ νὰ ἐργασθῶμεν ὅπως ἀναβιώσῃ τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα, ὅπως μᾶς τὸ διδάσκει ὁ Ἀπόστολος : «Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν» [Κολ. γ' 5-8]. Τὸ νὰ πράττωμεν ἐναντίον τῶν λόγων τοῦ Ἀποστόλου, τῶν τόσον σαφῶν, θὰ ἰσοδυνάμει πρὸς ἐγκατάλειψιν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. Πρέπει νὰ ἀντιτάξωμεν λυσσώδη ἀντίστασιν εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ Σατανᾶ, νὰ ἀντιδράσωμεν ἐναντίον τοῦ γοητευτικοῦ ρεύματος, νὰ πνίξωμεν ἐν τῇ γενέσει της πᾶσαν ἀπόπειραν προσαρμογῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ συρμοῦ· ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ ὑποστῇ φανταστικὰς μεταβολάς· αὐτὴ καὶ ἡ διδασκαλία της μένουν ἀναλλοίωτοι χωρὶς αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου νὰ κατισχύσωσιν αὐτῆς. «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» [Ἑβρ. ιγ' 8]. Ἀλλά, θὰ μᾶς ἀντείπουν πολλοὶ ἐρασιτέχναι μεταρρυθμισταί, ὑπάρχουν διατάξεις πολλαὶ καὶ συνήθειαι, πολλοὶ κανόνες ἀπηρχαιωμένοι, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν ἀξιοθρήνητον ἀναχρονισμὸν καὶ καθιστοῦν γελοίαν τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐνώπιον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἀκριβῶς ἐν τῷ παραλογισμῷ αὐτῷ ἐνυπάρχει ἡ οὐσιώδης πλάνη· βαθεῖα ἐξέτασις τῶν ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διατάξεων καὶ ὑποχρεώσεων εἰς τὸν κλῆρον καὶ τοὺς πιστοὺς θὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τὰ πάντα ἐθέσπισαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατόπιν μελέτης λεπτομεροῦς τοῦ χαρακτῆρος, τῶν ἀρετῶν, τῶν παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ πάντα ἐμελετήθησαν, προεβλέφθησαν, ἐσταθμίσθησαν διὰ ν' ἀνταποκρίνωνται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἠθικῆς καὶ νὰ ρυθμίζουν τὸν ἀνθρώπινον βίον μὲ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπ' αὐτοῦ τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ πρῶτος ὁ κλῆρος ὀφείλει νὰ προσελκύῃ εἰς τὸ ἀγαθὸν τοὺς πιστοὺς διὰ τοῦ καλοῦ του παραδείγματος. Τὸ ὑψηλὸν ἔργον τοῦ κλήρου δὲν εἶνε νὰ προτρέπῃ μόνον καὶ νὰ καλῇ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ νὰ συ-

νοδεύη μὲ ἔργα τοὺς λόγους του: «Οὐχὶ λόγους, ἀλλ' ἔργα» λέγει ἀρχαῖον λατινικὸν γνωμικόν.

Ἡ κληρονομία, ἡ ὁποία μᾶς παρεδόθη ὑπὸ τῶν πατέρων μας καὶ ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητον πνευματικὸν θησαυρόν, εἶνε ἐκτεθειμένη εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ ὑλισμοῦ, τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ ἄλλων φιλοσοφικῶν συστημάτων μὲ φράσεις στομφώδεις καὶ ἑλκυστικάς, ἀλλὰ σιερουμένας ἐννοίας. Ἀληθὴς φιλοσοφία εἶνε ἀκατανόητος, ἐὰν δὲν ἀποδέχεται τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ· μαρτυροῦσι περὶ τούτου οἱ μεγαλύτεροι φιλόσοφοι· καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους ἀρχαίου συγγραφέως: «Ἐφαίνετο νὰ ἦσαν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἀληθινοὶ φιλόσοφοι ἢ ὅλοι οἱ φιλόσοφοι νὰ ἔγιναν Χριστιανοί» (Minicius Felix, apologie Chretienne, Octav. c. 20).

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΑΙ ΕΝ MALINES ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

[Συνέχεια ἀπὸ σελ. 101 καὶ τέλος]

Β') Τὸ Ὑπόμνημα τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν.

Τοῦ ὑπομνήματος τούτου προτάσσεται ὁ ἑξῆς πρόλογος ἀγγλιστὶ καὶ γαλλιστί.

«Ἡ ἔκθεσις αὕτη, ὡς καὶ ἡ τῶν Ἀγγλικανῶν συνετάχθη ὑπὸ μόνων τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πέμπτην συνάντησιν ἀνεγνώσθησαν, συνεζητήθησαν καὶ ἐτροποποιήθησαν ἀμφότεραι τῇ συνεργασίᾳ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Ἑκάτερον αὐτῶν εἶνε ὑπεύθυνον διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν, ἀλλ' ἑκάτερον αὐτῶν ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν τῆς κριτικῆς τοῦ ἄλλου. Εἶνε κέρδος, ὅτι ἑκατέρα τῶν ἐκθέσεων τούτων ἠκολούθησεν ἰδίαν μέθοδον διαπραγματεύσεως καὶ ἀνεκεφαλαίωσε τὰ γενόμενα ἀπὸ διαφόρου ἀπόψεως. Ἐλπίζεται ὡς ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀποκτήσῃ πληρεστέραν ἐντύπωσιν τῶν λαβόντων χώραν, ἣν δὲν θὰ ἐλάμβανεν ἄλλως, καὶ συγχρόνως θὰ ἀντιληφθῇ τὴν συμφωνίαν, ἥτις ὑπάρχει ἐν μεγάλῳ βαθμῷ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἐγγράφοις».

I.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ μετὰ ἐξηγήσεις τινὰς ἀπὸ τῆς μεθόδου, ἣν ἠκολούθησαν, ἵνα δώσωσι συνθετικὴν ἔννοιαν τῶν σημείων τῆς διδασκαλίας, ἐν οἷς οἱ Ἀγγλικανοὶ συμφωνοῦσι μετ' αὐτῶν, ὁμολογοῦσιν, ὅτι αἱ μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν Συνδιαλέξεις αὐτῶν δὲν κατεγοήτευσαν μόνον καὶ

ἐπῳκοδόμησαν αὐτοὺς διὰ τῆς εἰλικρινείας, τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχικῆς εὐρύτητος καὶ τῆς ἐγκαρδιότητος τῶν συνομιλητῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπλήρωσαν αὐτοὺς ἐλπίδος περὶ τοῦ καρποφόρου τοιούτων κοινῶν προσπαθειῶν γινομένων ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἀμοιβαίας συμπαθείας καὶ ἐμπιστοσύνης. Προβαίνοντες εἶτα εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν σημείων, ἐν οἷς εὑρέθησαν σύμφωνοι, ἐξαίρουσι τὰ ἑξῆς :

1] ὅτι ὁ Χριστὸς ἵδρυσε μίαν μόνην ἀληθῆ ὁρατὴν Ἐκκλησίαν·

2] ὅτι ἡ ἑνότης αὕτη δέον νὰ μὴ ἐννοῆται ἐξωτερικὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ στηριζομένη ἐπὶ κοινῆς πίστεως ἐκτιθεμένης ἐν ἄρθροις ὑποχρεωτικοῖς·

3] ὅτι οἱ Ἀγγλικανοὶ ἀποδέχονται τὰς πρώτας Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ὡς αὐθεντικὰ ὄργανα τῆς διδασκούσης Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν ὡς αὐθεντικὴν ἔκφρασιν τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας·

4] ὅτι ἑπομένως δέχονται τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ ἐν γένει τὰ ἄρθρα τῶν Συμβόλων, Ἀποστολικοῦ, Νικαίας καὶ Ἀθανασιανοῦ·

5] ὅτι ἀποδίδουσιν ἐξέχουσαν σημασίαν εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως·

6] ὅτι καίτοι τὰ ἐκ τῆς παραδόσεως ἐπιχειρήματα ἔχουσι μεγαλειτέραν σπουδαιότητα ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ καὶ οἱ Ἀγγλικανοὶ δὲν περιφρονοῦσι τὴν παράδοσιν, καθόσον δέχονται, ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ ἔχει ἀνάγκην ἑρμηνείας καὶ ὅτι μόνη ἡ Ἐκκλησία δικαιοῦται νὰ ἑρμηνεύσῃ αὐτὴν κατὰ τρόπον αὐθεντικὸν ὡς πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὸ ἦθος καὶ συμβουλεύονται τὰ ἔργα τῶν Πατέρων.

7] ὅτι ὁ καθορισμὸς ἀληθείας δὲν σκοπεῖ τὴν διατύπωσιν δόγματος ἀνυπάρκτου, ξένου πρὸς τὴν Γραφὴν καὶ τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ σκοπεῖ νὰ δηλώσῃ εὐκρινῶς καὶ αὐθεντικῶς ἐν δεδομένῳ σημείῳ ποία εἶνε ἡ πίστις, ἡ παραδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τήρησιν.

8] ὅτι ἐκ τῶν ἀνταλλαγέντων ἐξάγεται, ὅτι τὰ 39 ἄρθρα δὲν ἀποτελοῦσιν ἀνυπέρβλητον κώλυμα εἰς τὴν συνεννόησιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, καθόσον μεταξὺ τῶν Ἀγγλικανῶν θεολόγων ὑπάρχουσιν οἱ ἑρμηνεύοντες αὐτὰ συμφώνως πρὸς τὴν ἐν Τριδέντῳ Σύνοδον καὶ ὁ Ἀγγλικανικὸς κλῆρος ὁμολογῶν πίστιν εἰς αὐτὰ δὲν θεωρεῖ ἑαυτὸν ὑπόχρεων «ν' ἀποδεχθῇ ἑκάστην πρότασιν ἐν αὐτοῖς», οἱ δὲ ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπελιανοὶ θεωροῦσιν αὐτὰ ἀπηρχαιωμένα.

II.

Ἐφεξῆς οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ συνοψίζουσι τὰ σημεῖα, ἐν οἷς συμφωνοῦσι μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν ὡς πρὸς τὰ μυστήρια καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν πρὸς ἁγιασμὸν τῶν ψυχῶν. Ταῦτα εἶνε:

1] ὅτι τὸ βάπτισμα παρέχει τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν·

2] ὅτι ἡ κοινωνικὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν εἶνε ὠργανωμένη πέριξ ἐπισκοπικῆς Ἱεραρχίας·

3] ὅτι ἡ ὠργανωμένη κοινωνικὴ ζωὴ ἐκδηλοῦται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς χρήσεως τῶν μυστηρίων·

4] ὅτι ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ δίδονται ἀληθῶς καὶ λαμβάνονται ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ διὰ τοῦ καθαγιασμοῦ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος γίνονται τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ·

5] ὅτι ἡ θυσία τῆς Εὐχαριστίας εἶνε ἡ αὐτὴ θυσία ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ προσφερομένη κατὰ τρόπον μυστικὸν καὶ μυστηριακόν. Οἱ Ἀγγλικανοὶ ὡς πρὸς τοῦτο παρέπεμψαν εἰς τὴν ἀπάντησιν τῶν Ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ Πάπα περὶ τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν·

6] ὅτι ἡ κοινωνία ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἴδη ἦτο ἐν χρήσει ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἠλαττώθη εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ ἑνὸς μόνον εἴδους διὰ λόγους πρακτικοὺς τ. ἔ. τυχαίους καὶ ἐντεῦθεν τὸ ζήτημα τῆς ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἴδη κοινωνίας δὲν εἶνε δογματικόν, ἀλλὰ ζήτημα ἐκκλησιαστικῆς τάξεως·

7] ὅτι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἐκκλησίαις ὑπάρχει ἡ ἱερὰ Ἐξομολόγησις, ἥτις καταλλάσσει τὸν ἁμαρτωλὸν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ μέσου τῆς μυστηριακῆς ἀφέσεως, ἣν ὁ ἱερεὺς ἀπαγγέλλει ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καίτοι ἡ χρῆσις τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ εἶνε συχνοτέρα καὶ

8] ὡς πρὸς τὸ Εὐχέλαιον ἂν καὶ ἡ συμφωνία εἶνε μικροτέρα, ἐν τούτοις παρατηρεῖται τάσις παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς, ὅπως ἐπαναφέρωσι τὴν ἀρχαίαν πρᾶξιν τοῦ χρίειν δι' ἐλαίου τοὺς ἀσθενοῦντας.

Καίτοι δὲ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ φρονοῦσιν, ὅτι ἀπαιτοῦνται νέαι Συνδιαλέξεις πρὸς διασάφησιν τῶν ἀνωτέρω διαβεβαιώσεων, ἐν τούτοις ἐλπίζουσιν, ὅτι ἡ συνεννόησις ἐπὶ τῆς περὶ μυστηρίων ὡς μέσων πνευματικῆς ζωῆς διδασκαλίας δὲν εἶνε ἀδύνατος.

III.

Ἐφεξῆς οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὰς διαβεβαιώσεις τῶν Ἀγγλικανῶν, ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἐκκλήσεως τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμ-

πού εἶνε πρόθυμοι, ὅταν ἐπέλθῃ δογματικὴ συμφωνία νὰ δεχθῶσι παρὰ τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας τοιοῦτον εἶδος χειροτονίας, ὅπερ θὰ καθίστα τὰς χειροτονίας αὐτῶν ἀναμφιβόλους ἐνώπιον πάντων. Προσέθηκαν, ὅτι ἡ Ρωμ. Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ πάντοτε αὐστηρὰ καὶ ἀνεχειροτόνει ἐκείνους, περὶ ὧν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ὅτι ἐτηρήθησαν αἱ ἀναγκαῖαι διατάξεις καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν πρὸς τὴν αὐτοθυσίαν, ἣν δεικνύουσιν οἱ Ἀγγλικανοὶ χάριν τῆς ἑνότητος.

IV.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ προσέτι ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι οἱ Ἀγγλικανοὶ κυβερνῶνται ὑπὸ Ἐπισκόπων καὶ ὅτι τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα θεωροῦσιν ὡς οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ δέχονται, ὅτι τοῦτο δέον νὰ κατέρχηται δι᾿ ἀδιακόπου διαδοχῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ὅτι ἡ ἐγκατάστασις αὐτοῦ εἶνε θεία. Συμφωνοῦσιν ὡσαύτως μετ᾿ αὐτῶν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι κέκτηνται ἄμεσον δικαιοδοσίαν θελήματι Χριστοῦ, ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, ὅτι εἶνε οἱ κανονικοὶ ποιμένες ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν Ἐπισκοπῇ καὶ ὅτι ἀποτελοῦσι μέλη τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐν αἷς παρίστανται ὡς μάρτυρες καὶ ὄργανα τῆς παραδόσεως καὶ ἅμα ὡς κριταὶ τῆς πίστεως.

V.

Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐφεξῆς ἀνομολογοῦσιν, ὅτι σπουδαιότεραι καὶ μᾶλλον δύσλυτοι εἶνε αἱ διαφοραὶ γνωμῶν αἱ ἀφορῶσαι τὴν εἰδικὴν θέσιν τοῦ Πάπα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐνῷ δέ, προσθέτουσιν, αὐτοὶ εὗρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ διατυπώσωσιν ἀκριβῶς τὴν περὶ τούτου διδασκαλίαν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, οἱ Ἀγγλικανοὶ διὰ τῶν ὅρων, οὓς μετεχειρίσθησαν ἔδειξαν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐλπίδες συνεννοήσεως. Ἀφοῦ δὲ ἐμνημόνευσαν τίνι τρόπῳ ὁ Καρδινάλιος Mercier ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τῆς συγκεντρώσεως τῆς αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ μιᾶς κεφαλῆς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι καὶ κοινωνία τις δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ ἀρχηγοῦ, παραθέτουσι συντόμως τὰ σημεῖα, ἐν οἷς ἐπῆλθε συμφωνία μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἀγγλικανῶν. Οὕτως οἱ Ἀγγλικανοί, λέγουσιν, ἀπεδέχθησαν, ὅτι ὁ Πέτρος ἦτο ἀρχηγός, διότι ὡς τοιοῦτον ἀνεγνώριζεν αὐτὸν ὁ Κύριος, ὅτι ἡ Ρώμη εἶνε ἡ μόνη ἀποστολικὴ Ἕδρα, ἣν γινώσκει ἡ Δύσις, ὅτι οὐδὲν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Δύσει συνεστήθη πλὴν αὐτῆς, ὅτι ὁ Πάπας προεδρεύει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Αὐγουστίνου περὶ Ἰννοκεντίου τοῦ Α´ καὶ ὅτι ἰδίᾳ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ὀφείλει τὸν Χριστιανισμὸν αὐτῆς εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἕδραν. Πρὸς τούτοις οἱ Ἀγγλικανοὶ ἀνεγνώρισαν, ὅτι ὁ Πάπας κέκτηται ***πρωτεῖον*** μεταξὺ ὅλων τῶν ἐπισκόπων τῆς χριστιανωσύνης, ὅτι ***ἄνευ τῆς μετ᾿ αὐτοῦ***

ἑνώσεως δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς ἑνότητος τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅτι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους κέκτηται τοιαύτην θέσιν, ὁποίαν οὐδεὶς ἄλλος ἐπίσκοπος δύναται ν' ἀξιώσῃ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀνεγνωρίσθη εἰς αὐτὸν ***πρωτεῖον καὶ ἐξουσία γενικῆς ἀρχηγίας***, ὅτι ἑπομένως τὸ πρωτεῖον δὲν εἶνε μόνον ***πρωτεῖον τιμῆς***, ἀλλὰ καὶ ***καθῆκον φροντίδος καὶ ἐνεργείας*** ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε ὁ Πάπας εἶνε ***κέντρον ἑνότητος*** καὶ ***κεφαλὴ ἀσκοῦσα ἀρχὴν*** ἐπὶ τοῦ ὅλου. Ἐφεξῆς οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐξετίμησαν τὴν διαβεβαίωσιν τῶν Ἀγγλικανῶν, ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία μετερρυθμίσθη διὰ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου, ἀλλ' οὗτοι, προσθέτουσιν, ἀποφεύγουσι νὰ ὁρίσωσιν ἀκριβῶς τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ***καθήκοντος***, ὅπερ ἔχει ὁ Πάπας νὰ ἐνεργῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας. Κρίνουσιν ἐν τούτοις καλόν, ὅπως παραθέσουσι τινὰς τῶν ἐκφράσεων αὐτῶν. Οὕτως οἱ ὅροι «*πνευματικὴ εὐθύνη*», «*πνευματικὴ ἀρχηγία*», »*μέριμνα ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας*», «*γενικὴ ἐπίβλεψις*» δεικνύουσιν, ὅτι ὑπάρχει παρὰ τοῖς Ἀγγλικανοῖς ***θετικὴ ἐκδοχὴ ἐξουσίας πλουσίου περιεχομένου***, ἀλλὰ δυσκολεύονται νὰ καθορίσωσιν αὐτὴν καὶ ἐπιθυμοῦσιν ἀντὶ νὰ ἀνατρέχωσιν εἰς τὸ παρελθὸν νὰ προβλέψωσι τὴν μορφήν, ἣν ἡ Παπωσύνη δέον νὰ λάβῃ ἐν τῷ μέλλοντι. Ὅ,τι θετικῶς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐκφράσεων τούτων εἶνε, ὅτι οἱ Ἀγγλικανοὶ αἰσθάνονται τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν, ἣν ἔχει ὁ Πάπας καὶ εἰς τὸ πρωτεῖον τῆς τιμῆς προσθέτουσι «τὸ πρωτεῖον τῆς εὐθύνης». Οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, καίτοι δὲν ἀρνοῦνται τὰς ἐμφανισθείσας ἐν Malines διχογνωμίας περὶ τοῦ πρωτείου ἐλπίζουσιν, ὅτι τὸ μέλλον θὰ φέρῃ τοὺς Ἀγγλικανοὺς ἐγγύτερον πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν ἀντίληψιν περὶ αὐτοῦ.

VI.

Καίτοι, λέγουσιν ἐν τέλει οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, τὰ δογματικὰ ζητήματα ἀπησχόλησαν κυρίως τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ἐν τούτοις συνεζητήθησαν καὶ διοικητικά, διότι οἱ Ἀγγλικανοὶ μετὰ πάροδον τεσσάρων αἰώνων ἠπόρουν πῶς θὰ διαμορφωθῇ τὸ διοικητικὸν αὐτῶν σύστημα ἐν περιπτώσει ἑνώσεως. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, μολονότι δὲν ἠδύναντο νὰ δώσωσιν ὑποσχέσεις, αἵτινες πιθανὸν καὶ νὰ μὴν ἐπραγματοποιοῦντο, ἐδήλωσαν, ὅτι ὑπάρχει εἰσέτι μεγάλη διοικητικὴ ποικιλία ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, καίτοι ὁ Προτεσταντισμὸς ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ ὀργανωθῇ συγκεντρωτικώτερον, καὶ ἐμνημόνευσαν τὸν σεβασμόν, τὸν ὁποῖον ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία δεικνύει πρὸς τὰς Οὐνιτικὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Ἀγγλικανοὶ ἐπέμειναν εἰς τὸ γεγονός, ὅτι αἱ ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Καντουαρίας ἐκκλησιαστικαὶ ἐπαρχίαι εἶνε πολλῷ περισσότεραι καὶ ἀπολαύουσι μείζονος ἐλευθερίας ἐν τῇ ἐκκλογῇ

τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν ἢ αἱ ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα τὸ στέμμα ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας, ἐπαναλαμβάνουσι, συμβιβάζεται πρὸς μεγάλην ποικιλίαν διοικήσεως καὶ ἐξωτερικῶν τύπων. Καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ καταλήγουσιν ὡς ἑξῆς: «Αἱ Συνδιαλέξεις ἐν Malines ἐνεποίησαν εἰς πάντας τοὺς συμμετασχόντας τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐφ' ὅσον προοδεύει ἡ συνεννόησις καὶ ἡ συμφωνία ἐπὶ τῶν δογματικῶν ζητημάτων, ἡ διευθέτησις τοῦ διοικητικοῦ συστήματος, ὅσον λεπτὴ καὶ ἂν φαίνεται, θὰ κατορθωθῇ νὰ γένηται ἱκανοποιητικῶς. Οἱ Ἀγγλικανοὶ εἶνε ἕτοιμοι, ὅπως προσφέρωσι θυσίας χάριν τῆς ἑνώσεως. Οἱ καθολικοὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ μὴ παρίδωσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν οὗτοι προσερχόμενοι θὰ κυβερνῶσι τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑποθέσεις ἐν παντί, ὅπερ δὲν διακινδυνεύει τὴν ἑνότητα ἐκείνην, τῆς ὁποίας τὴν μεγίστην ἀξίαν ἐδίδαξεν αὐτοὺς οὐ μόνον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τεσσάρων αἰώνων θλιβερὸς χωρισμός».

Γ') Τὸ φυλλάδιον τοῦ λόρδου Halifax.

Νομίζομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τερματίσωμεν τὸν λόγον περὶ τῶν Συνδιαλέξεων τῶν Malines, ἂν μὴ προσθέσωμεν ὀλίγας λέξεις καὶ περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς μνημονευθέντος Φυλλαδίου τοῦ λόρδου Halifax. Οὗτος ἐν τῷ Προλόγῳ ἐξηγεῖ τὴν ἐπελθοῦσαν βραδύτητα εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως καὶ ἀναφέρει τὰ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεως αὐτοῦ παρὰ τῷ Πάπᾳ, ὅστις, ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, διότι ἐν οὕτω προκεχωρηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπεχείρησε ταξείδιον εἰς Ρώμην «ἔδωκε τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ εὐλογίαν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ δι' ὅλου τοῦ βίου ἐπιδιωχθὲν ἔργον τῆς ἑνώσεως». Σημειωτέον, ὅτι τὰ ὄργανα τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ διέψευσαν—καὶ προὐκάλεσαν διάψευσιν καὶ τοῦ Observatore Romano—τὴν πληροφορίαν, ὅτι ὁ λόρδος Halifax ἔτυχεν ἰδιαιτέρας ἀκροάσεως παρὰ τῷ Πάπᾳ καὶ ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὁ Πάπας ἠρκέσθη νὰ δεχθῇ αὐτὸν ***ὁμοῦ μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐπισκεπτῶν*** κατὰ τὴν ὥραν τῆς κοινῆς παρουσιάσεως. Ὁ λόρδος Halifax προσθέτει ὡσαύτως, ὅτι ὁ διάδοχος τοῦ Καρδιναλίου Mercier, ἀρχιεπίσκοπος Malines Van Boey, ὃν ἐπεσκέφθη ὁ Halifax ἐπιστρέφων ἐκ Ρώμης, συγκατετέθη, ὅπως προεδρεύσῃ μελλουσῶν Συνδιαλέξεων, ἀλλὰ καὶ τὴν διαβεβαίωσιν αὐτὴν διέψευσεν, ὡς εἴπομεν ἀρχόμενοι, ἡ Ρώμη δηλώσασα ἁρμοδίως, ὅτι ἡ ἐπανάληψις τοιούτων Συνδιαλέξεων εἶνε ἀνεπιθύμητος εἰς τὸν Πάπαν. Δικαιολογῶν δὲ ὁ λόρδος Halifax τὴν δημοσίευσιν τῶν σημειώσεων αὐτοῦ ἕνεκα τῆς καθυστερήσεως τῆς ἐπισήμου Ἐκθέσεως δι' οὓς ἀλλαχοῦ εἴπομεν λόγους καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως, ἣν αὐτὸς προσωπικῶς εἶχεν ἐν ταῖς Συνδιαλέ-

ξεσιν, ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν, ὅτι αὗται συνετέλεσαν μεγάλως εἰς βελτίωσιν τῶν σχέσεων μεταξὺ μελῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν δημοσίευσιν τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως καὶ δὴ τοῦ Ὑπομνήματος τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ἅτινα ἐν ἐκτάσει ἀνελύσαμεν, ὀλίγα ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ φυλλαδίου τούτου, καθόσον τοῦτο δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ σύντομος περίληψις τοῦ περιεχομένου ἐκείνων. Ὁ λόρδος Halifax ἐν πρώτοις ἐξαίρει τὰ σημεῖα, ἐν οἷς κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐπῆλθε σπουδαῖος βαθμὸς συμφωνίας καὶ ὡς τοιαῦτα εὑρίσκει· 1] ὅτι τὸ βάπτισμα ἀποτελεῖ τὸ μέσον τῆς εἰσόδου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι πάντες οἱ βαπτισθέντες ἀνήκουσιν εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας· 2] ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ εἶνε ὑπεραρκοῦσα θυσία διὰ τὰς ἁμαρτίας ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ὅτι ἡ θυσία αὕτη προσφέρεται μυστηριωδῶς διὰ τοῦ καθαγιασμοῦ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου ἐν τῇ θ. Εὐχαριστίᾳ, ἐν ᾗ κατὰ τὸν Ἀπόστολον καταγγέλλεται ὁ θάνατος ἐκείνου· 3] ὅτι ἡ ὑπ' ἀμφότερα τὰ εἴδη κοινωνία εἶνε ἡ ἀρχαία πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἐγκαταλειφθεῖσα ἐν τῇ Δύσει διὰ λόγους πρακτικούς· 4] ὅτι ἡ ἁγ. Γραφὴ ἔχει ἀνάγκην τῆς ἑρμηνείας τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα γένηται ἀποδεκτή, ὡς ὁ ὑπέρτατος γνώμων πίστεως καὶ διδασκαλίας. Ὁ λόρδος Halifax προσθέτει ἐνταῦθα ὅτι ἡ θεολογικὴ ἄποψις τῶν Ἀγγλικανῶν, καθ' ἣν διδασκαλία τις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ***πιστευτέα*** καὶ ἑπομένως ὑποχρεωτική, ἂν μὴ ἐξάγηται ἐκ τῆς ἁγ. Γραφῆς, δὲν ἐθεωρήθη κατὰ τὰς Συνδιαλέξεις προσκρούουσα πρὸς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν ἄποψιν· 5] ὅτι ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς Ἁγίας Ἕδρας καὶ τὸ ζήτημα τοῦ Παπικοῦ Πρωτείου οἱ Ἀγγλικανοὶ καίτοι ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπορρίπτουσι τὴν μοναρχίαν τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης καὶ φρονοῦσιν, ὅτι ἡ διδασκαλικὴ αὐτοῦ αὐθεντία δὲν εἶνε κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς τῶν Ἐπισκόπων καὶ δύναται νὰ ἀσκηθῇ μόνον συμφώνως πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὰς διδασκαλίας τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐδέχθησαν, ***ὅτι ἐν τῇ ἐντολῇ τῇ δοθείσῃ ὑπὸ τοῦ Κου εἰς τὸν Ἀπ. Πέτρον δυνατὸν νὰ περιέχηται ὁρατή τις ἀρχηγία τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἐνδέχεται νὰ εὑρεθῇ, ὅτι εἶνε οὐσιώδης εἰς ἐπίτευξιν τῆς ἑνώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ*** καὶ 6] ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀνάγουσιν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ διὰ τοῦτο ἡ αὐθεντία αὐτῶν καὶ ἡ θέσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει ***θείῳ δικαίῳ.***

Εἶτα ὁ λόρδος Halifax ὁμιλῶν «περὶ τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἁγ. Ἕδρας» ἐκθέτει τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν δικαιολογίαν τῆς ἀνάγκης τῆς ὑπάρξεως κεφαλῆς τῶν Ἐπισκόπων, ὡς ὑπάρχει κεφαλὴ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ὁ πατὴρ

καὶ ἐν τῷ κράτει ὁ βασιλεὺς ἢ ὁ πρόεδρος καὶ ἐπεξηγῶν «τὸ ἀλάθητον» λέγει, ὅτι τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὁ καθορισμὸς τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ πρὸς φύλαξιν. Προσθέτει, ὅτι οἱ συμμετασχόντες τῶν Συνδιαλέξεων ἀνεγνώρισαν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ συμφέρον τῆς ἑνώσεως ἐν τῇ θρησκείᾳ, καὶ ἀνεγνωρίσθη ἀναγκαία ἡ ἑνότης ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασι διὰ τῆς συμπήξεως τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Περὶ τῆς «Ἐκκλήσεως τοῦ Λάμπεθ» λέγει, ὅτι αὕτη εἶχεν ὑπ' ὄψει δύο μορφὰς ἑνώσεως· κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν τὰ διάφορα κεχωρισμένα τμήματα τῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ ἑνωθῶσι καὶ αὖθις εἰς ἓν σῶμα· κατὰ τὴν δευτέραν δέον νὰ ἐξετασθῇ καὶ εὑρεθῇ τὶ ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐθεωρεῖτο ὡς πιστευτέον καὶ νὰ συζητηθῶσιν αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραὶ ἐν πνεύματι ταπεινώσεως, οἷον ἔδειξαν οἱ ἐν Λάμπεθ συνελθόντες Ἀγγλικανοὶ ἐπίσκοποι δειχθέντες πρόθυμοι νὰ δεχθῶσι διακανονισμὸν τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν θὰ ἐπήρχετο ἡ ἕνωσις. Περὶ τῶν «39 ἄρθρων» λέγει, ὅτι ἡ ἐν αὐτοῖς διδασκαλία συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου, ἡ βαθυτέρα σπουδὴ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀναγκαία καὶ ὅτι ἡ ὁμολογία πίστεως εἰς τὴν ἐν αὐτοῖς περιεχομένην διδασκαλίαν δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτῶν. Περὶ «τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας», τέλος ὁ λόρδος Halifax λέγει, ὅτι ἐν Malines ἐδόθησαν ἐξηγήσεις, ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα ἐν Ἀγγλίᾳ δικάζονται ἐν τοῖς Ἐπισκοπικοῖς Δικαστηρίοις τῶν Ἐπισκοπῶν καὶ ἐκκαλοῦνται πρὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Δικαστηρίου, ὅτι αἱ Κληρικαὶ Συνελεύσεις τῆς Καντουαρίας καὶ τῆς Ὑόρκης εἶνε ἡ τελικὴ ἐκκλησιαστικὴ αὐθεντία καὶ μόνον ἡ νομιμοποίησις τῶν ἀποφάσεων σχετίζεται πρὸς τὸ Στέμμα ἢ τὸ Κοινοβούλιον, ἢ τὰ Πολτικὰ Δικαστήρια καὶ τέλος ὅτι μέχρι τοῦ 1851 τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια μόνα ἦσαν ἁρμόδια εἰς συζυγικὰς ὑποθέσεις.

Καταλήγων ὁ λόρδος Halifax λέγει, ὅτι ἐκ τῶν προεκτεθέντων κατεδείχθη σαφῶς πόση ὠφέλεια δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς συνειδήσεως καὶ ἐπεκτάσεως τοιούτων Συνδιαλέξεων εἰς τὸ ἔργον τῆς ἑνώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ συνιστᾷ ἐκθύμως τὴν συνέχειαν αὐτῶν. «Ἐλπίζω καὶ εὔχομαι, ἐπάγεται, ὅπως ὁ ἀναφθεὶς ἐν Malines πυρσὸς ἐν καιροῖς, οἷς οἶδε Κύριος, περιέλθῃ εἰς ἄλλας χεῖρας μᾶλλον ἰσχυράς, ἵνα τὸ ἱερὸν πῦρ εὐρέως διαδιδόμενον ἀνάψῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν ζῆλον φλογερὸν ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἑνότητος».

*
* *

'Εξετέθησαν κατ' ἐπανάληψιν καὶ μετὰ τοσαύτης σαφηνείας τὰ σημεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα συνεφώνησαν οἱ συνδιαλεχθέντες, ὥστε κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν αὐτὰ καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐν συμπεράσματι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν. Τὸ κύριον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον κατηναλώθη μέγα μέρος τῶν Συνδιαλέξεων ἦτο, ὡς εἶνε ἑπόμενον, τὸ ζήτημα τοῦ Παπικοῦ Πρωτείου καὶ 'Αλαθήτου. 'Υπάρχουσιν 'Αγγλικανοί, καὶ πρῶτος αὐτῶν εἶνε ὁ λόρδος Halifax, οἵτινες ὑπὸ τοσούτου ἐμφοροῦνται ζήλου πρὸς ἕνωσιν μετὰ τῆς Ρώμης, ὥστε δὲν θὰ ἦσαν ἀπρόθυμοι νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ πρωτεῖον τοῦτο, ἂν ὄχι ὡς jure divino, τοὐλάχιστον ὡς providentia divino ὑπάρχον ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ. Τὴν ἄποψιν ὅμως ταύτην δὲν συνεμερίζοντο ἄλλοι ἐκ τῶν συνδιαλεχθέντων ἐν Malines, ὡς ὁ 'Επίσκοπος Gore καὶ ὁ Dean τοῦ Wells καὶ διὰ τοῦτο ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ νὰ ὁμολογήσωσιν, ὅτι οἱ 'Αγγλικανοὶ δὲν ἀναγνωρίζουσι παγκόσμιον δικαιοδοσίαν (jurisdictio universalis) εἰς τὸν Πάπαν, καίτοι δέχονται νὰ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν «πνευματικὴν εὐθύνην» καὶ «μέριμναν περὶ τῆς ὅλης 'Εκκλησίας». 'Εντεῦθεν ἐξηγεῖται διατὶ ἡ τελευταία Παπικὴ 'Εγκύκλιος ἰδιαιτέρως ἐνδιατρίβει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἐπιμένει, ὅτι ἕνωσις τότε μόνον δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ, ὅταν οἱ ἐξυπονοούμενοι ἐκεῖ 'Αγγλικανοὶ ἀναγνωρίσωσι τὴν Παπικὴν κυριαρχίαν οὐχὶ ἄλλως, ἀλλ' ἢ ὡς καθώρισεν αὐτὴν ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ, ἀφοῦ τὸ Παπικὸν Πρωτεῖον καὶ τὸ 'Αλάθητον εἶνε ἐπίσης διδασκαλίαι θείας ἀποκαλύψεως, ὡς εἶνε τὰ δόγματα τῆς 'Αγίας Τριάδος καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου.

'Ενδιαφέρον ἐπίσης εἶνε τὸ σημεῖον τῆς σχέσεως τῆς ἐπισκοπικῆς πρὸς τὴν Παπικὴν ἐξουσίαν, τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσεν ὡσαύτως ἀντικείμενον συζητήσεως. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσιν, ὅτι καὶ οἱ 'Επίσκοποι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἀρύονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῶν 'Αποστόλων διὰ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς καὶ ὅτι ἡ τοῦ Πάπα δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς τῶν 'Επισκόπων καὶ ὅτι καὶ οἱ 'Επίσκοποι ἀποτελοῦσι μέλη τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς παραδόσεως τῆς 'Εκκλησίας. 'Αλλὰ δὲν ἀπεπειράθησαν νὰ δείξωσι πῶς συμβιβάζεται ἡ τοιαύτη αὐτῶν περὶ ἐξουσίας τῶν 'Επισκόπων γνώμη πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ἀποφάσεως τοῦ Βατικανοῦ, καθ' ὃ ὁ Πάπας ἀποφαινόμενος περὶ πίστεως καὶ ἤθους ex cathedra πράττει τοῦτο ἐξ ἑαυτοῦ τ. ἔ. ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ καὶ οὐχὶ ἐξαγγέλλων ἀπόφασιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου. "Ο,τι δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν εἶνε ὁ παράδοξος ἰσχυρισμὸς τοῦ λόρδου Halifax, ὅτι ἡ 'Αγγλι-

κανικὴ ἄποψις περὶ τῆς ἐπαρκείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς μόνης πηγῆς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως ὡς ἑτέρας πηγῆς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Βεβαίως οἱ Ἀγγλικανοὶ σέβονται τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἑρμηνεύουσαν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀλλ' ὁ σεβασμὸς οὗτος δὲν σημαίνει καὶ ἀναγνώρισιν ὑπ' αὐτοῦ τῆς Παραδόσεως ὡς ἑτέρας πηγῆς θείας Ἀποκαλύψεως παρὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπῆλθε σχετική τις συμφωνία ἐπὶ σημείων τινῶν ἐν Malines, ἡ σπουδαιότης τῆς συμφωνίας ταύτης ἐλαττοῦται κατὰ πολύ, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ ἑξῆς· Τῶν Συνδιαλέξεων ἀπὸ μέρους τῶν Ἀγγλικανῶν μετέσχον εἴτε ὁμόφρονες τοῦ λόρδου Halifax εἴτε ἀνήκοντες ἐν συνόλῳ εἰς τὴν μερίδα ἐκείνην τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀνέκαθεν χαρακτηρίζεται ὡς καθολικίζουσα τ. ἔ. ὡς ποθοῦσα ἐπιστροφὴν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας καθολικῆς καὶ ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Χωρὶς ν' ἀρνηθῶμεν τὴν σοβαρότητα ἀνδρῶν, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν μερίδα ταύτην, εἶνε γεγονὸς προσπίπτον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐξ ἐπιπολῆς γινώσκοντα τὴν φύσιν καὶ τὴν σύστασιν τῆς σημερινῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ μερὶς αὕτη δὲν ἀποτελεῖ τὴν ὅλην Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ἀλλ' ὅτι ὑπάρχουσιν ἐξ ἴσου ἰσχυραὶ μερίδες καὶ ἡ προτεσταντίζουσα καὶ ἡ μεσάζουσα. Τὸν τοιοῦτον μονομερῆ οἱονεὶ καταρτισμὸν τῆς ἀντιπροσωπείας ἐν Malines ἀνεγνώρισε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας, ὅστις ἐξαίρων τὸν ἰδιωτικὸν χαρακτῆρα τῶν γενομένων Συνδιαλέξεων, προσέθηκεν, ὅτι ἐν περιπτώσει ἐπισήμων τοιούτων θὰ ἐλαμβάνετο φροντὶς ν' ἀντιπροσωπευθῶσιν ὅλαι αἱ ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσαι μερίδες. Ὅτι βεβαίως ἐκ μιᾶς τοιαύτης συναντήσεως θὰ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ διακυβευθῶσι καὶ τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα τῆς συμφωνίας, εἶνε περιττὸν καὶ νὰ σημειώσωμεν ἔτι.

Ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως αἱ Συνδιαλέξεις ἐν Malines δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς φιλικαὶ θεολογικαὶ συζητήσεις μᾶλλον ἢ ὡς ἀπόπειρα συνεννοήσεως καὶ ἑνώσεως τῆς Ἀγγλικ. μετὰ τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας. Ἀφορμηθεῖσαι ἐκ τῆς Ἐκκλήσεως τοῦ Λάμπεθ καὶ ἐξ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ προκαλέσασαι κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν ἀμειλίκτους ἐπικρίσεις καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ἦτο ἑπόμενον, ὅτι δὲν θὰ εὕρισκον ἀπήχησιν ἢ εἰς περιωρισμένον κύκλον φίλων τῆς ἑνώσεως ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ καὶ τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ. Διὰ τοῦτο ἐνῷ μετ' ἐνδιαφέροντος ἀνεμένετο ἡ ἐπίσημος Ἔκθεσις τῶν Συνδιαλέξεων, ἡ δημοσίευσις αὐτῆς δὲν προὐκάλεσε τὴν ἀναμενομένην ἐξέγερσιν τῆς δημοσίας καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς γνώμης. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ἀναμφιβόλως τὰ ἑξῆς δύο γεγονότα· πρῶ-

τον ἡ δημοσίευσις τῆς Παπικῆς 'Εγκυκλίου, διότι αὕτη θεωρηθεῖσα ὡς ἔμμεσος ἀποδοκιμασία τῶν Συνδιαλέξεων ἐν Malines τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ συνωδεύθη καὶ ὑπὸ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς Ρώμης, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει διάθεσις πρὸς συνέχισιν αὐτῶν, ἱκανοποίησε τοὺς πόθους τῶν ἐν 'Αγγλίᾳ Ρωμαιοκαθολικῶν, οἵτινες μετὰ πικρίας παρηκολούθουν τὰς ἐπὶ ξένου ἐδάφους καὶ ὑπὸ μὴ Ἄγγλων Ρωμαιοκαθολικῶν διεξαγομένας Συνδιαλέξεις. Καὶ δεύτερον ἡ ἐξ ὁλοκλήρου ἀπασχόλησις τῆς ἐν 'Αγγλίᾳ δημοσίας ἐκκλησιαστικῆς γνώμης περὶ τὸ φλέγον ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Εὐχολογίου, ἥτις ἐξ ἀποφάσεως τῶν 'Επισκόπων εἰς νέον καὶ αὖθις εἰσῆλθε στάδιον συζητήσεων καὶ τροποποιήσεων πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου ἐπιψηφίσεως αὐτοῦ.

Λονδῖνον † Ο ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ο ΔΙΑ ΚΑΠΗΝΙΟΥ Ἢ ΚΕΠΗΝΙΟΥ ΓΑΜΟΣ

Εἰς κώδικας πατριαρχικοὺς ἀπαντᾷ ἡ φράσις «γάμος διὰ κεπηνίου». Τοιουτοτρόπως π.δ.χ. εἰς τὸν κώδικα (παλαιὸν) Α. σελ. 501 ἀναφέρεται τὸ ἑξῆς: 'Ιερομόναχός τις Φωτεινὸς ὀνομαζόμενος καὶ εἴς τι χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κυζίκου ἐγκατεστημένος «κοσμήσας (=κοσμικὸς γενόμενος) καὶ ἐκδυσάμενος τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα συνῆψε πρὸ τοῦ 1674 ἢ καὶ πρὸ τοῦ 1671 γάμον διὰ κεπηνίου μετά τινος κόρης. Βραδύτερον Πρωτοσύγκελλός τις, Παρθένιος ὀνομαζόμενος, διερχόμενος ἀπὸ τὰ περὶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο μέρη τῆς εἰρημένης ἐπαρχίας «δέδωκεν αὐτῷ (τῷ Φωτεινῷ) ἄδειαν καὶ ἐστεφανώθη».

'Ο Γάλλος Thénévot (Relation d'un voyage fait au Levant par Monsieur Thénévot, Paris 1664 σελ. 104) γράφων περὶ τῶν τριῶν εἰδῶν παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις (κατὰ τὸ ἱερὸν δίκαιον) γάμου ἀναφέρει καὶ τὸν γάμον (δεύτερον εἶδος γάμου) au Kébin.

Τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ ἡ λέξις Kébin (κεπῆνι) εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ προμνησθέντος πατριαρχικοῦ κώδικος. 'Ο κ. Μ. Γεδεὼν ἐπὶ τῇ βάσει πατριαρχικῶν κωδίκων σημειοῖ ἐν «'Εκκλ. 'Αληθείᾳ» (τόμ. ΛΣΤ΄ σελ. 141, 145, 147) διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ γάμου τὴν λέξιν «κεπήνιον» καὶ τὴν παρεφθαρμένην «κεσπῆνι». Ἄλλοι ὡς λ. χ. ὁ Σκαρλ. Βυζάντιος (Κων/πολις τόμ. Γ΄ σελ. 427, 430) καὶ ὁ Γ. Δ. Κορομηλᾶς (Μ. 'Ελλ. 'Εγκυκλοπαιδεία τόμ. ΣΤ΄ σελ. 789) προτιμῶσι τὴν λέξιν καμπίν, ἢ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον καπήνιον.

Πολλοὶ ἠρώτησαν τὶ σημαίνει τὸ καπήνιον (καμπὶν) ἢ κεπήνιον αὐτό. Ὁ Σκαρλ. Βυζάντιος (ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 430) σημειώνει ἐν παρενθέσει «ὀρθότερον καμπίν». Καὶ πραγματικῶς ἡ περσικὴ λέξις, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχονται τὰ: καπήνιον, κεπήνιον, κεσπῆνι, καμπίν, εἶναι ***κιαμπίν***. Κιαμπὶν σημαίνει εἶδός τι προικός, ποσὸν τὸ ὁποῖον ὡρίζετο κατὰ τὸν γάμον ὑπὲρ τῆς συζύγου, τὸ ὁποῖον ἐλάμβανεν αὕτη ἐν ᾗ περιπτώσει διεζεύγνυεν αὐτὴν ὁ ἀνήρ. «Διὰ τὸ κεπήνιόν της, λέγουν οἱ πατριαρχικοὶ κώδικες παρεμπιπτόντως, ὅπου τῆς (γυναικὸς) εἶχε κομμένο γρ. 100». Ἡ περσικὴ λέξις κιαμπὶν (ὅρος τοῦ γαμικοῦ δικαίου) εἶναι ταὐτόσημος μὲ τὴν ἀραβικὴν φράσιν «μέχρ-ι-μουὲτζέλ». Εἰς τὴν λέξιν μουὲτζὲλ ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς προθεσμίας.

Ὁ διὰ κιαμπηνίου γάμος—εὐτυχῶς ἐν Τουρκίᾳ τοὺς γάμους τούτους καὶ ἐν γένει τὰς ἀπηρχαιωμένας περὶ γάμου καὶ γυναικὸς ἀντιλήψεις κατήργησεν ὁ ρηξικέλευθος μέγας ἀναμορφωτὴς Γαζῆ Κεμὰλ πασᾶς—ἦτο εἶδος γάμου κατέχοντος τὸ μέσον μεταξὺ τοῦ κυρίως νομίμου γάμου, καθ' ὃν οἱ Μουσουλμάνοι ἠδύναντο νὰ λαμβάνωσι συγχρόνως ἕως τέσσαρας γυναῖκας, καὶ τῆς παλλακείας. Τοῦ εἴδους τοῦ γάμου τούτου ἔκαμνον χρῆσιν ἐνίοτε οἱ Μουσουλμάνοι ὅταν ἐνυμφεύοντο γυναῖκας μὴ μουσουλμανίδας, διατηρούσας δὲ τὴν ἰδίαν θρησκευτικήν των ὁμολογίαν καὶ μετὰ τὸν γάμον. Τοιοῦτον γάμον συνῆψε καὶ ὁ διάσημος δυνάστης τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ πασᾶς μετὰ τῆς γνωστῆς κυρὰ Βασιλικῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέχρις ἐσχάτων ἐν χρήσει γκιρὶτ νικιαχί. Εἰς παλαιοτέρους χρόνους (πρὸ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος) τοιούτους γάμους συνῆπτον καὶ χριστιανοὶ ἄνδρες μετὰ γυναικῶν χριστιανῶν ὁσάκις διάφορα ἐκκλησιαστικὰ κωλύματα ἠμπόδιζον τὴν μεταξὺ αὐτῶν σύναψιν νομίμου ἐκκλησιαστικοῦ γάμου. Αὐτὴ ἦτο ἡ περίπτωσις καὶ τοῦ αὐτοκαθαιρεθέντος ἐκείνου ἱερομονάχου Φωτεινοῦ, τοῦ ὁποίου μνεία ἐγένετο ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης.

Ὁ διὰ κιαμπηνίου γάμος εἶναι εἶδός τι πολιτικοῦ γάμου, ὡς ὀρθῶς παρετήρησε καὶ ὁ κ. Μ. Γεδεών, εἶναι τύπος γάμου τὰ μάλιστα ἁρμόζων πρὸς τὴν σημερινὴν περὶ γάμου ἀντίληψιν τινῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ γάμος εἶναι ἓν ἁπλοῦν ἀστυκὸν συμβόλαιον. Ἐνίοτε ὁ γάμος διὰ κιαμπηνίου συνωμολογεῖτο διὰ χρονικὸν διάστημα καθοριζόμενον ἐκ τῶν προτέρων. Τὸ τοιοῦτον ἐτύγχανε σύμφωνον καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου μέχρ-ι-*μουὲτζέλ*. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Βυζάντιος ὀνομάζει τὸν γάμον τοῦτον γάμον δι' ἐκμισθώσεως. Ἰδοὺ τὶ λεπτομερέστερον περὶ τοῦ γάμου τούτου ἀναφέρει ὁ **Thévenot**· «οἱ τοῦρκοι ἠμποροῦν νὰ ἔχουν τριῶν εἰδῶν γυναῖκας α')................ β') ἠμποροῦν νὰ λάβουν γυναῖκας **au Kébin** (διὰ κεπηνίου). Διὰ τὰς γυναῖκας διὰ κεπηνίου (σελ, 205) δὲν

ὑπάρχουν πολλαὶ ἐθιμοταξίαι. Πηγαίνει κανεὶς καὶ εὑρίσκει ἕνα Καδῆν εἰς τὸν ὁποῖον λέγει· «πέρνω τὴν τάδε γυναῖκα εἰς τὴν ὁποίαν, ὅταν τὴν χωρίσω, ὑπόσχομαι νὰ πληρώσω τόσα». Ὁ Καδῆς γράφει αὐτὸ εἰς ἕνα σημείωμα, τὸ ὁποῖον δίδει εἰς τὸν ἄνδρα· αὐτὸς δὲ (ὁ ἀνὴρ) ἔχει τὴν γυναῖκα ὅσον θέλει καὶ τὴν ἀποδιώκει ὅταν τοῦ ἀρέσει πληρώνων ὅ,τι τῇ ὑπεσχέθη καὶ τρέφων καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς τέκνα του..... Ἔχουν ἀπ' αὐτὰς τὰς γυναῖκας ὅσας θέλουν».

Ὁ μεταξὺ χριστιανῶν διὰ κεπηνίου ἢ κιαμπηνίου γάμος φαίνεται ὅτι κατηργήθη μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος διὰ φετβᾶ τοῦ μουφτῆ ἐκδοθέντος κατὰ τὸν Βυζάντιον καὶ τὸν κ. Μ. Γεδεὼν [1]) ἐν ἔτει 1671 ἐπὶ Πατριάρχου Παρθενίου Δ΄. Ἀλλ' ἐὰν ὁ μεταξὺ χριστιανῶν γάμος οὗτος κατηργήθη πρὸ πολλῶν ἐτῶν— τὸ ἱερὸν μουσουλμανικὸν δίκαιον ἀνεγνώριζεν ὅμως πάντοτε δικαίωμά τι κληρονομίας καὶ εἰς τὰ λεγόμενα νόθα ἢ φυσικὰ τέκνα — τὸ μεταξὺ Μουσουλμάνου καὶ χριστιανῆς εἶδος ἐκεῖνο τοῦ γάμου ἴσχυε μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς ἐν Τουρκίᾳ τοῦ νέου ἐκπολιτιστικοῦ ἀστικοῦ κώδικος.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 118]

Στίχ. 28. Μετὰ πανηγυρικῆς ἐπισημότητος ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸ ὡς πίστιν τῶν Ἀποστόλων (ἤδη ὑπάρχουσαν, τελειωθησομένην διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος) ἐξαγγελθὲν (στίχ. 27) δόγμα τῆς ἐκ Θεοῦ ἀρχῆς Αὐτοῦ, διασαφηνίζον αὐτὸ κάλλιον διὰ λέξεως **Πατρὸς** (ἀντὶ τῆς γενικωτέρας **Θεοῦ**), καὶ δὴ καὶ ἐμπεδῶν αὐτὸ κάλλιον ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν Ἀποστόλων διὰ τῆς εἴπερ τι καὶ ἄλλο τὴν θείαν Αὐτοῦ ταύτην ἀρχὴν πιστούσης μαρτυρίας καὶ διαβεβαιώσεως Αὐτοῦ, ὅτι ὅσον οὔπω καταλείπων τὸν αἰσθητὸν κόσμον, τὴν γῆν, θὰ ἐπανήρχετο ὅθεν ἐξέβη εἰς τοὺς κόλπους τοῦ οὐρανίου Πατρός. «Ἐπειδὴ διαφερόντως αὐτοὺς παρεμυθεῖτο (ἐνίσχυε καὶ ἠμπέδου) τὸ ἀκούειν ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πάλιν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, διὰ τοῦτο συνεχῶς αὐτὸ στρέφει». Θεοφ. Ὁμ. Χρυσ., ὁ δὲ Ζιγ. κρίνει ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσῃ. «Τὸ **ἐξῆλθον**

[1]] Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 595 καὶ σημ. 1060.

καὶ **ἐλήλυθα** καὶ **ἀφίημι** καὶ **πορεύομαι** καὶ τὰ τοιαῦτα συγκαταβατικῶς λέγει διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς διανοίας τῶν μαθητῶν. Ὡς γὰρ Θεός, καὶ ἐν τῷ Πατρὶ ἦν, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ· ἀπερίγραπτον γὰρ ἡ θεότης». Ἑρμηνεύων δὲ κατωτέρω τὸ χωρίον τοῦτο σημειοῦται: «Τὸ **ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς** δηλοῖ τὸ εἶναι Αὐτὸν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, ἤγουν υἱὸν γνήσιον τοῦ Πατρός· τὸ δὲ **ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον** σημαντικὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως Αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ τὸ **ἀφίημι τὸν κόσμον**· τὸ δὲ **πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα** παρίστησι τὴν ἀποκατάστασιν τῆς προτέρας ἐξουσίας καὶ δόξης Αὐτοῦ». Ἀλλ' ἁπλούστερον παρίσταται, ὅτι δι' ἑκατέρας τῶν ἐκφράσεων: **ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον** ἀφ' ἑνός, **καὶ πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα** ἀφ' ἑτέρου, προβάλλεται πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν Ἀποστόλων ὁ Ἰησοῦς εὐκρινῶς καὶ ἀπαρακαλύπτως τὰς θεμελιώδεις γραμμὰς τοῦ ἱστορικοῦ Αὐτοῦ ἔργου ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως συντέλεσιν αὐτοῦ. Πρβλ. Η΄. 42.

Στίχ. 29. 30. Ἡ ἀπό γε σαφηνείας καὶ ἀκριβείας πᾶσαν ἄλλην προτέραν συναφῆ ὑπερτεροῦσα δήλωσις τοῦ Ἰησοῦ περὶ Ἑαυτοῦ (στίχ. 28) προκαλεῖ εὐάρεστον λίαν αἴσθημα ἱκανοποιήσεως ἐν τῇ ψυχῇ τῶν Ἀποστόλων, ὡσεὶ ἀπὸ τοῦ νῦν διηνοίγησαν πρὸ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οἱ φαεινοὶ καὶ ἀπαρακάλυπτοι ὁρίζοντες τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, περὶ ἧς πρὸ μικροῦ ὡμίλησεν ὁ Ἰησοῦς. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν δὲ τῆς ἀσφαλοῦς διαγνώσεως ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ (στίχ. 18) τῆς ἐκ τῶν λόγων Αὐτοῦ (στίχ. 16) προκληθείσης ἀπορίας αὐτῶν (στίχ. 17. 18) ἐκσπῶσιν οὗτοι εἰς πανηγυρικὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτῶν εἰς τὴν διαγνωστικὴν ταύτην δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ, τὴν εἰσερχομένην εἰς τὰ ἄδυτα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ οὐδεποσῶς χρῄζουσαν τῆς διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου ἀποκαλύψεως τῶν ταρασσουσῶν τυχὸν αὐτὴν ἀποριῶν. Ἀλλ' ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως τῶν Ἀποστόλων χωρεῖ ἀναγκαίως καὶ περαιτέρω. Ἡ τῷ Θεῷ μόνῳ προσιδιάζουσα ἱκανότης τοῦ ἐτάζειν καρδίας καὶ νεφροὺς πείθει ἀδιστάκτως αὐτοὺς περὶ τοῦ θείου χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ, ὅθεν προβαίνουσιν οὗτοι καὶ εἰς πανηγυρικὴν ἐπίσης ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτῶν εἰς τὴν ἐκ Θεοῦ ἀρχὴν καὶ ἀποστολὴν Αὐτοῦ. Τὴν πίστιν ταύτην εἶχον βεβαίως ἔν τινι μέτρῳ καὶ πρότερον οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλ' ἤδη παρεσχέθη ἐκ νέου ἀφορμή, ὅπως κρατυνθῇ αὕτη παρ' αὐτοῦ, πόρρω ὡς εἰκὸς ἀπέχουσα, ὅπως ἐξίκηται τοῦ πληρώματος αὐτῆς ἐν τῇ προσηκούσῃ ἐκτιμήσει τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τῆς εὐσταθείας, ἣν ἐκτήσατο μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὸν διὰ τοῦ Πνεύματος φωτισμὸν αὐτῶν. **Ἐν τούτῳ.** Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ τῇ τῆς διαγνωστικῆς τ. ἔ. δυνάμεως τοῦ

Ἰησοῦ. **Οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ.** «Τοὐτέστι πρὶν ἢ ἀκοῦσαι οἶδας τὰ σκανδαλίζοντα ἡμᾶς καὶ ἀνέπαυσας». Χρυσ. Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ.

Στίχ. 31. 32. Πάντως οὐχὶ ἄνευ αἰσθήματος εὐαρεσκείας ἀποδέχεται ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπιδοκιμάζει τὴν ὁμολογίαν (στίχ. 29. 30) τῆς εἰς Αὐτὸν πίστεως τῶν Ἀποστόλων (πρβλ. καὶ στίχ. 27 **πεπιστεύκατε),** ἀλλὰ συγκαταβαίνων εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἐπιπολαίαν αὐτοπεποίθησιν αὐτῶν, ὅπως κατὰ τὸ ἑνὸν κατοχυρώσηται αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ὅπως παράσχῃ διὰ τὸ μέλλον καὶ νέον δεῖγμα τῆς προγνωστικῆς Αὐτοῦ ὡς Θεοῦ δυνάμεως, προαγγέλλει τὴν φυγὴν καὶ διασκόρπισιν αὐτῶν εὐθὺς μετὰ τὴν σύλληψιν Αὐτοῦ (πρβλ. Μτθ. ΚΣΤ΄ 31. 56. Μρκ. ΙΔ΄ 27 κ. ἑ.). Οὕτω καθίστη δῆλον ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἡ πανηγυρικῶς ὁμολογηθεῖσα πίστις τῶν Ἀποστόλων ἀπό γε τῆς σταθερότητος αὐτῆς ἦτο ἔτι ἀσθενὴς καὶ ἀστήρικτος, μέλλουσα νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἐπικειμένην βαρεῖαν δοκιμασίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀποκαλύψει ταύτῃ, τῇ ἀναφερομένῃ εἰς τὴν πρὸς Αὐτὸν πολιτείαν τῶν Ἀποστόλων, ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνίδῃ τις παράπονον καὶ δὴ καὶ φόβον καὶ ἀγωνίαν τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν Αὐτοῦ, κρίνει ἀναγκαῖον ὅπως ἐπισυνάψῃ, ὅτι ἀπό γε Αὐτοῦ οὐδεὶς ὑπῆρχε λόγος ἀνησυχίας, διότι παρίστατο Αὐτῷ διαρκῶς καὶ ἀμεταπτώτως Αὐτὸς ὁ Οὐράνιος Πατήρ. **Ἄρτι**=νῦν. Πρβλ. ΙΓ΄ 7. **Πιστεύετε.** Ὁ Ζιγ. καὶ πλεῖστοι νεώτεροι στίζουσιν ἐρωτηματικῶς, καίπερ οὐχὶ μετὰ διαφόρου κατ' οὐσίαν σημασίας. **Καὶ νῦν ἐλήλυθεν.** Διὰ τὸ ἐπικείμενον τῆς ἐν λόγῳ κρισίμου στιγμῆς. Πρβλ. Δ΄ 23. **Ἵνα σκορπισθῆτε.** Δηλοῦται τὸ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ὥραν μέλλον νὰ συμβῇ. Πρβλ. ΙΒ΄ 23. ΙΓ΄ 1. **Εἰς τὰ ἴδια.** Εἰς τοὺς ἰδίους οἴκους, οἵους ἔν τινι μέτρῳ ἐκέκτηντο οἱ Ἀπόστολοι ἐν Γαλιλαίᾳ, οὐχὶ δὲ ἐν Ἱερουσαλήμ, περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος. Ὅθεν νοοῦνται τὰ αὐτόθι ἐνδιαιτήματα αὐτῶν, οἷα καὶ ἀπὸ τοῦ Κ΄ κεφ. (στίχ. 2) παρίστανται πλείονα τοῦ ἑνός. «Πολλῶν δεῖσθε ἑτέρων, ὥστε ἐπὶ τὸ τέλειον ἐλθεῖν· οὐδὲν οὐδέπω ὑμῖν κατώρθωται. Νῦν οὖν προδώσετέ με τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοιοῦτος ὑμῶν κρατήσει φόβος, ὥστε μηδὲ μετ' ἀλλήλων δυνηθῆναι ἀναχωρῆσαι. Ἀλλ' οὐδὲν ἀπὸ τούτων πείσομαι δεινόν. Τοῦτο γοῦν αὐτοῖς ἐγκαλεῖ, ὅτι συγκαταβάσεως δέονται διηνεκῶς». Χρυσ. Ὁμ. Θεοφ. ἐπισυνάπτων. «Ἔχω καὶ τὸν Πατέρα μετ' ἐμοῦ. Ὥστε οὐδὲ ἀδυναμίαν πάσχω, ἀλλ' ἑκὼν παραχωρῶ τοῖς σταυρωταῖς· ὅταν οὖν ἀκούσῃς τὸ **ἵνα τί με ἐγκατέλιπες,** μὴ οὕτως ἁπλῶς νόει, ὅτι ἐγκατελείφθη ὁ Σωτὴρ ὑπὸ τοῦ Πατρός, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ῥηθῆναι νόει τοῦτο, τῆς ἐγκαταλειφθείσης διὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπορριφθείσης, ἐν Χριστῷ δὲ καταλλαγείσης, καὶ προληφθείσης τῷ Πατρί».

Στίχ. 33. Ἡ κατακλεὶς τῶν τελευταίων ἐξόχως ἀξιομνημονεύτων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους λόγων τοῦ Ἰησοῦ, ὡς εἰς τελικὸν πρακτικὸν σκοπὸν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐνίδρυσιν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν Ἀποστόλων τῆς ψυχικῆς εἰρήνης Αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, τῆς εἰρήνης, ἣν ἔγνω νὰ καταλίπῃ αὐτοῖς (ΙΔ΄ 27), ὡς τὴν πολυτιμοτέραν κληρονομίαν ἐπὶ τῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀπομακρύνσει. Ἀλλὰ τὴν εἰρήνην ταύτην θὰ ἠδύναντο νὰ διατηρῶσιν ἐν ἑαυτοῖς οἱ Ἀπόστολοι μόνον διὰ τῆς στενῆς πρὸς Αὐτὸν ἐν πίστει καὶ Πνεύματι Ἁγίῳ κοινωνίας **(ἐν ἐμοί),** ὡσεὶ ἀντλοῦντες καὶ ἐμποτιζόμενοι αὐτὴν ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀκενώτου πηγῆς τῆς εἰρήνης, τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης (γαλήνης), ἣν ἀπαραμείωτον διετήρησεν ὁ Ἰησοῦς πρό τε τῶν δελεασμάτων τῆς ἁμαρτίας καὶ κατὰ τοῦ πολέμου κατ᾽ Αὐτοῦ τῆς κακίας. Ἐφ᾽ ᾧ κρίνει ἀναγκαῖον, ὅπως ἐπιστήσῃ καὶ αὖθις (πρβλ. ΙΕ΄ 18 κ. ἑ.) τὴν προσοχὴν τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν ὅσον οὔπω ἀναμένουσαν αὐτοὺς τύχην, τὴν τύχην, ἥτις θ᾽ ἀπετέλει τὸν διαρκῆ κλῆρον τῆς ὅλης Ἀποστολικῆς αὐτῶν ζωῆς. **Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε.** Ἐχθρότης καὶ διωγμοὶ θ᾽ ἀπετέλουν τὴν ὑποδοχήν, ἧς θὰ ἐτύγχανον καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐκ μέρους τοῦ ἀπιστοῦντος κόσμου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐθεντικὴν παραγγελίαν τοῦ Ἰησοῦ οὗτοι δὲν ὤφειλον ν᾽ ἀποβάλωσι τὸ θάρρος. Ἡ νίκη, ἣν ἤρατο ἤδη κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ κακίας ὁ Χριστός, ἡ νίκη, ἣν θὰ ἐνίκα ἐν τῷ πάθει καὶ διὰ τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἡ νίκη, ἡ διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέλλουσα νὰ συντελεσθῇ, ἔδει ν᾽ ἀπελαύνωσι πάντα φόβον ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, βεβαίων περὶ τῆς νίκης τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ παρὰ πάντα τὰ κωλύματα καὶ τὰς ἐναντιότητας τοῦ πονηροῦ. Πρβλ. ΙΒ΄ 31. Α΄ Ἰωάν. Ε΄ 4. 5. Ἀπ. Γ΄ 21. **Ταῦτα.** Ἐξηγηταί τινες περιορίζουσιν εἰς τὰ τῶν κεφ. ΙΕ΄ ΙΣΤ΄ ἢ καὶ ΙΔ΄. **Ἕξετε.** Κατὰ τὴν γραφὴν τῶν ἀρχ. κωδίκων **ἔχετε,** ὅτε ὁ λόγος περὶ τῆς ἤδη ἀρξαμένης λύπης τῶν Ἀποστόλων (στίχ. 22). Ὁ παρακείμενος **νενίκηκα** μετὰ προληπτικῆς κατ᾽ οὐσίαν σημ. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ **ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχετε** ὁ ἱ. Χρυσ. σημειοῦται. «Ἵνα μὴ ἐκβάλητέ με τῆς διανοίας ὑμῶν, ἀλλὰ παραδέξησθε. Μὴ τοίνυν εἰς δόγμα ἑλκέτω τις τὰ λεγόμενα, εἰς γὰρ ὑμετέραν εἴρηται παράκλησιν καὶ ἀγάπην». Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ **νενίκηκα τὸν κόσμον.** «Καὶ πῶς νενίκηκας, εἰπέ μοι, τὸν κόσμον; Εἶπον ὑμῖν ἤδη, ὅτι τὸν ἄρχοντα αὐτοῦ κατέβαλον κάτω· εἴσεσθε δὲ καὶ ὕστερον, πάντων εἰκόντων ὑμῖν καὶ παραχωρούντων». Ὁμ. ὁ Θεοφ., ἀναλυτικώτερον ἐν σχέσει πρὸς τὸ **νενίκηκα** παρατηρῶν. «Πῶς δὲ νενίκηκε τὸν κόσμον; Τὸν ἄρχοντα τῶν τοῦ κόσμου παθῶν καταπαλαίσας. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ τῶν μετὰ ταῦτα δῆλον. Πάντα γὰρ αὐτῷ ὑπετάγησαν καὶ παρεχώρησαν. Ὥσπερ οὖν τοῦ Ἀδὰμ ἡττηθέντος πᾶσα ἡ φύσις κατεκρίθη, οὕτω τοῦ Χριστοῦ νικήσαντος εἰς

πᾶσαν τὴν φύσιν ἡ νίκη διαβέβηκεν καὶ δύναμις ἡμῖν ἐχαρίσθη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Δι' ἀνθρώπου γὰρ εἰσῆλθεν ὁ θάνατος καὶ δι' ἀνθρώπους ἡ ζωὴ καὶ τὸ κατὰ τοῦ διαβόλου κράτος. Εἰ γὰρ ψιλὸς Θεὸς ἐνίκησεν, οὐδὲν ἂν ἦν πρὸς ἡμᾶς». Ὁ δὲ Ζιγ. «**Νενίκηκα τὸν κόσμον.** Τὴν πονηρίαν καὶ τὸν πονηρόν, τὸν ταύτης πατέρα. . . . Τοῦ διδασκάλου νικήσαντος, ἀκόλουθον καὶ τοὺς μαθητὰς νικῆσαι μιμουμένους αὐτόν. Οἱ γὰρ κακοῦντες καὶ ἀποκτείνοντες τὸ σῶμα, ἡττηθήσονται τῆς ψυχῆς ὑμῶν· καὶ τὸ μὲν ληπτὸν αἱρήσουσιν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀλήπτου καταπαλαισθήσονται».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'. [στίχ. 1-26]

Ἡ μετὰ τοὺς τελευταίους πρὸς τοὺς Ἀποστόλους λόγους, τοὺς ὡς εἰπεῖν ἀποχαιρετιστηρίους, ἀποχαιρετιστήριος ἐπίσης προσευχὴ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν πιστῶν καθόλου, ἡ ὡς προσευχὴ τοῦ Ὑπάτου Ἀρχιερέως ἀπὸ πολλοῦ χαρακτηριζομένη. Αἰτησάμενος ὑπὲρ Ἑαυτοῦ, ὅπως τύχῃ τῆς παρὰ τῷ Πατρὶ προαιωνίου δόξης πρὸς τελείαν διεξαγωγὴν τοῦ τελειωθέντος ἤδη ἐπὶ γῆς ἔργου Αὐτοῦ, δέεται εἶτα ὑπὲρ τῶν Ἀποστόλων, οὓς χαρακτηρίζει ἀπό τε τῆς ἐκ Θεοῦ ἐκλογῆς καὶ ἀπὸ τῆς πίστεως αὐτῶν. Δέεται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ Πατρός, ὅπως τηρήσῃ αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθεῖ θεογνωσίᾳ, ἣν οὗτοι ἐκτήσαντο, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ἀφ' οὗ μετ' αὐτῶν ὢν Αὐτὸς Οὗτος ἐτήρει αὐτούς, καὶ ὅπως ἐνισχύσῃ καὶ προαγάγῃ αὐτοὺς ἐν τῷ νέῳ σταδίῳ, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐνεπιστεύθησαν οὗτοι παρ' Αὐτοῦ τὴν εἰς τὸν κόσμον ἀποστολὴν πρὸς μετάδοσιν αὐτῷ τῶν καρπῶν τοῦ σωτηριώδους ἔργου Αὐτοῦ. Τὴν πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα δέησιν Αὐτοῦ ἐπεκτείνων εἶτα ὑπὲρ τῶν πιστῶν καθόλου δέεται τὴν ἐν τῷ Θεῷ Πατρὶ καὶ ἐν Αὐτῷ ἑνότητα αὐτῶν, ὅπως διευκολυνθῇ οὕτω ἡ πίστις τοῦ κόσμου εἰς Αὐτόν. Ἐπὶ τούτοις δεόμενος τοῦ Πατρὸς ὑπὲρ τῶν πιστευόντων Αὐτῷ ἁπάντων, ὅπως εὑρεθῶσιν ἐν τῇ συντελείᾳ μετ' Αὐτοῦ, ἐπαγγέλλεται αὐτοῖς εὐρυτέραν καὶ βαθυτέραν γνῶσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, προάγουσαν τὴν ἐν αὐτοῖς ἀγάπην Αὐτοῦ καὶ τὴν Ἑαυτοῦ κοινωνίαν.

Στίχ. 1. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν τελευταίων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους λόγων Αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς ἀνατείνει κατὰ τὸν τρόπον τῶν προσευχομένων τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Οὐρανόν, καταρχόμενος δ' οὕτω τῆς πρὸς

τὸν Πατέρα προσευχῆς Αὐτοῦ ὡς πρῶτον αἴτημα αἰτεῖται τὴν παρὰ τοῦ Πατρὸς δόξαν Ἑαυτοῦ, ἅτε Υἱοῦ, ἵνα οὕτω καταστῇ δυνατὴ ἡ ὑπ' Αὐτοῦ (τοῦ Υἱοῦ) δόξα τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ. Ὡς λόγον δὲ τῆς τοιαύτης αἰτήσεως Αὐτοῦ προσάγει, ὅτι ἐπέστη ὁ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ τεταγμένος χρόνος. Τὶ ὑπὸ τὴν αἰτουμένην ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ δόξαν Ἑαυτοῦ παρὰ τοῦ Πατρὸς δέον νὰ νοηθῇ καθίσταται δῆλον ἐκ τῶν συναφῶν χωρίων Ζ' 39. ΙΒ' 16. Περατωθέντος τοῦ ἐπὶ γῆς ἔργου Αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς αἰτεῖται παρὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς Αὐτοῦ τὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως ἐπάνοδον εἰς τοὺς πατρικοὺς κόλπους, εἰς τὴν θείαν δόξαν καὶ μεγαλειότητα, ἣν ἐκέκτητο πρὶν ἢ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὑπαχθῇ εἰς τὰς ἀδυναμίας καὶ τοὺς περιορισμοὺς τῆς πεπερασμένης ἀνθρωπίνης φύσεως. Εἰς τὴν δόξαν ταύτην καὶ τὴν δύναμιν ἀποκαθιστάμενος ὁ Ἰησοῦς θὰ ἠδύνατο ἀποτελεσματικώτερον νὰ διεξαγάγῃ τὸν δι' ὅλης τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς Αὐτοῦ ἐπιδιωκόμενον σκοπόν (στ. 6. ΙΑ' 4. 40. ΙΓ' 31), τὴν δόξαν τ. ἔ. τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ, ἐπιτυγχανομένην διὰ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς διὰ Χριστοῦ καὶ ἐν Αὐτῷ ἀληθοῦς θεογνωσίας καὶ σωτηρίας. **Ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς Αὐτοῦ εἰς τὸν Οὐρανόν.** Ἡ φράσις (πρβλ. ΙΑ' 41) αὕτη πείθει τῶν Ἐξηγητῶν τινας, ὅπως ὑπολάβωσιν, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ ἀνεπέμφθη ἐν ὑπαίθρῳ, κατά τινας μὲν ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆς, κατ' ἄλλους δὲ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἱεροῦ, ἀνοικτῇ καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς προσκυνητάς. Ἀλλ' εὔδηλον, ὅτι ἡ φράσις δὲν προϋποθέτει ἀναγκαίως ὑπαίθριον διαμονήν. **Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα.** Πᾶσαι αἱ ἐπίσημοι στιγμαὶ τῆς πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμέναι ὑπὸ τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ ᾗτινι ἀσμένως καὶ οἰκειοθελῶς προσαρμόζεται ἑκάστοτε ὁ Ἰησοῦς. (Πρβλ. Β' 4. Ζ' 30. Η' 20 κλπ.). Δῆλον, ὅτι προσεύχεται ὁ Ἰησοῦς ἀκουστῇ τῇ φωνῇ ἀφορῶν οὐχ ἧττον καὶ διὰ τῆς προσευχῆς Αὐτοῦ ταύτης δι' ἧς διήκει ὁ τόνος τῆς νίκης (ΙΣΤ' 33) καὶ τοῦ θριάμβου [1]) εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ δὴ καὶ παραθάρρυνσιν τῶν ἐπακροωμένων αὐτῆς Ἀποστόλων. **Δόξασόν σου τὸν υἱόν.** Ἐξηγηταί τινες ἐμβλέπουσιν ἐν τῇ φράσει

---

1) Ἡ ἀπὸ τῆς προσευχῆς ταύτης ἀποπνεομένη ψυχικὴ κατάστασις τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἀντιπίπτει, ἀλλὰ συμπληροῖ τὴν εἰκόνα τῆς ἀγωνίας, ἣν ἀπαντῶμεν διαζωγραφουμένην ὡς διακατέχουσαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ παρὰ Ματθαίῳ (ΚΣΤ' 36 κ. ἑ.) καὶ Μάρκῳ (ΙΔ' 32—42) ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆς, διότι ἀμφότεραι αἱ ἀπόψεις τοῦ μέλλοντος, ἥ τε πένθιμος καὶ σκιερά, ἡ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἡ φαεινὴ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τοῦ θριάμβου, ἠδύνατο νὰ διαζωγραφῶνται ἐξ ἴσου ζωηραὶ πρὸ τῶν νοερῶν ὀμμάτων τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν προκαλούμενα ἀντίθετα αἰσθήματα νὰ καταλαμβάνωσιν ἐναλλὰξ τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ (πρβλ. πρὸς τοῦτο ΙΑ' 11. 23. 33. 35. 38. 40 κ. ἑ. ΙΒ' 23. 27 κ. ἑξ. 33 κ. ἑξ.).

τὴν ἐν τῷ πάθει δόξαν, ἢ τὴν ἐν αὐτῷ δόξαν ὡς μεταβατικὴν εἰς τὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως δόξαν ἐν Οὐρανοῖς. Ἄλλοι τὴν διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ δόξαν. Οὕτω καὶ ὁ ἱ. Χρυσ. σημειοῦται. «Μετὰ τὸν σταυρὸν ἡ οἰκουμένη πᾶσα προσέδραμε», εἰς ἃ ὁ Θεοφ. ἐπισυνάπτει. «Τὸ πιστεῦσαι πᾶσαν σάρκα καὶ εὐεργετηθῆναι, τοῦτό ἐστι δόξα τοῦ Θεοῦ. Οὐ γὰρ εἰς Ἰουδαίους μόνον ἡ χάρις συσταλήσεται, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκουμένην ἐκταθήσεται». Ὁ δὲ Ζιγ. σημειούμενος καλῶς ἐν σχέσει πρὸς τὸ **ὥρα** «ἡ τοῦ πάθους, τοῦ θανάτου» (πρβλ. ΙΒ΄ 23. 27), ἐν ἀναφορᾷ εἰς τὸ **δόξασον** παρατηρεῖ «**δόξασόν σου τὸν υἱὸν** τοῖς ὑπὲρ τοῦ κόσμου πάθεσι. Δόξα γὰρ ἐμοὶ τῷ Δεσπότῃ πάσχειν ὑπὲρ τῶν δούλων μου ἢ δόξασόν με τερατουργῶν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ σταυροῦ τὰ φοβερὰ καὶ ἐξαίσια σημεῖα, καὶ δεικνύων ἐκ τούτων, ὅτι γνήσιος Υἱός σου εἰμί». Εἰς δὲ τὸ **ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε** ὁ αὐτὸς παρατηρεῖ «διὰ τῆς Ἑαυτοῦ δόξης· τῶν γὰρ Ἐθνῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ καὶ σὺ δοξασθήσει. . . ὡς τοῦ ἰδίου Σου Υἱοῦ μὴ φεισάμενος». Ἀλλὰ σημειωτέον ἐπὶ τούτοις καὶ ὅ,τι ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐν λόγῳ προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ παρατηρεῖ ἐνταῦθα ὁ ἱ. Χρυσ. γράφων· «Οὐδὲ εὐχὴν ὁ Εὐαγγ. τὸ πρᾶγμα καλεῖ, ἀλλὰ τί φησιν; Ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς Αὐτοῦ, καὶ διάλεξιν αὐτὸ πρὸς τὸν Πατέρα μᾶλλον εἶναι φησίν. Εἰ δὲ ἀλλαχοῦ λέγει εὐχήν, καὶ δείκνυσιν Αὐτὸν ποτὲ μὲν ἐπὶ γόνατα καμπτόμενον, ποτὲ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν Οὐρανὸν αἴροντα, μὴ θορυβηθῇς. Διὰ γὰρ τούτων παιδευόμεθα τὸ ἐν ταῖς δεήσεσιν ἐκτενές, ἵνα καὶ ἑστῶτες ἀναβλέπωμεν»... Ὁμ. Θεοφ. καὶ Ζιγ.

Στίχ. 2. Ἀποστελλόμενος ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν κόσμον ἔλαβε, κατὰ τὴν ἐνταῦθα δήλωσιν Αὐτοῦ, παρὰ τοῦ Οὐρανίου Αὐτοῦ Πατρὸς πληρεξουσιότητα ἐπὶ παντὸς ἀνθρώπου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως χορηγήσῃ αὐτοῖς αἰώνιον ζωήν. Ἀλλ' ὅπως ἐπιτύχῃ τοῦ τελικοῦ τούτου σκοποῦ τῆς παρὰ τοῦ Πατρὸς ἀποστολῆς, ὅπως καταστῇ δυνατὸν ἡ σωτηριώδης ἐνέργεια Αὐτοῦ νὰ ἐπεκταθῇ πέρα τῶν στενῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης καὶ περιλάβῃ βαθμηδὸν τὸν κόσμον σύμπαντα ἔδει νὰ ἀνέλθῃ Οὗτος εἰς τοὺς Οὐρανούς, νὰ τύχῃ τῆς οὐρανίου δόξης (πρβλ. Γ΄ 14 κ. ἑ. Ι΄ 16—18. ΙΑ΄ 52. ΙΒ΄ 20. 24. 32), ἣν καὶ διὰ τοῦτο αἰτεῖται Οὗτος παρὰ τοῦ Πατρὸς (**δόξασόν με,** στίχ. 1). Τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς Αὐτοῦ, τὴν χορηγίαν τοῖς ἀνθρώποις τῆς αἰωνίου ζωῆς διεξάγων ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς ἀνυψώσεως Αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν καὶ διὰ τῆς τοῦ Παρακλήτου ἀποστολῆς, θὰ ἔφερεν εἰς αἴσιον πέρας καὶ τὸν ἔτι ἀποτέρω σκοπὸν τοῦ μεγάλου καὶ σωτηριώδους ἔργου Αὐτοῦ, τὴν δόξαν τοῦ Πατρός (**ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε),** ἀποκαλυπτομένου καὶ δοξαζομένου, καθ' ὃ ἀληθῶς ἐστι, καὶ καθ' ἃ τοῖς ἀνθρώποις σωτήρια εἰργάσατο

Ὁ στίχος ἄρα οὗτος (**καθὼς ἔδωκας.... αἰώνιον**) ἐκφράζει τὸν λόγον (**καθώς**), συνῳδὰ τῷ ὁποίῳ (δι' ὅν) ὁ Ἰησοῦς ποιεῖται τὴν ἐν τῷ προτέρῳ στίχῳ αἴτησιν, ὅπως δοξάσῃ Αὐτὸν ὁ Πατήρ, ἵνα καὶ Οὗτος δοξάσῃ Ἐκεῖνον. **Πάσης σαρκός.** Ἀναδεικνύεται, ὃν τρόπον καὶ διὰ τοῦ κατωτέρω **πᾶν,** ἡ καθολικότης τοῦ σωτηριώδους ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἔργου τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως **σὰρξ** (πυκνῆς ἐν τῇ Π. Δ.) ἀναδεικνυομένης τῆς ἐννοίας τοῦ ἀσθενοῦς καὶ φθαρτοῦ (ἢ καὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ) ἀνικάνου οὕτω, ὅπως οἴκοθεν ἐπιτύχῃ τῆς αἰωνίου ζωῆς. **Πᾶν ὅ.** Ὀνομ. ἀπόλυτος. Ἡ ἔννοια αὐτῆς ὁριζομένη ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους ἀποδίδεται διὰ τῆς δοτικῆς **αὐτοῖς. Πᾶν ὃ δέδωκας... δώσῃ αὐτοῖς.** Ὁ λόγος, δι' ὃν παρὰ πάντα οὸν καθολικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ ὀλίγοι οἱ πιστεύοντες καὶ σωζόμενοι. Πρβλ. Γ' 16. ΣΤ' 44. Ὁ Θεοδ. ἑρμηνεύων τὸν παρόντα στίχον σημειοῦται· «Δείκνυσι τίς ἐστιν ἡ δόξα Αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πατρός. Τὸ πιστεῦσαι φησὶ πᾶσαν σάρκα καὶ εὐεργετηθῆναι. Οὐ γὰρ εἰς Ἰουδαίους μόνους συσταλήσεται, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκουμένην ἐπεκταθήσεται. Εἶπε δὲ τοῦτο, ὅτι ἔμελλε πέμπειν αὐτοὺς εἰς τὰ Ἔθνη. Ἵνα οὖν μὴ νομίσωσι καινοτομίαν εἶναι τοῦτο καὶ ἀβούλητον τῷ Πατρί... Τὶ δὲ ἐστι τὸ **πάσης σαρκός,** οὐ γὰρ δὴ πάντες ἐπίστευσαν. Καὶ μὴν ὁ Χριστὸς τὸ Ἑαυτοῦ μέρος ἐσπούδαζε πάντας εἰς πίστιν εἰσαγαγέσθαι· εἰ δὲ μὴ προσέσχον ἐκεῖνοι, οὐ τοῦ Διδάσκοντος τὸ ἔγκλημα. Ὅταν δὲ ἀκούσῃς τὸ **δέδωκας** καὶ **ἔλαβον** συγκαταβατικῶς εἰρῆσθαι νόει». Ὁμ. Χρυσ. καὶ Ζιγ.

Στίχ. 3. Ὁρίσας ὡς τὸν ἀμεσώτερον σκοπὸν τῆς εἰς τὸν κόσμον ἀποστολῆς Αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς τὴν παροχὴν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι τῆς αἰωνίου ζωῆς (στ. 2), καὶ πρὸς τοῦτο αἰτησάμενος παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν Ἑαυτοῦ δόξαν (στχ. 1), ὅπως οὕτω ἀποτελεσματικώτερον τὰ τῆς παροχῆς τῆς αἰωνίου ζωῆς τοῖς ἀνθρώποις διεξάγων συνεπαγάγῃ τὴν δόξαν τοῦ Πατρὸς (**ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε,** στχ. 1) χωρεῖ νῦν εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ κατ' ἐξοχὴν οὐσιώδους καὶ ἀπαραιτήτου ὅρου ἢ μέσου, δι' οὗ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος αἰώνιος ζωὴ ἐπιτευκτὴ καθίσταται τοῖς ἀνθρώποις. Εἶνε δ' οὗτος ἡ γνῶσις τοῦ Πατρὸς ὡς τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀποσταλέντος ὑπ' Αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὴν μετὰ πίστεως ἀκρόασιν τοῦ λόγου Αὐτοῦ (Ε' 24), τὴν παρεχομένην γνῶσιν τοῦ Θεοῦ καὶ Ἑαυτοῦ (ΣΤ' 68 κ. ἑ. Ι' 38), ἐχαρακτήρισε καὶ ἄλλοτε ὁ Ἰησοῦς ὡς τὴν ἀσφαλῆ ὁδὸν τὴν ἀπὸ τοῦ κράτους τοῦ θανάτου εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ζωῆς ἄγουσαν. Ἀλλὰ τὴν σωτηριώδη ταύτην δύναμιν κέκτηται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γνῶσις οὐχὶ ἐν τῇ συνήθει σημασίᾳ τῆς λέξεως, ὡς θεωρητικὴ δηλ. διὰ τοῦ νοῦ μόνου πρόσληψις παραστάσεων καὶ ἐννοιῶν, ἀλλ' ὡς ἐμβάθυνσις εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς (τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ τὸν

Ιησοῦν Χριστόν), καὶ ἐνστέρνισις αὐτοῦ δι' ὅλης τῆς ψυχῆς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταστῇ τοῦτο ἡ θεμελιωδῶς αὐτὴν ρυθμίζουσα δύναμις. Ἠθικὸν κατὰ ταῦτα κυρίως χαρακτῆρα κεκτημένη ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰησοῦ, περὶ ἧς Οὗτος λέγει, διανοίγει τὴν ὁδὸν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ μυστικὴν κοινωνίαν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ εἰς τὴν μετοχὴν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν, τὴν ἀπὸ τῆς κοινωνίας ταύτης ἀντλουμένην. Ἱκανοὶ τῶν νεωτέρων Ἐξηγητῶν (κατὰ τὴν ἀμεσώτερον ἐκ τῆς συντακτικῆς πλοκῆς-**αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκουσί σε**—(ἡ γνῶσίς σου..) προσπίπτουσαν ἔννοιαν) ἑρμηνεύουσι τὸν στίχον οὕτως, ὥστε ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (καίπερ καὶ παρ' αὐτοῖς νοουμένη κατὰ τὴν διατυπωθεῖσαν ἔννοιαν, οὐχὶ δηλ. ὡς θεωρητικὴ μόνον γνῶσις κλπ.) νὰ ἐξαντλῇ τὸ περιεχόμενον τῆς αἰωνίου ζωῆς, οὐχὶ δὲ ν' ἀποτελῇ κατὰ τὰ ρηθέντα τὸ κυριώτερον μέσον, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ οὐσιῶδες στοιχεῖον αὐτῆς. **Σὲ τὸν μόνον ἀληθενὸν Θεόν.** Δέον νὰ νοηθῇ, ὅτι ἀντιτίθεται κυρίως πρὸς τοὺς πολλοὺς ψευδεῖς θεοὺς τῶν Ἐθνικῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν ἀτελῆ γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἔξω καὶ ἄνευ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τελείως ἐν Ἑαυτῷ ἀποκαλύψαντος Αὐτόν. «Μόνον δὲ ἀληθινὸν εἶπε τὸν Πατέρα πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ψευδωνύμων παρ' Ἕλλησι θεῶν, οὐ γὰρ δὴ χωρίζων Ἑαυτὸν τοῦ Πατρός, ἄπαγε». Θεοφ. Πρβλ. Χρυσ. καὶ Ζιγ. Χαρακτηρίζων τὸν Θεὸν Πατέρα ὡς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν οὐδαμῶς, ὡς οἱ Ἀρειανοὶ ὑπελάμβανον, ἠρνεῖτο εἰς Ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς τὸν τίτλον καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, διότι ἀκριβῶς ἐδίδασκεν, ὅτι δι' Ἑαυτοῦ (ΙΒ' 45. ΙΔ' 7. 9. Η' 19 κλπ.) καὶ ἐν Ἑαυτῷ μόνῳ παρείχετο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦθ' ὅπερ δυνατὸν ἦτο μόνον δυνάμει τοῦ ὁμοουσίου Πατρὸς καὶ Υἱοῦ. **Ἰησοῦν Χριστόν.** Δέον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς καλεῖ Ἑαυτὸν ἐνταῦθα ὡς ἐκ προσώπου τῶν πιστευόντων εἰς Αὐτόν, ὃν τρόπον δηλ. ἐπίστευσαν καὶ ὡμολόγησαν Αὐτὸν (ὡς τὸν ἐν τῷ προσώπῳ Αὐτοῦ, τοῦ Ἰησοῦ, ἐμφανισθέντα Μεσσίαν, Χριστὸν) ἀπὸ πρώτης στιγμῆς οἱ πιστοὶ (πρβλ. Πρξ. Β' 38 κλπ).

[Ἕπεται συνέχεια]

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΩι ΠΑΣΧΑ

'Αριθμ. { Πρωτ. 747 / Διεκπ. 439

† *ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ 'Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης*

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ

«Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ». 'Αγαλλιασώμεθα ἐν αὐτῇ, ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ αἰώνιος, ὁ μορφὴν δούλου λαβὼν καὶ σταυρὸν καὶ θάνατον δι' ἡμᾶς ὑπομείνας, ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων γενόμενος.

Εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ, ὅτι τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρός, ἡ σοφία καὶ δύναμις, ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ ἐχαρίσατο τῇ 'Αγίᾳ 'Εκκλησίᾳ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ἀθανασίας. 'Εφ' ᾧ καὶ «Χαίρετε» ταῖς Μυροφόροις ἐφθέγξατο, καὶ εἰρήνην τοῖς 'Αποστόλοις ἐδωρήσατο καὶ ἡμᾶς κληρονόμους ζωῆς αἰωνίου, μετόχους οὐρανοῦ, ἐποιήσατο.

'Εν τῷ ἀμιάντῳ φωτὶ τῆς 'Αναστάσεως Αὐτοῦ ἐλλαμπόμενοι, βιοῦμεν τὴν μεγάλην ἀλήθειαν ὅτι οὐ μόνον ἐκ γῆς συνέστημεν, ἀλλὰ καὶ ἐξ οὐρανοῦ, ὅτι ὑπάρχει τι ἐν ἡμῖν τὸ θεῖον, τὸ ἀπόλυτον, τὸ αἰώνιον, ὅπερ φέρει ἡμᾶς ἔξω τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, καὶ κινεῖ τὸν ἔσω ἄνθρωπον καὶ καθιστᾷ τὸ πεπερασμένον τοῦτο ὂν ἱκανόν, ἵνα γινώσκῃ καὶ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, τὸν αἰώνιον, τὸν ἄπειρον, τὸν ἀπηλλαγμένον πάσης ὕλης, παντὸς ὁρίου, πάσης ἀτελείας.

«Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια». Φωτίζεται ἡ Νέα 'Ιερουσαλὴμ ἐκ τῆς δόξης, ἡ ὁποία ἀνατέλλει ἐπ' αὐτήν, καὶ σκιρτᾷ ἡ Νέα Σιών, δεχθεῖσα

ἐκ τῶν γυναικῶν χαρᾶς εὐαγγέλια τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ. Ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν καὶ ἡμεῖς ὅτι Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται. Ὁ τὰς παλάμας Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἁπλώσας καὶ ἑνώσας οὕτω τὰ διεστῶτα, γίνεται ἡμῖν διὰ τῆς Ἀναστάσεως Πάσχα μυστικόν, Πάσχα καινόν, Πάσχα πανσεβάσμιον, Πάσχα ἄμωμον, Πάσχα μέγα. Ἐν χαρᾷ ἀλλήλους περιπτυξώμεθα, λαμπρυνόμενοι ἐπὶ τῇ μεγάλῃ πανηγύρει, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς εἴπωμεν : Συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει καὶ ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογήσωμεν τὸν Θεὸν καὶ ἐν οἴκοις ψάλωμεν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ καὶ ἐν ὁδοῖς τὸν χαιρετισμὸν ἀνταλλάξωμεν «Χριστὸς ἀνέστη», ὅτι πᾶσα ἡ γῆ προσκυνεῖ καὶ ψάλλει Αὐτῷ, ὅτι φοβερὰ τὰ ἔργα Αὐτοῦ, ὅτι ἐπέφανε τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι ᾤκτειρεν ἡμᾶς καὶ ηὐλόγησεν ἡμᾶς, ὅτι ἐγνώρισε τῇ γῇ τὴν ὁδὸν Αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τὸ σωτήριον Αὐτοῦ, ὅτι εἴδομεν τὸ φῶς Αὐτοῦ καὶ ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον. Ἐν τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ πίωμεν ἐκ τοῦ καινοῦ τῆς ἀμπέλου γεννήματος, τὴν θείαν εὐφροσύνην ἀλλήλοις προσφέροντες.

Αἱ μυροφόροι γυναῖκες δὲν ζητοῦσι πλέον τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν, οὔτε ὡς ἄνθρωπον τὸν ἐν φωτὶ ἀϊδίῳ ὑπάρχοντα, οὐδὲ θρηνοῦσι τὸν ἄφθαρτον ὡς ἐν φθορᾷ, ὅτι Αὐτὸς ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου ὡς παντοδύναμος καὶ ἐγένετο σωτηρία τοῦ κόσμου, ὅτι ἐκ τοῦ μνημείου ὡς ὡραῖος ἥλιος ἀνέτειλεν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ τάφου ὡς ἐκ παστάδος προῆλθεν ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ αὐτὸς ἀποστέλλει εἰς τὸν κόσμον τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ λέγων : «Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοὶ Σιὼν θεοφεγγεῖς ὡς φωστῆρες ἔρχονται ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης καὶ ἑῴας ἐν Θεῷ εὐλογοῦντες Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι ὁ εἰπὼν «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν», ἀθάνατος Αὐτός, νικητὴς ἤδη τοῦ

Ἅδου καὶ τοῦ Θανάτου, ἐπηγγείλατο ὅτι θὰ μείνῃ μετ' αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Πάσχα 1929.

† *Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης πάντων ὑμῶν.*

*
* *

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Α΄.

Τῇ Α. Θ. Π. τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κων/πόλεως καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. κ. ΒΑΣΙΛΕΙῼ

Ἐν Λονδίνῳ (ἐν Λάμπεθ Πάλας)
κατὰ Μάρτιον 1929.

Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἀναρρώσας, εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῆς τελευταίας ἀδιαθεσίας μου, γράφω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα καὶ γνωρίζω Αὐτῇ, ὅτι μετὰ τὴν κανονικὴν ἐκλογήν μου ὡς Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, Πριμάτου πάσης Ἀγγλίας καὶ Μητροπολίτου, καὶ τὴν κύρωσιν ταύτης συνῳδὰ τῇ ἀρχαίᾳ τάξει τῆς χώρας ἡμῶν, ἀνήχθην τυπικῶς καὶ κανονικῶς ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ καὶ Καθεδρικῷ Ναῷ Καντουαρίας, τῇ 10 Δεκεμβρίου, ἡμέρᾳ Τρίτῃ, συνῳδὰ τῇ ἀρχαίᾳ κανονικῇ τάξει καὶ τῇ ἐθιμοτυπίᾳ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Πληροφορῶν δὲ τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα περὶ τῆς κλήσεώς μου εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἀξίωμα, πόθῳ πολλῷ διαβεβαιοῦμαι Αὐτὴν περὶ τῆς ἐγκαρδίου ἐλπίδος καὶ εὐχῆς μου, ὅπως αἱ ἀναπτυχθεῖσαι μεταξὺ Ἀγγλικανικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γενικῶς, ἰδιαιτέρως δὲ μεταξὺ τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν Καντουαρίας καὶ Κωνσταντινουπόλεως σχέσεις κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, μὴ μόνον παραμείνωσιν ἀμείωτοι, ἀλλὰ καὶ στενώτεραι ἀποβῶσιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς πρωθιεραρχικῆς διακονίας μου, θὰ ἀποτελῇ δὲ δι' ἐμὲ ἐξαίρετον ἱκανοποίησιν ἡ διατήρησις ἀδελφικῆς σχέσεως πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα.

Ἐὰν δὲ ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης θεωρήσῃ πρέπουσαν τὴν πρὸς ἐμέ, ὡς καὶ πρὸς τὸν προκάτοχόν μου, ἐπικοινωνίαν Αὐτῆς διὰ τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ σοφοῦ ἀδελφοῦ, Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ, μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς θὰ δέχωμαι αὐτόν, ὡς Ὑμέτερον Ἀποκρισάριον, κομίζοντά μοι τὰ Ὑμέτερα Γράμματα.

Ἐξαιτούμενος τὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος ἐπ' ἐμαυτὸν καὶ ὑπὲρ εὐεξίας καὶ εἰρήνης τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἧς ἐπὶ τὸν Πρωθιεραρχικὸν θρόνον, εὐδοκίᾳ Θεοῦ, ἐκλήθην καὶ διαβεβαιούμενος Αὐτὴν περὶ τῶν εὐχῶν μου ὑπὲρ Ὑμῶν καὶ τῆς εὐεξίας καὶ εἰρήνης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κων/πόλεως καὶ συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διατελῶ

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

[ὑπ.] *Κόσμο Λάγκ.*

*
* *

Ἀριθμ. Πρωτ. 555

Β'.

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καντουαρίας καὶ Πρωθιεράρχα πάσης Ἀγγλίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ κ. Κόσμο Λάγκ, χάρις εἴη τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄσμενοι κομισάμενοι ἀνέγνωμεν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὴν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς χρονολογουμένην ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, ἣν ἔπεμψεν ἡμῖν ἐν ἀγάπῃ, μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀδιαθεσίας αἰσίαν ἀνάρρωσιν Αὐτῆς, ἀγγέλλουσα τὰ τῆς κανονικῆς ἐκλογῆς καὶ ἀνόδου Αὐτῆς εἰς τὸν ὕπατον θρόνον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας καὶ πάσης Ἀγγλίας.

Ἐχάρημεν μαθόντες τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας Αὐτῆς καὶ τὴν ἐνεργὸν ἤδη ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων τῆς ὑπάτης διακονίας, εἰς ἣν ἐκάλεσε καὶ ἀνήγαγεν ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ ψῆφος τῆς σεβασμίας Ἐκκλησίας Αὐτῆς. Εὐχόμεθα τῇ Ὑμετέρᾳ γερασμίᾳ Σεβασμιότητι, ὅπως τὸ ἔργον Αὐτῆς ᾖ πάντοτε πεπληρωμένον εὐλογίας καὶ χάριτος παρὰ Κυρίου καὶ ὅπως ἐν τῷ ὑπάτῳ τῆς ἀγαπητῆς ἡμῖν σεβασμίας Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας θρόνῳ ἔτι μᾶλλον καρποφορήσωσιν αἱ μεγάλαι Αὐτῆς χριστιανικαὶ καὶ τῆς παιδείας καὶ σοφίας Αὐτῆς ἀρεταί.

Εὐχαρίστησιν βαθεῖαν ᾐσθάνθημεν δεξάμενοι καὶ τὴν μετὰ προφρο-

σύνης διδομένην ἡμῖν διαβεβαίωσιν περὶ τῆς ἐγκαρδίου Αὐτῆς ἐλπίδος καὶ εὐχῆς, ὅπως αἱ ἀναπτυχθεῖσαι μεταξὺ τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γενικῶς, ἰδιαιτέρως δὲ μεταξὺ τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν Καντουαρίας καὶ Κωνσταντινουπόλεως, σχέσεις μὴ μόνον παραμείνωσιν ἀμείωτοι, ἀλλὰ καὶ στενώτεραι ἔτι ἀποβῶσιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς πρωθιεραρχικῆς διακονίας Αὐτῆς. Ὁ Κύριος εὐλογοῖ καὶ κρατύνοι τὴν ἱερὰν ταύτην ἐλπίδα καὶ εὐχήν, ἣν ἀμέριστον ἀμοιβαίως αἰσθανόμεθα καὶ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς. Τὴν συνέχισιν καὶ τόνωσιν τῶν ἐγκαρδίων τούτων σχέσεων τῶν οὕτως ἀπὸ πνεύματος ἁγνῆς χριστιανικῆς ἀντιλήψεως καὶ ἀγάπης ἀπ' ἀρχῆς προελθουσῶν, καὶ τὸ ἔργον δὲ τῆς γενικῆς προσεγγίσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς εὐλογητῆς ἑνότητος μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν χριστιανικῶν λαῶν ἐξυπηρετουσῶν καὶ προαγουσῶν, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἔσται φιλοῦσα πάντοτε καὶ περιέπουσα μετὰ θερμῆς ἐφέσεως καὶ προσπαθείας.

Μετ' ἐξιδιασμένης εὐχαριστήσεως ἀνέγνωμεν καὶ ὅσα ἡ ἀγάπη Αὐτῆς γράφει περὶ τῆς πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Θυατείρων καὶ ἡμέτερον ἀγαπητὸν Ἀποκρισάριον κ. Γερμανὸν εὐμενοῦς γνώμης καὶ διαθέσεως Αὐτῆς. Ἡ ὑψηλὴ αὕτη ἐκτίμησις τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσπαθείας τοῦ Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων ἐκ μέρους τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Σεβασμιότητος προάγει ἡμᾶς, ἵνα ἔτι θερμότερον ἀνανεώσωμεν νῦν διὰ τῆς παρούσης ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς τὴν ἀνατεθειμένην αὐτῷ ἐντολὴν τῆς παρὰ τῇ σεβασμίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας ἀντιπροσωπείας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Παρακαλοῦμεν, ὅπως ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης εὐαρεστηθῇ ἵνα περιβάλλῃ, ὥσπερ πρότερον ὁ γεραρὸς προκάτοχος Αὐτῆς, τὴν αὐτοῦ Ἱερότητα τὸν Μητροπολίτην Θυατείρων καὶ ἡμέτερον Ἀποκρισάριον κ. Γερμανὸν διὰ τῆς ὑψηλῆς Αὐτῆς ἀγάπης καὶ εὐνοίας ὡς ἀντιπρόσωπον ἡμῶν πεφιλημένον, τῆς πλήρους ἡμῶν καὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἀπολαύοντα ἐμπιστοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως.

Ταῦτα ἐν ἀγάπῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι ἀποκρινόμενοι καὶ ὁλοψύχως Αὐτῇ καὶ αὖθις πᾶσαν καρποφορίαν ἐν Κυρίῳ ἐπευχόμενοι, διατελοῦμεν μετὰ βαθείας τιμῆς

αϡκθ' Ἀπριλίου κζ'.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Σεβασμιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
[ὑπ.] † *Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ*

*
* *

Γ΄.

Ἀριθμ. Πρωτ. 334.

Παναγιώτατε,

Μετ᾿ ἐξαιρετικῆς χαρᾶς ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας πέμψαι τὸν ἡμέτερον πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην Φιλάρετον Ἰόκου, ὅπως προσωπικῶς φέρῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Θ. Παναγιότητι τὴν ἀδελφικὴν ταύτην ἐπιστολὴν τῆς Μετριότητος ἡμῶν καὶ ἐκθέσῃ Αὐτῇ καὶ προφορικῶς τὴν παράκλησιν τῆς ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Ρουμανίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Γνωστὸν τυγχάνει Ὑμῖν πῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποφάσεων τῶν κατὰ τόπους ἱερῶν Ἐπισκοπικῶν Συνόδων πλεῖσται ἐπὶ μέρους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι παρεδέχθησαν τῷ 1923—1924 τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου συμφώνως πρὸς τὰ οὐράνια σημεῖα, τὰ ὁποῖα καθορίζουσι τὸν χρόνον τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους.

Ἡ διόρθωσις αὕτη τοῦ ἡμετέρου ἡμερολογίου προὐκάλεσε νῦν δυσχερείας τινὰς εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ καιροῦ, καθ᾿ ὃν δέον ἑορτάζεσθαι τὸ Ἅγιον Πάσχα τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Αἱ δυσχέρειαι αὗται παρουσιάσθησαν ἰδίᾳ κατὰ τὸ παρὸν κρίσιμον ἔτος. Ἐξ ἑνὸς ἔπρεπεν, ὅπως ἔχοντες ὑπ᾿ ὄψει τὸν ἐν Νικαίᾳ καθορισθέντα ὅρον περιμείνωμεν τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν τῇ 21 Μαρτίου, ἔπειτα δὲ τὴν πανσέληνον καὶ τὴν ἑπομένην Κυριακὴν ἑορτάζωμεν τὸ Ἅγιον Πάσχα. Ἐξ ἄλλου λαμβανομένου ὑπ᾿ ὄψιν τοῦ παλαιοῦ ὑπολογισμοῦ ὡς καὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ ἑβραϊκοῦ Πάσχα, τὸ ὅριον τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα πίπτει πέραν τοῦ ἄκρου ὁρίου τῆς 25 Ἀπριλίου, ἤτοι τῇ 5ῃ Μαΐου, καὶ ἑπομένως μετὰ τὴν δευτέραν πανσέληνον. Ἐπίσης καταργεῖται ἐν συνόλῳ ἡ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου νηστεία.

Ἡ ἀνωμαλία αὕτη προκαλεῖ σύγχυσιν καὶ γεννᾷ διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἑνότητος καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπως ἀποφευχθῶσιν αἱ διαφοραὶ αὗται, εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη ἵνα ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης, ὡς κέντρον τῆς πνευματικῆς ἑνότητος τῆς Οἰκουμενικῆς Ὀρθοδοξίας, εὐαρεστηθῇ νὰ συγκαλέσῃ ἐπειγόντως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἀλλαχοῦ συνδιάσκεψιν ἀποτελουμένην ἐξ ἑνὸς ἢ δύο ἀντιπροσώπων ἐξ ἑκάστης Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἥτις νὰ ὁρίσῃ τοὐλάχιστον διὰ 4 ἢ 5 ἔτη τὸν χρόνον τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ὀρθοδόξου Πάσχα, τοῦτο δὲ πρὸς ἀποφυγὴν δαπανῶν κατ᾿ ἔτος, οὕτως ὥστε ὁ καθωρισμένος χρόνος νὰ γνωστοποιηθῇ ἐγκαίρως καὶ γίνῃ δεκτὸς παρὰ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τηρουμένης τῆς ἑνότητος καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην.

Οἱ δύο ἀντιπρόσωποι θέλουσιν ἔχῃ ὁδηγίας παρὰ τῶν οἰκείων αὐτῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐν κοινῇ διασκέψει θέλουσιν εὕρῃ, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, τὴν ὁδόν, ἥτις θὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πάντας.

Βεβαίως μία κοινὴ ἀπόφασις ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἁγίου Πάσχα θέλει διαφυλάξῃ τὸν ἀδελφικὸν δεσμὸν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Παρατηρῶ ὅτι παρ᾿ ἡμῖν, ἐν Ρουμανίᾳ, τὰ ἡμερολόγια ἐκτυποῦνται πολὺ ἐνωρὶς διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, κατὰ τοὺς μῆνας ἤδη Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον. Εἶνε λοιπὸν ἀνάγκη, ἵνα μέχρι τοῦ ὁρίου τούτου ἔχωμεν τὴν ἀπόφασιν τῆς διασκέψεως. Τοῦτο εἶνε τοσούτῳ εὐκολώτερον, ὅσῳ τὰ ἐπιόντα ἔτη δὲν παρουσιάζουσι τὴν κρισιμότητα, ἣν εἶχε τὸ ἔτος 1929, τὸ ὅριον δὲ τοῦ Πάσχα πίπτει εἰς ὁμαλὸν χρόνον. Ὥστε ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ τηρηθῇ ἡ ἑνότης μετὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἕως οὗ πᾶσαι παραδεχθῶσι τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, ἵνα ἔπειτα ἐν πλήρει ἑνότητι πάντων καταστῇ δυνατὸς ὁ ὁρισμὸς διὰ περισσότερα ἔτη τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα.

Παρακαλῶν Ὑμᾶς, ὅπως δέξησθε τοὺς διαβιβαζομένους ἀδελφικοὺς ἡμῶν ἀσπασμούς, διατελῶ ἐν ἀναμονῇ τῆς εὐμενοῦς Ὑμῶν ἀπαντήσεως.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Πρόεδρος
[ὑπ.] *Πατριάρχης Μύρων, Ἀντιβασιλεύς.*

1929 Ἀπριλίου 2
Βουκουρέστιον

Τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ
ΒΑΣΙΛΕΙῼ Τῼ Γ'
Εἰς Κων/πολιν.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΔΙΔΑΓΜΑ

«Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί, ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι· ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγαι, τοῦτ᾿ ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι᾿ ὕδατος. ὃ καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν, δι᾿ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων».

[Α' Πέτρου κεφ. Γ' 18—22].

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Μετὰ μεγάλης λαμπρότητος καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν πατριωτικῶν ἐκδηλώσεων ἑωρτάσθη ἐνταῦθα καὶ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν τῇ 23ῃ λήξαντος μηνὸς ἡ 9η ἐπέτειος τῆς ἱδρύσεως τῆς Μ. Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ἡ πανηγυρικὴ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐμφάνισις τῆς σημαιοστολίστου πόλεως, ἡ ἀργία τῶν ἐπισήμων γραφείων, τῶν Τραπεζῶν καὶ μεγάλου μέρους τῆς ἀγορᾶς, αἱ γενόμεναι στρατιωτικαὶ καὶ προσκοπικαὶ παρελάσεις καὶ ἡ καθ' ὅλου ἑόρτιος κίνησις, ἥτις παρετάθη μέχρι τῶν νυκτερινῶν ὡρῶν, καὶ οἱ ριφθέντες κατὰ τὴν μεσημβρίαν κανονιοβολισμοί, ἦσαν ἀντάξια τῆς μεγάλης ἐπετείου, καθ' ἣν τὸ Τουρκικὸν Ἔθνος ἑώρταζε τὴν νίκην τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ὀφειλομένην εἰς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἐκπολιτιστικοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἐνδοξοτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ΓΑΖΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΕΜΑΛ ΠΑΣΑ καὶ τῆς χορείας τῶν ἐκλεκτῶν Αὐτοῦ συνεργατῶν.

Τοῦ παλλαϊκοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας, ἥτις διὰ τὴν Τουρκικὴν Πατρίδα ἐσημείωσε τὴν ἔναρξιν τῆς ἐνδοξοτέρας περιόδου, μετέσχε καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐντολῇ δὲ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διεκοσμήθη καταλλήλως καὶ ἐφωταγωγήθη τὴν ἑσπέραν ἡ ἐπίσημος εἴσοδος καὶ ἡ πρόσοψις τῶν Πατριαρχείων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καὶ ἡ ***'Ορθοδοξία***, χαιρετίζουσα τὴν μεγάλην ἐπέτειον μετ' αἰσθημάτων σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Α. Ἐξοχότητος, τοῦ Μεγαλουργοῦ Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας ΓΑΖΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΕΜΑΛ ΠΑΣΑ, εὔχεται Αὐτῷ πλήρη εὐόδωσιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ, ὃν ἔταξεν Αὐτῷ ἡ κοινὴ Πατρίς.

* * *

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι.— Ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησεν, ὡς εἴθισται, ἐν τῷ παραθρονίῳ κατὰ τὴν ἱ. ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου τῆς Γ', Δ' (5, 12) ἐν συρροῇ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος, ἱερουργησάντων κατὰ σειρὰν τοῦ Ἀρχιδιακο-

νεύοντος Μ. 'Αρχιμανδρίτου, τοῦ ἑλληνομαθοῦς 'Εκκλησιάρχου τῆς Ρουμανικῆς 'Εκκλησίας 'Αρχιμ. κ. Φιλαρέτου, ὅστις καὶ ἔψαλλε ρουμανιστὶ τὸ Κοντάκιον τοῦ 'Ακαθίστου Ὕμνου, ὡς καὶ κατὰ τὴν Παρασκευὴν (19) τῆς Ε' ἑβδομάδος ἐν τῷ Πατριαρχ. θρόνῳ, συγχοροστατούντων Αὐτῇ τῶν σεβ. μητροπολιτῶν Νεοκαισαρείας, Σηλυβρίας, Ροδοπόλεως, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Λαοδικείας. Τὴν α' Στάσιν ἀνέγνω, κατὰ τὴν τάξιν, ἡ Α. Θ. Παναγ., τὰς δὲ λοιπὰς οἱ τρεῖς κατὰ σειρὰν Συνταγματίου 'Αρχιερεῖς.

— Ὡσαύτως ἡ Α. Θ. Π. ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ α') τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν (7) μετὰ τῶν σεβ. μητροπ. Νικαίας, Σηλυβρίας, Ροδοπόλεως, Θεοδωρουπόλεως καὶ Λαοδικείας, ἱερουργήσαντος μὲν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Πανοσ. 'Αρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου 'Αρχιμ. κ. Μαξίμου, τὸν δὲ θεῖον λόγον κηρύξαντος τοῦ Πανοσιολ. Μ. 'Αρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου, β') κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων (28) μετὰ τῶν σεβ. μητροπολιτῶν Νικαίας, Νεοκαισαρείας, Σηλυβρίας, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Μύρων, ἱερουργήσαντος τοῦ Πανοσ. Μ. 'Αρχιμανδρίτου καὶ γ') κατὰ τὰς ἱ. ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου, ἐν συρροῇ πάντοτε πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος.

— 'Επίσης τῇ 23 λήξαντος μηνὸς ἐπὶ τῇ πανηγύρει τοῦ Πανσέπτου Πατριαρχ. Ναοῦ ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Π. κατά τε τὸν Ὄρθρον καὶ τὴν 'Ακολουθίαν τῶν Προηγιασμένων, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Μ. 'Αρχιμανδρίτου.

'Ονομαστικαὶ ἑορταί.— Τὸν ἑορτάζοντα (23) Πανιερ. Μητροπολίτην Θάσου κ. Γεώργιον ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς. Ὡσαύτως διεβίβασε διὰ τῶν Πατρ. διακόνων τὰς εὐχὰς Αὐτῆς πρὸς διαφόρους ἐγκρίτους ὁμογενεῖς ἑορτάζοντας.

'Επίσημοι ἐπισκέψεις. — Τὴν Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο τῇ 24 λήξαντος μηνὸς ὁ ἐξοχ. κ. Δὲ Τσεμπόζ, διευθυντὴς τοῦ Τμήματος τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν 'Εξωτερικῶν τῆς Πολωνίας, ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Βετουλάνη, ἐμπορικοῦ ἀκολούθου τῆς ἐνταῦθα Πολωνικῆς Πρεσβείας. 'Αντεπεσκέψανο δ' αὐτὸν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ὁ Πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελος.

—'Επισκεψάμενος τὴν Α. Θ. Π. (1) ὁ ἐξοχ. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Σακελλαρόπουλος μετὰ τῆς εὐγενεστάτης κυρίας αὐτοῦ, περιῆλθεν ἀκολούθως τὰς αἰθούσας καὶ τὸ Πατριαρχικὸν Σκευοφυλάκιον.

— Προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὁ διὰ τὸ ἐκκλησιαστ. ζήτημα Δωδεκανήσου ἐλθὼν ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπος τῆς Διοικήσεως Δωδεκανήσου κ. Π. Μαγκοῦζος ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. (2) παρακαθήσας τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τράπεζαν.

— Μεταβὰς εἰς τὴν ἐνταῦθα Πολωνικὴν Πρεσβείαν (27) ὁ Πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος διεβίβασε κατ' ἐντολὴν τὰς Πατριαρχικὰς προσρήσεις ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τοῦ ἐξοχωτ. κ. Δὲ Τσεμπὸζ καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ 'Αποκρισαρίου θεοφ. 'Επισκόπου Τραχείας κ. 'Αλεξάνδρου.

— Τὴν Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο ὁ ἐν Λονδίνῳ διαμένων κ, 'Αργέντης.

— Τὴν Α. Θ. Παναγ. ἐπεσκέψατο (6) ἀφικόμενος ἐκ Βουκουρεστίου ὁ Πανοσ. 'Εκκλησιάρχης τῆς Ρουμανικῆς 'Εκκλησίας κ. Φιλάρετος, ὅστις καὶ ἐκόμισε γράμματα τῆς Α. Μακ. τοῦ Πατριάρχου Βουκουρεστίου ἀφορῶντα εἰς τὸν ἑορτασμὸν τοῦ

Πάσχα. Ἡ Α. Π. κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον ἐνταῦθα διαμονὴν ἐφιλοξενήθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ξεναγηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Μ. Ἐκκλησιάρχου κ. Ἀνθίμου.

Κίνησις κληρικῶν.—Ἐξαιτησάμενος τὰς Πατριαρχικὰς εὐλογίας καὶ ἀσπασθεὶς τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Π., ἀνεχώρησε προχθὲς Σάββατον, 27 λήγοντος, εἰς Βαρσοβίαν ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Τραχείας κ. Ἀλέξανδρος Ζῶτος, κληθεὶς ἵνα ἀναλάβῃ ἕδραν μαθημάτων ἐν τῇ ἐκεῖ Ὀρθοδόξῳ Πανεπιστημιακῇ Σχολῇ. Τῇ Α. Θεοφιλίᾳ ἀνετέθησαν τὰ καθήκοντα Πατριαρχικοῦ Ἀποκρισαρίου παρὰ τῷ Μακαριωτάτῳ Μ/τῃ Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Διονυσίῳ.

Πατριαρχικὴ προσαγόρευσις. — Τῷ ἐν Ἀθήναις σεβ. Μ/τῃ Τραπεζοῦντος κ. Χρυσάνθῳ ἀνετέθη ἡ ἐντολή, ὅπως προσαγορεύσῃ τὸν ἐκεῖσε μεταβαίνοντα σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας κ. Κόσμο Λὰγκ ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως.

Ρουμάνος κληρικός. — Ἀφιχθεὶς ἐφιλοξενήθη ἐπὶ ἑβδομάδα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὁ ἐκ τῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Φιλάρετος Ἰόκου, κομιστὴς ἐπιστολῆς τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος, δημοσιευομένης ἀλλαχοῦ. Συνοδὸς κατὰ τὸ διάστημα τῆς Α. Πανοσιολ. ὡρίσθη, σεπτῇ Πατριαρχικῇ ἐντολῇ, ὁ Μ. Ἐκκλησιάρχης Ἀρχιμ. κ. Ἄνθιμος Γοργόλης.

Πατριαρχικὴ εὐαρέσκεια.— Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετοῦς ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ δοκίμου ὑπηρεσίας τοῦ Μουσικολ. Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Ἰακώβου Ναυπλιώτου, ἐξεφράσθη ἡ εὐαρέσκεια τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Πιττακίου, ἀποφασισθέντος ἅμα συνοδικῶς ὅπως τοὐντεῦθεν μισθοδοτῆται καὶ οὗτος ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι ἀμέσως ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ταμείου. Κατὰ τὸ διάλειμμα τῆς συνοδικῆς συνεδρίας εἰσαχθεὶς οὗτος εἰς τὸ ἰδιαίτερον τῆς Α. Θ. Π. Γραφεῖον, ὑπέβαλεν Αὐτῇ, παρόντων καὶ τῶν σεβ. Συνοδικῶν, τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προσγενομένῃ αὐτῷ τιμῇ καὶ ἔψαλλεν ἐμμελῶς τὸν πολυχρονισμὸν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ἑόρτιοι χαιρετισμοί.—Εἰς τοὺς ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ Νέῳ Ἔτει ἑορτίους χαιρετισμοὺς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, διαβιβασθέντας διὰ τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ἐπισκοπιανὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ἐλήφθησαν διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου αἱ ἑξῆς ἀπαντήσεις :

α') τοῦ σεβ. Ἰωάννου Μώρραιη, προεδρεύοντος Ἐπισκόπου τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας : «Ἐκτιμῶμεν περισσότερον ἀφ' ὅ,τι δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὸν εὐμενῆ χαιρετισμὸν ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ Νέῳ Ἔτει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαβεβαιώσητε Αὐτὸν ἐκ μέρους ἡμῶν ὅτι ἀνταποδίδομεν τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον ἐγκαρδιώτατα».

β') τοῦ αἰδ. Καρόλου Μακφάρλανδ, Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὁμοσπονδ. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν: «Παρακαλῶ διαβιβάσατε πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ Ὁμόσπονδον Συμβούλιον, διὰ τὸ εὐμενὲς διάγγελμα ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ Νέῳ Ἔτει».

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Νέον Συνοδικὸν μέλος.— Κριθέντος ἐκκλησιαστικῶς ἀπαραιτήτου ὅπως ὁ σεβ Μ/της Σταυρουπόλεως κ. Ἰωακεὶμ περιορισθῇ εἰς μόνον τὰ τῆς Διευθύνσεως τῆς ἐν Χάλκῃ ἱ. Θεολ. Σχολῆς καθήκοντα, εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ ἐκλήθη [9 Ἀπριλίου] ὁ σεβ. Μ της Νεοκαισαρείας κ. Ἀμβρόσιος, ὅστις ἀναλαβὼν αὐθημερὸν τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ καθήκοντα.

Χειροτονίαι ἱερέων. — Ἐπετράπη ἡ εἰς ἱερέα χειροτονία· 1) τοῦ διακόνου Νικολάου Κλωστερίδου διὰ τὴν ἱερατικὴν θέσιν Παλαιοῦ Μπάνιου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς· 2) τοῦ διακόνου Ἀγαθαγγέλου Διακάκη διὰ τὴν ἱερατικὴν θέσιν Ξηροκρήνης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς· 3) τοῦ διακόνου Νικηφόρου διὰ τὴν ἱερατικὴν θέσιν τῆς κοινότητος Παναγίας τῆς ἐπαρχίας Ἴμβρου Τενέδου καὶ 4) τοῦ διακόνου Ἀθανασίου Λογοθετίδου διὰ τὴν ἐνορίαν Ἁγ. Μηνᾶ Ὑψωμαθείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἀρχειοφυλάκιον καὶ Βιβλιοθήκη.— Τμηματάρχαι τοῦ μὲν πρώτου διωρίσθη ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως κ. Γεννάδιος, τοῦ δὲ δευτέρου ὁ μέχρι τοῦδε Ἐπιμελητὴς αὐτῆς κ. Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης, ἡ δὲ διοίκησις τοῦ ὅλου τμήματος ἀνετέθη εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν σεβ. Συνοδικῶν Σάρδεων, Ροδοπόλεως, Εἰρηνουπόλεως καὶ τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς ἱ. Συνόδου.

Ἅγιον Ὄρος. —Ἐλήφθη μακρὰ ἔκθεσις τῆς εἰς Ἅγιον Ὄρος μεταβάσης Πατριαρχ. Ἐξαρχίας ἐκ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Τραπεζοῦντος, Φλωρίνης καὶ Γιαννιτσῶν-Γουμενίτσης, ὑποβαλλούσης τὰ κατὰ τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ ἐντολήν.

Ἀρχιεπισκοπὴ Τσεχοσλοβακίας.—Ἐλήφθησαν ἐκθέσεις τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Σαββατίου, ὡς καὶ ἱερέων Καρπαθορρήνων πληροφορούντων περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐκεῖ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐν συναφείᾳ ἀνεγνώσθησαν καὶ σχετικὰ γράμματα τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Σερβίας καὶ τοῦ Μακαρ. Μ/του Βαρσοβίας.

Ἐκκλησία Κρήτης. — Ἐγένετο συνοδικῶς ἀποδεκτὴ εἰσήγησις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνόδου Κρήτης περὶ περιορισμοῦ τῶν ἐκεῖ ἐπισκοπῶν εἰς ἰσαρίθμους πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ νομούς.

Ἐκκλησία Δωδεκανήσου.—Ἀφιχθεὶς ἐκ Ρόδου ὁ εὐγενέστατος ἱππότης κ. Πέτρος Μαγκοῦζος, ὅπως ἀπὸ μέρους τοῦ ἐξοχ. Γεν. Διοικητοῦ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου [Δωδεκανήσων], ἀντιπροσωπεύοντος τὴν Κεντρικὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν, μετάσχῃ τῶν ἐπαναλαμβανομένων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις διαπραγματεύσεων ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος τῆς Δωδεκανήσου.

Ἐκκλησία Διασπορᾶς. — Κατόπιν καὶ σχετικῆς αἰτήσεως αὐτῆς πρὸς τὸν σεβ. Μ/την Θυατείρων καὶ Ἔξαρχον Δ. καὶ Β. Εὐρώπης κ. Γερμανόν, ἡ ἐν Παρισίοις Ὀρθόδοξος Γεωργιανὴ παροικία ὑπήχθη ὑπὸ τὴν πνευματικὴν προστασίαν καὶ κανονικὴν ἐξάρτησιν ἀπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐπὶ τῇ διακοπῇ τῶν συνοδικῶν συνεδριῶν κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐπὶ θύραις Ἁγίων ἡμερῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ηὐχήθη τοῖς σεβ. Συνοδικοῖς τὰ εἰκότα, ἀνταπαντήσαντος καταλλήλως ἀπὸ μέρους αὐτῶν τοῦ α′ τῇ τάξει σεβ. Γέροντος Ἁγ. Δέρκων κ. Φωτίου.

Ἅγιον Μῦρον.—Ἀπεστάλη ἡ ζητηθεῖσα ποσότης Ἁγ. Μύρου εἰς τὰς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης, Ἐλευθερουπόλεως καὶ Ἱερισσοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Εἰσηγήσει τῆς Α. Θ. Π. καὶ ἐξ ἀποφάσεως τῆς Ἱ. Συνόδου κατηρτίσθη μεγάλη Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀρχιερέων, κληρικῶν καὶ λογάδων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου πρὸς ἀνέγερσιν Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ Ναοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἀποφάσει τῆς Ἐπιτροπῆς. συνελθούσης εἰς πρώτην συνεδρίαν τῇ 10ῃ π. μ., ἐξαπελύθη Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος περὶ διεξαγωγῆς ἐράνου καθ' ἅπαν τὸ κλῖμα τοῦ θρόνου, τὰ δὲ μέχρι τοῦδε συλλεγέντα ποσὰ πλεονάζουσι τὸ ποσὸν τῶν 20 χιλ. λιρῶν αἰγυπτιακῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Οὐνία ἐν Ἑλλάδι. — Γενομένων ἀνακρίσεων ἐπὶ τῆς προσηλυτιστικῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ δὴ ἐν Ἀθήναις δράσεως τῆς Οὐνίας κατηρτίσθη ὀγκώδης φάκελλος, ὅστις καὶ διεβιβάσθη εἰς τὰ Ὑπουργεῖα Ἐξωτερικῶν καὶ Δικαιοσύνης διὰ τὰ περαιτέρω.

— Ἀπὸ μέρους πολλῶν προσφύγων, ἀνομολογούντων τὴν πλάνην αὐτῶν, ὑπεβλήθη αἴτησις περὶ ἐπανόδου αὐτῶν ἐκ τῆς Οὐνίας, εἰς ἣν κατὰ παραπλάνησιν μετέστησαν, εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Δωρεά.— Ὁ ἐν Ἀθήναις ἐφησυχάζων Σεβ. Μητροπολίτης πρώην Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος ἐδώρησεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Θεολογ. Σπουδαστηρίου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν δύο χειρογράφους κώδικας, πολλοῦ λόγου ἀξίας.

Ἐκκλησιαστικαὶ περιουσίαι. — Ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ», ἐπισήμῳ ὀργάνῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, δημοσιεύεται ἔγγραφον διαμαρτυρίας πρὸς τὸ ἁρμόδιον Ὑπουργεῖον διὰ τὰς συνεχιζομένας ἀπαλλοτριώσεις κτημάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Καταστατικόν.— Ἐκτυπωθὲν τὸ σχέδιον Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεστάλη πρὸς πάντας τοὺς Ἱεράρχας πρὸς μελέτην καὶ ὑποβολὴν ἀκολούθως εἰς τὴν κύρωσιν τῆς Βουλῆς.

Ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία. —Συνεπείᾳ σχετικοῦ διαβήματος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸ Ἀρχηγεῖον χωροφυλακῆς ἀπηύθυνεν ἐγκύκλιον διαταγὴν πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἀστυνομικὰς ἀρχὰς περὶ τῶν ἄνευ ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας περιφερομένων καὶ ἱερουργούντων ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς Ἐπαρχίαις κληρικῶν, ἰδίᾳ δὲ μοναχῶν.

Θάνατοι. —Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις περὶ τὰ μέσα λ. μ. καὶ ἐκηδεύθη μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σύρου, Τήνου καὶ Ἄνδρου (1907-1929) Ἀθανάσιος, τῆς σοροῦ αὐτοῦ κομισθείσης εἰς Σῦρον πρὸς ἐνταφιασμόν.

ΒΑΤΙΚΑΝΟΝ—ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος» τοῦ Λονδίνου, ἐν τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ τῆς 12 λήγοντος μηνός, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπικεφαλίδα : «*Ὁ Πάπας καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καν-*

τουαρίας· ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἁγίων Τόπων· λόγος τῆς ματαιώσεως αὐτῆς· ἡ δυσαρέσκεια τοῦ Βατικανοῦ· τὸ τὰκτ τοῦ δόκτορος Λάγκ, ἀποκαλύπτει τὸ μυστικὸν τῆς ματαιώσεως τοῦ ταξειδίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους σημειῶν διὰ στόματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συντάκτου αὐτοῦ τὰ ἑξῆς : Εἶμαι εἰς θέσιν νῦν νὰ ἀποκαλύψω, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς ματαιώσεως ἐλήφθη συνεπείᾳ ὑποδείξεως, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐπίσκεψις μετὰ δυσαρεσκείας βλέπεται ἐν τῷ ἄστει τοῦ Βατικανοῦ. Παραστάσεις γενόμεναι εἰς τὸ Βατικανὸν ὑπέδειξαν, ὅτι ὁ λατῖνος Πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλὴμ κ. Βαρβασίνα ἐταράχθη λίαν ἐπὶ τῇ μελλούσει ἐπισκέψει διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας. Οἱ φόβοι αὐτοῦ προέκυψαν κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς στενῆς συνεννοήσεως, ἥτις νῦν ὑφίσταται μεταξὺ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν διαφόρων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς· Τῶν Ἀγγλ. χειροτονιῶν ἀναγνωρισθεισῶν ἐπισήμως ὑπὸ τῶν Ἱ. Συνόδων τῶν ὀρθ. Ἐκκλησιῶν, διωργανώθη ὅπως ἡ Α. Σ. γένηται δεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἕλληνος Πατριάρχου καὶ τοῦ ἀρμενίου Πατριάρχου. Ὡσαύτως διεκανονίσθη, ὅπως αἱ Αὐτῶν Μακαριότητες γένωνται δεκταὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τῆς Ἱερουσαλήμ. Αἱ ἀντιρρήσεις τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας δὲν ἔρχονται ἀπροσδόκητοι, διότι οὐδὲν ἐν Ἱερουσαλὴμ τόσον ἀγρύπνως παρακολουθεῖται ἢ τὸ status quo, ὅπερ τηρεῖται μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστ. σωμάτων, τῶν ἀξιούντων δικαιώματα ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε, ὅτι παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ διοίκησις τῆς Παλαιστίνης ἀνήκει ὡς ἐντολὴ εἰς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας δὲν μετέχει οὐδενὸς τῶν προνομίων χρήσεως τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὧν ἀπολαύουσιν Ἕλληνες, Κόπται, Ἀρμένιοι καὶ Λατῖνοι. Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐγένετο δεκτὴ μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως συνέτεινεν εἰς τὴν παρόξυνσιν τῆς δυσαρεσκείας τοῦ λατίνου Πατριάρχου. Ἡ ἐγκατάλειψις τῆς ἐπισκέψεως θέλει προκαλέσῃ μεγάλην λύπην. Ταύτην θὰ αἰσθανθῶσιν ὄχι μόνον οἱ ἀνατολικοὶ ἀρχηγοί, οἵτινες προσεδόκων νὰ τιμήσωσι τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἀποδίδοντες τὴν φιλοξενίαν, τὴν παρασχεθεῖσαν εἰς αὐτοὺς τῷ 1925 ἐπεσκεφθέντες τὸ Λονδῖνον διὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας, ἀλλὰ τὴν λύπην ταύτην θὰ αἰσθανθῇ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ παροικία. Ὁ ὕπατος ἁρμοστὴς τῆς Παλαιστίνης διωργάνωσεν ὑποδοχὴν πρὸς τιμὴν τῆς Α. Σεβ. καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔμελλε νὰ δεχθῇ τοὺς Βρεττανοὺς ὑπαλλήλους καὶ παροίκους ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἐπισκόπου παρὰ τὸν καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Εἶνε πρόδηλον, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ εἰς τὸν πόθον τοῦ ἀρχιεπισκόπου νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἁγίαν Πόλιν, ἂν οὗτος ἐπέμεινεν. Ἀλλ' οἱ ἐπίσημοι κύκλοι θὰ αἰσθανθῶσιν ἀνακούφισιν, ὅτι ἡ Α. Σεβ., ἀναγνωρίζουσα μὲ τὰκτ τὴν λεπτότητα τῆς θέσεως, ἀπέφυγε μίαν περίπλοκον κατάστασιν. Πληροφοροῦμαι, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο συνεζητήθη μετ' ἄλλων ὑπὸ τοῦ κ. Μουσολίνη καὶ τοῦ Σὲρ Τσάμπερλαῖν κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν συνάντησιν».

Ὁ «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος» ἐν τῷ φύλλῳ τῆς ἑπομένης 13 Ἀπριλίου ἀναφέρων, ὅτι χθεσιναὶ ἔρευναι ἐπεβεβαίωσαν τὴν εἴδησιν αὐτοῦ ὅτι ἡ ματαίωσις ὀφείλεται εἰς παραστάσεις τοῦ Βατικανοῦ προσθέτει, ὅτι ὁ λατῖνος Πατριάρχης ἐξέφρασεν εἰς τὴν Ρώμην τοὺς φόβους αὐτοῦ μὴ ἡ σκοπουμένη ἐπίσκεψις τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐπηρεάσῃ δυσμενῶς τὸ λατινικὸν γόητρον ἐν Ἀνατολῇ καὶ μάλιστα, ἂν συμπέσῃ κατὰ τὴν ἑβδομάδα, καθ' ἣν Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι ἑορτάζουσι τὸ Πάσχα. Ὁ ἐκ Ρώμης ἀνταποκριτὴς τοῦ φύλλου τηλεγραφεῖ ὅτι, τόσον τὸ Ἰταλικὸν ὑπουργεῖον τῶν Ἐξω-

τερικῶν, ὅσον καὶ τὸ Βατικανὸν ἀρνοῦνται ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀνέστειλε τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἕνεκα παραστάσεων γενομένων ὑπὸ τοῦ λατίνου Πατριάρχου καὶ ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον συζητήσεως μεταξὺ Μουσολίνη καὶ Τσάμπερλαϊν. Ἐν τῷ Βατικανῷ ὅμως εἰς τὸν ἀνταποκριτὴν τοῦ φύλλου ἐγένετο ἡ ἑξῆς δήλωσις: «Ἡ ἁγία Ἕδρα, ἥτις κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν διαπραγματεύεται λεπτά τινα ζητήματα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀκούσασα, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας προὐτίθετο νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἁγίαν Πόλιν ἐποιήσατο παραστάσεις τινὰς ἀπ' εὐθείας ἐν Λονδίνῳ. Αἱ παραστάσεις αὐταὶ ἦσαν, ὅτι ἡ στιγμὴ διὰ μίαν τοιαύτην ἐπίσκεψιν ἦτο ἀκατάλληλος. Τὸ Βατικανὸν ὑπέδειξεν, ὅτι αὕτη δύναται νὰ ἀναβληθῇ εἰς μᾶλλον εὐνοϊκὴν στιγμήν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἑπομένως δὲν ἀνεκάλεσε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀλλ' ἀνέβαλε τὸ ταξείδιον αὐτοῦ εἰς εὐνοϊκωτέραν στιγμήν». Σχολιάζων τὸ ἀνωτέρω ἐκ Ρώμης τηλεγράφημα ὁ διπλωματικὸς συνεργάτης τοῦ «Ἡμερησίου Τηλεγράφου», λέγει, ὅτι οἱ ἐπίσημοι ἐν Λονδίνῳ κύκλοι εἶνε τόσον ἐπιφυλακτικοὶ ἕνεκα τῆς λεπτότητος τοῦ ζητήματος, λέγουσιν ὅμως, ὅτι ἡ Ἰταλία δὲν ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς παραστάσεις, ἀφοῦ ὑπάρχει παρὰ τῷ Βατικανῷ διαπεπιστευμένος Βρεττανὸς ὑπουργός. Ἀφοῦ δὲ ὁ διπλωματικὸς συνεργάτης ἐξαίρει τὴν ἀδελφικὴν ὑποδοχήν, ἥτις ἀνέμενε τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἀπὸ μέρους τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν, ἐπάγεται : «Φαίνεται ὀλίγον παράδοξον, ὅτι ὁ Πριμᾶτος τῆς Ἀγγλικαν. Ἐκκλησίας ἐμποδίζεται ἀπὸ ἐπισκέψεις πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν Ἐκκλησιῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἰδία αὐτοῦ Ἐκκλησία εὕρηται ἐν στενῇ σχέσει ἕνεκα τῆς εὐαισθησίας ἄλλης Ἐκκλησίας, μεθ' ἧς δὲν εὑρίσκεται ἐν κοινωνίᾳ, ἰδίᾳ δὲ ἀφοῦ ἡ ἐπίσκεψις ἀπέβλεπεν εἰς ἔδαφος τελοῦν ὑπὸ Βρεττανικὴν ἐντολήν. Τὸ παρὸν γεγονὸς εἶνε ἐκδήλωσις τοῦ τοπικοῦ πνεύματος ἀμοιβαίας δυσπιστίας καὶ ἐχθρότητος, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ 1921 ἠμπόδισε τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς, ἥτις κατὰ τὰς διαγορεύσεις τῆς Ἐντολῆς, ἔμελλε νὰ ἐρευνήσῃ τὰ ἄριστα μέσα τῆς διατηρήσεως τῶν Ἁγίων Τόπων τῆς Παλαιστίνης».

Τῇ 16 Ἀπριλίου ἐδόθη εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ ἑξῆς ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν ἐκ τοῦ Λάμπεθ Παλάς : «Ὁ ἀρχιεπ. Καντουαρίας, ὡς ἀνηγγέλθη ἤδη, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν παροῦσαν θαλασσίαν ἐκδρομὴν αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ξενίζων αὐτὸς κ. Ι. Π. Μόργαν ἀπροσδοκήτως ἐκωλύθη ἐν Παρισίοις ἕνεκα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπὶ τῶν ἐπανορθώσεων Ἐπιτροπῆς. Ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς εἰδήσεις τινάς, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν πρωϊνῇ τινι ἐφημερίδι, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπιθυμεῖ, ὅπως γνωσθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος λόγος, δι' ὃν ἀδυνατεῖ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ σχέδιον».

ΘΑΝΑΤΟΣ

† ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Διὰ τηλεγραφήματος αὐτοῦ ἀπὸ 14 λήξαντος μηνός, ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος ἀνήγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν θάνατον τοῦ Σεβασμιωτάτου ***Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀγαθαγγέλου***, ἐπισυμβάντα ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἐσχάτως εἶχεν ἀπέλθει ὁ ἀείμνηστος πρὸς νοσηλείαν. Ἡ ἐπικήδειος τελετὴ διεξήχθη ἐν μέσῳ τῶν προσηκουσῶν ἐνδείξεων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ ἀπὸ μέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν.

Κυδωνιεὺς τὴν πατρίδα, ἐξεπαιδεύθη ὁ ἀείμνηστος ἐν τῇ Φιλολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, ἱερωθεὶς δὲ βραδύτερον ἐδίδαξεν ἐν σχολείοις τῆς Μ. 'Εκπαιδεύσεως, καὶ εἶτα διωρίσθη ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Τζιβαλίου, ἔνθα καὶ παρέμεινε μέχρι Μαΐου τοῦ 1903, ὅτε αἰτήσει τοῦ ἀοιδίμου Μ/του Σμύρνης Βασιλείου προήχθη εἰς 'Επίσκοπον ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι 'Ελαίας. Βραδύτερον διωρίσθη ἀρχιερατ. προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Σταυροδρομίου, παρέμεινε δὲ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μέχρι Νοεμβρίου 1911, ὅτε προήχθη εἰς Μ/την Σαράντα 'Εκκλησιῶν, ὡς τοιοῦτος δὲ διετέλεσε μέλος τῆς 'Αγ. καὶ 'Ι. Συνόδου ἀπὸ τοῦ 1916 μέχρις 'Οκτωβρίου 1922, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν 'Εδέσσης (Βοδενῶν), ἐξ ἧς κατὰ Φεβρουάριον 1924 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σισανίου καὶ Σιατίστης, ἐπιτελέσας πανταχοῦ πιστῶς τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης 'Αγαθαγγέλου εἴη ἡ μνήμη αἰωνία.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Συντελεσθείσης ἤδη τῆς ἐκτυπώσεως καὶ τοῦ Β' Τόμου, περιλαμβάνοντος «τὸ Εἰδικὸν Μέρος», συνεπληρώθη ἡ ἔκδοσις τοῦ «'Εγχειριδίου 'Ηθικῆς κατὰ Χριστόν», ἔργου τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην 'Ι. Θεολογικῇ Σχολῇ καὶ ἡμετέρου ἀρχισυντάκτου κ. Βασιλείου 'Αντωνιάδου. Καὶ ὁ Τόμος οὗτος ἐκτυπωθεὶς μετὰ τῆς αὐτῆς τυπογραφικῆς φιλοκαλίας κυκλοφορεῖ προσεχῶς ἐνταῦθά τε καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἔχομεν δὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἔργου τούτου τοῦ ὀτρηροῦ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης σκαπανέως καὶ σεβαστοῦ διδασκάλου, θέλει χαιρετισθῇ ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ μαθητῶν αὐτοῦ, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὡς καὶ ὑφ' ὅλων τῶν περὶ τὴν ἱερὰν θεολογίαν ἀσχολουμένων καὶ παντὸς ἐν γένει φιλομούσου. Πρὸς πάντας τούτους συνιστῶντες θερμῶς τὴν λαμπρὰν ἔκδοσιν ταύτην, ἀναγγέλλομεν εὐχαρίστως, ὅτι ἡ οἰκεία 'Εκδοτικὴ 'Επιτροπὴ συνεχίζουσα τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ ἐπιθυμοῦσα ἵνα συμπληρώσῃ τὴν ἔκδοσιν ἑτέρου τριτόμου πονήματος τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τῆς «'Ιστορίας τῆς Φιλοσοφίας», οὗτινος ὁ Α' Τόμος ἐξεδόθη πρὸ εἰκοσαετίας, ἐπελήφθη εὐθὺς ἀμέσως τῆς σχετικῆς ἐργασίας πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ Β' καὶ ἀκολούθως καὶ τοῦ Γ' Τόμου.

Müdir mes'uli : *Meletios Lukakis*